

Zbornični odziv na predlog nove SKP

Organi zbornice so obravnavali strateški načrt SKP za obdobje 2023–2027.

str. 4

Kmetijstvo in biodiverziteteta z roko v roki

Priloga je nastala v okviru projekta LIFE Naturaviva, Biodiverziteteta – umetnost življenja.

str. 9

Zbornica na sejmu AGRA

Zbornica pripravlja veliko dogodkov na letošnjem sejmu Agra.

str. 20

Ni vse samo v kapitalu

Predstavljamo visokogorsko ekološko turistično kmetijo Matk v Logarski dolini.

str. 24

**Strokovna gradiva
na spletu**
www.KGZS.si

Zaključuje se razprava o predlogu Strateškega načrta Skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027. Ta bo skušala čim bolj uloviti ravnotežje med gospodarsko, družbeno in okoljsko trajnostjo. Slednja je za precejšen del kmetijsko intenzivne Evrope in tudi del Slovenije velik izziv. Pa vendar, pretežni del Slovenije ima omejene pogoje za kmetovanje in le želimo si lahko, da bo prizorov, kot je na pričujoči fotografiji, čim več. A kaj, ko pri nas v tako podobo vse bolj posega širjenje območja velikih zverí, in se vedno znova sprašujemo, ali je več vredna pridelava hrane in obdelana zemlja ali bo Slovenija postala neograjena zverinjak ... (Tekst in foto: Marjan Papež)

Novo izložbeno okno

Mednarodna raziskava Euromonitor je pokazala, da Slovenci vse raje izdelke naročamo prek spleta. Lani je delež skupne vrednosti spletne prodaje narasel za skoraj 17 odstotkov, najbolj pa se je povečalo spletno nakupovanje hrane in pijače – za kar 79 odstotkov. Medtem ko smo lani za izdelke, naročene prek spleta, skupaj namenili 345 milijonov evrov, pa pri Euromonitorju za leto 2022 napovedujejo, da bo spletna prodaja dosegla 415 milijonov evrov.

Spletna prodaja si je torej utrla pot do slovenskih potrošnikov in temu so se morali prilagoditi ponudniki. Tudi kmetije so lani ugotovile, da ob omejitvah, ki jih je »terjal«
koronavirus, lahko do kupcev pridejo drugače – prek spleta. Nekateri so samo hoteli opozoriti nase, drugi so vzpostavili prave spletne trgovine. Po odpravi nekaterih omejitev so sicer spet oživele nekatere klasične prodajne poti, predvsem prodaja na tržnicah in kmetijah (resnici na ljubo, to je delovalo tudi že med epidemijo). Tudi sejem Agra, ki je pred vrati, je ena od takšnih prodajnih priložnosti. A žal se bo prav kmalu pokazalo, kako so kmetije pripravljene na nove napovedane zaostritve pogojev in razmer pri prodaji. Dejstvo je, da spletna prisotnost in prodaja nista več samo muhi enodnevnici, temveč prodajni kanal, ki, kot ste lahko prebrali v uvodu, pridobiva na veljavi. Tudi na zbornici smo ta čas izkoristili za korak naprej in izzivom primerno preoblikovali oziroma nadgradili portal Dobrote slovenskih kmetij. V zadnjih tridesetih letih je bilo s projektom Dobrote slovenskih kmetij kmetijam omogočeno,

da so svoja tradicionalna znanja in prakse oblikovali v visoko kakovostne izdelke. Strokovno ocenjevanje in podelitev priznanj za kakovost sta spodbujala kmetije k dvigu kakovosti in njenemu ohranjanju. A to ni več dovolj. Še tako dobri, pravzaprav odlični izdelki slovenskih kmetij bodo obležali doma, če jih ne bomo znali ponuditi kupcem. Zato portal Dobrote slovenskih kmetij ni več samo ocenjevanje kakovosti in razstava izdelkov, temveč je postalo izložbeno okno slovenskih kmetijskih izdelkov. Z vpisom med ponudnike lahko sedaj kmetije svoje izdelke ponudijo ne samo končnim kupcem, temveč tudi vsem zavodom, zadrugam, gostincem, hotelirjem in trgovcem. In če pri tem poudarimo, da je vpis popolnoma brezplačen, je to priložnost, ki je ne smete zamuditi.

Seveda pa to ne pomeni, da ste z vpisom v portal Dobrote slovenskih kmetij že uspešno zaključili svojo zgodbo in da bodo sedaj naročila kar deževala. Še vedno morate iskati tudi druge prodajne poti, predvsem pa vztrajati pri visoki kakovosti svojih izdelkov. Zavedati se morate, da predvsem pri prilagajanju na novo resničnost velja pravilo, da je treba poskušati, se učiti na napakah in se temu primerno prilagajati. Tudi za kmetijstvo velja, da bo preživel le tisti, ki se bo uspešno prilagodil. Zato že takoj danes začnite nadgrajevati svoj trud z nastopom na vseh prodajnih poteh. In začnite ceniti svoje delo, postavite pravo ceno in bodo tudi kupci še bolj cenili vaše izdelke.

Janez Pirc, direktor KGZS

SEJEM NOVE GENERACIJE!

 59. MEDNARODNI
KMETIJSKO-ŽIVILSKI SEJEM

21. - 26. 8. 2021, Gornja Radgona

 DRŽAVA
PARTNER

 RÉPUBLIQUE
FRANÇAISE
Liberté
Égalité
Fraternité

 POMURSKI SEJEM
www.sejem-agra.si

Rabimo razumnost in razsodnost

ROMAN ŽVEGLJČ
predsednik KGZS

Čeprav o razpravah in pripravi Strateškega načrta Skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 veliko več govorimo in pišemo na drugih straneh te Zelene dežele (preberite povzetek stališč razprav na tretji in četrti strani), ne morem in ne smem mimo tega pomembnega strateškega dokumenta tudi v tem uvodniku. Pa ne bom pisal o njegovi vsebini, pripravi in sprejemanju, temveč na kratko o vlogi zbornice pri tem. Dejstvo je, da je predlog strateškega načrta SKP preobsežen in prezahteven po vsebini, da bi ga lahko vsak kmet predelal, razumel in na koncu vedel, kaj ga čaka. Kmetje tudi nimamo vedno dovolj časa, da bi se temu lahko posvetili. Prav zato je tudi v tem primeru tolikanj bolj pomembna vloga zbornice. Naše strokovne službe že nekaj časa pregledujejo več kot tristo strani obsežen predlog načrta in skušajo iz njega izluščiti bistvo, torej tisto, kar največkrat zanima kmete. Prav tako smo organizirali razprave po vseh območnih enotah, ker smo skušali to vsebino približati tudi vam in izvedeti vaše mnenje ter želje. Ministrstvo smo na nekatere pomanjkljivosti že opozorili, a kljub vsemu temu trudu vam še vedno ne moremo zatrditi, kaj vam bo novo obdobje prineslo. Vseeno računamo na razumnost in razsodnost tistih, ki bodo na koncu odločali o tem.

Avgust pa tudi poteka v znamenju priprav na sejem Agra v Gornji Radgoni. Lani je zaradi znanih vzrokov sejem odpadel, letos naj bi bil spet v živo. Pravzaprav vam bo to že znano, ko boste to brali. Tudi na zbornici se na ta dogodek pripravljamo, da vam po enoletnem premoru spet pokažemo, kaj počnemo, in da pod eno streho zberemo predstavnike različnih zvez, združenj in društev. Letos bo zagotovo drugače, saj obisk in tudi sodelovanje na sejmu kroji koronavirus. A če bomo ravnali po pameti, kar po navadi znamo, potem bo to še en zelo pomemben in zanimiv dogodek. Po programu sodeč (več o njem lahko preberete tudi v Zeleni deželi) bo dogajanje pestro, tudi po zaslugi zbornice. Zato vas vabimo, da nas obiščete na našem razstavnem prostoru v hali B od 21. do 26. avgusta v Gornji Radgoni.

KAKO DO INFORMACIJ NA KGZS

SPLOŠNE INFORMACIJE

Tel.: 01 513 66 00, e-naslov: kgzs@kgzs.si, www.kgzs.si

UREDNIŠTVO ZELENE DEŽELE

Tel.: 01 513 66 40, e-naslov: zelena.dezela@kgzs.si

Zelena dežela št. 167, avgust 2021 • Zelena dežela je glasilo Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije, ki izhaja šestkrat letno in je za člane KGZS brezplačno. • Uredništvo: KGZS – Zelena dežela, Gospodinjka ulica 6, 1000 Ljubljana, tel.: 01/5136640, e-pošta: zelena.dezela@kgzs.si, splet: www.kgzs.si • Odgovorni urednik: Robert Peklaj • Novinar: Marjan Papež • Fotografija na naslovnici: Marjan Papež • Tehnično urejanje: Andrej Lombard • Jezikovni pregled: Marjana Cvirn • Fotografije: arhiv KGZS (če ni drugače navedeno) • KGZS ne odgovarja za oglasno vsebino. Tisk: Salomon, d.o.o. • Naklada: 94.000 izvodov • ISSN 1581-9027, spletna izdaja ISSN 2536-2119

Bodimo odgovorni, cepimo se!

Zaupajmo uradni medicini in s cepljenjem poskrbimo, da omejimo nevarnost okužb s koronavirusom.

»Možnost cepljenja proti koronavirusu ocenjujem kot privilegij. Dosežki medicine mi dajejo občutek varnosti. Prepričan sem, da s cepljenjem prispevamo svoj delež za skupno dobro, saj zaščitimo sebe in okolico.

Za zaustavitev pandemije je nujno sodelovanje vseh. S prošnjo, da se odločimo za cepljenje, se obračam na člane Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije,« poziva predsednik KGZS Roman Žvegljč.

Pogled v zgodovino pove, da je možno virus ustaviti tudi po naravni poti, a gre za način, ki zahteva žrtve. Tako je v času pandemije španske gripe v enem letu umrlo prek 50 milijonov ljudi. Danes živimo v času, ko znanost najde rešitve za marsikaj, in tako je virus možno omejiti s cepljenjem. Zaupajmo uradni medicini in s cepljenjem poskrbimo ne le za svoje zdravje, ampak tudi za zdravje bližnjih. Ne cepiti se pomeni ohranjati virus in stanje omejenega gibanja, ki zbujata strah in negotovost.

K cepljenju poziva tudi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS dr. Jože Podgoršek: »Vsak izmed nas lahko pripomore k uspešnemu obvladanju epidemije. Pomembno je, da smo odgovorni do sebe in drugih. Odgovornost pokažemo tako, da se odločimo za cepljenje. Cepljenje je trenutno najbolj učinkovit ukrep za ohranjanje našega zdravja. Pripomoglo bo, da bomo zopet v polni meri zagnali vsa področja življenja. S tem bomo prispevali tudi k stabilni verigi preskrbe s hrano.

Zagotavljanje zadostne količine hrane je eno najbolj pomembnih področij v državi. Vsak člen v verigi, kmet-predelovalna industrija-trgovina, mora ostati zdrav, da ima potrošnik vsak dan na mizi živila. Enako velja tudi za druga področja našega resorja.«

Vabljeni na 18. vseslovensko srečanje kmetov na Ponikvi

»Očetov blagoslov otrokom dom podpira« je vodilna Slomškova misel letošnjega 18. vseslovenskega srečanja kmetov na Ponikvi, ki bo potekalo v nedeljo, 10. oktobra 2021. Ob njej se bomo osredotočali na pomen ljudi, ki daleč od središča pozornosti dan za dnem potrpežljivo vlivajo upanje in sejejo soodgovornost. V letu svetega Jožefa, s katerim obeležujemo njegovo 150-letnico razglasitve za zavetnika vesoljne Cerkve, bomo razmišljali o vlogi očeta in pomenu dela, ki daje dostojanstvo in je priložnost za uresničitev posameznika ter rast družin kot prvotnega jedra družbe.

Tudi letošnje vseslovensko srečanje v rojstnem kraju blaženega Antona Martina Slomška, zavetnika kmetov, slovenskega kmetijstva in kmetijskega slovstva, bo prilagojeno razmeram in omejitvam preventivnih ukrepov zaščite pred virusom covid-19. Zdravstvene razmere kažejo na možnost izvedbe srečanja zgolj na eni lokaciji, to je v cerkvi svetega Martina na Ponikvi. Sveta maša, ki jo bo daroval celjski škof dr. Maksimiljan Matjaž, se bo pričela ob 10. uri. Prenašala se bo prek valov radia Ognjišče, ogledati si jo bo možno tudi prek različnih spletnih portalov.

Več o dogodku v prihodnji številki Zelene dežele.

Letos brez prireditev Podeželje v mestu

Zaradi zdravstvenega stanja tudi v letu 2021 dogodkov Podeželje v mestu ne bomo organizirali. Srčno upamo, da bodo naši dogodki ponovno zaživeli v letu 2022.

Ustanovljeno združenje rejcev perutnine Slovenije

Združenje je ustanovljeno z namenom, da v časih, ki niso rožnati, poveže vse slovenske rejce in enotno zastopa interese rejcev v pogovorih s podjetji in trgovinami. V združenju se bo slišal vsak glas članov, tako malih, srednjih in velikih rejcev kot tudi glas rejcev puranov, konzumnih jajc in rejcev piščancev za meso ter tudi eksotičnih rej.

Namen združenja je tesno sodelovati s strokovnim odborom za perutninarstvo na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, ki obravnava vse aktualne in strokovne vsebine s področja perutninarstva. Ker pa strokovni odbor nima moči zastopanja v smislu usklajevanja samih pogojev rejce in odkupnih cen, bo to nalogo prevzelo združenje, katerega naloga je usklajevanje in združevanje moči.

Pridruži se nam, izpolni prijavnico in jo pošlji. Prijavnico lahko dobite na naši spletni strani: www.kgzs.si/novica/ustanovljeno-zdruzenje-rejcev-perutnine-slovenije-2021-08-04.

V času sejma Agra boste lahko na razstavnem prostoru KGZS v hali B izpolnili prijavnico in se nam tudi uradno pridružili. Članarine za zdaj ni.

Nekateri pomembnejši dogodki v avgustu, septembru in oktobru

Kdaj?	Kaj? / Kje?
21. do 26. avgust	Sejem AGRA, Gornja Radgona
15. do 19. september	Mednarodni obrtni sejem, Celje
1. do 3. oktober	Jesenski kmetijski sejem; Komenda
10. oktober	Tradicionalno srečanje kmetov; Ponikva

Nekateri pomembni roki

Do kdaj?	Kaj?
31. 8. 2021	Izvedba demonstracijskih projektov razvoja dopolnilnih dejavnosti, podjetništva, trženja in turizma na kmetijah
2. 9. 2021	redno usposabljanje za ukrep kmetijsko-okoljska-podnebna plačila iz programa razvoja podeželja, v prehodnem obdobju za leti 2021 in 2022
6. 9. 2021	Usposabljanje za ukrep ekološko kmetovanje iz Programa razvoja podeželja za obdobje 2014-2020, v prehodnem obdobju, za leti 2021 in 2022
20. 10. 2021	18. javni razpis iz podukrepa 4.1 Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva za leto 2021; operacija Naložbe za izboljšanje splošne učinkovitosti in trajnosti kmetijskih gospodarstev
20. 10. 2021	19. javni razpis iz podukrepa 4.1 Podpora za naložbe v kmetijska gospodarstva za leto 2021; operacija Naložbe za izboljšanje splošne učinkovitosti in trajnosti kmetijskih gospodarstev
30. 12. 2021	Javni razpis za ukrep II: Finančna pomoč ob smrti, invalidnosti ali nezmožnost za delo v letu 2021
30. 12. 2021	Javni razpis za ukrep I: Finančna pomoč za nadomestilo škode zaradi požara ali strele na kmetijskem gospodarstvu v letu 2021
31. 12. 2024	3. javni razpis za operacijo Ureditev gozdnih vlak, potrebnih za izvedbo sanacije gozdov iz PRP 2014-2020
31. 12. 2027	5. javni razpis za aktivnost Dela za odpravo škode in obnovo gozda iz PRP 2014-2020

Zbral: Ma. P.

Z ministrom o Skupni kmetijski politiki

Zbornične aktivnosti v poletnem času

Zbornični urad, KGZS
zelena.dezela@kgzs.si

Na sedežu Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije je pod vodstvom predsednika KGZS Romana Žvegliča 23. julija potekala peta redna seja sveta KGZS. Na njej so člani sveta in strokovni sodelavci KGZS obravnavali predlog Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027. V njem so zapisane ključne prioritete in intervencije Skupne kmetijske politike po letu 2023, ki prinašajo spremembe. Odprtih je več vsebinskih in finančnih možnosti, čas za javno razpravo je izjemno kratek. Na seji je sodeloval minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS dr. Jože Podgoršek z ekipo sodelavcev.

V večurni razpravi so člani sveta KGZS izrazili različna stališča z vidika svojih območij in kmetijskih sektorjev. »Danes podani predlogi svetnikov KGZS so osnova za pripravo pripomb na ministrski predlog. Na zbornici se trudimo uskladiti prioritete in različne interese naših članov. Za obstoj slovenskega kmetijstva je nujno, da je predlog Slovenije usklajen in dobro pripravljen. Evropska sredstva kljub vsemu pomenijo pomemben del prihodka naših kmetij,« poudarja predsednik zbornice. Strokovne službe KGZS bodo vse predloge obravnavale, uskladile in pripravile predlog za obravnavo na naslednji seji sveta zbornice, ki bo potekal v sredini avgusta.

Svoje delovanje je na seji predstavil varuh odnosov v verigi preskrbe s hrano Igor Hrovatič, ki je poudaril pomen močne verige preskrbe s hrano v Sloveniji in kot najšibkejši ter najbolj ogrožen člen izpostavil primarne pridelovalce. »V res težkih razmerah zaradi slabega odkupa so predvsem rejci mesa ter zelenjave,« je med drugim povedal tudi direktor KGZS Janez Pirč.

Upravni odbor o SKP in kmetijskih zemljiščih

Člani upravnega odbora KGZS (UO) so na četrti seji, ki je bila 7. julija v prostorih zbornice v Ljubljani, največ pozornosti namenili prav predlogu strateškega načrta Skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027. Gre za pomemben dokument, ki bo določil priliv in črpanje evropskih ter državnih sredstev za prihodnjih šest let in s tem tudi začrtal razvoj slovenskega kmetijstva za to obdobje.

Upravni odbor KGZS se je tudi seznanil z vsebino Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kmetijskih zemljiščih in trenutnimi aktivnostmi glede obravnave predloga zakona. Tako predlaga, da se pri vrstnem redu predkupnih upravičencev v 2. in 3. točki spremenita spodnja in zgornja meja primerljivih kmetijskih

površin, ki jih mora imeti v lasti nosilec kmetijskega gospodarstva, in sicer spodnja meja s petih na štiri hektarje ter zgornja meja s 100 na 200 ha. Prav tako naj ostane postopek zakupa državne zemlje nespremenjen, vključno s prednostnimi upravičenci, medtem ko naj drugi zakupi potekajo skladno z Zakonom o obligacijskih razmerjih. Zbornica tudi predlaga, da se pri spremembi namembnosti kmetijskih zemljišč dvigne odškodnina pri spremembi namembnosti kmetijskih zemljišč za faktor 1,5.

Zavrnen zbornični predlog za DDV

Po dolgotrajnih prizadevanjih Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije (KGZS) je Vlada Republike Slovenije pripravila predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku na dodano vrednost, v katero je vključila tudi poenostavitve delovanja sistema DDV za kmete. Državni zbor RS je predlog zavrnil.

»Z velikim obžalovanjem ugotavljamo, da Državni zbor na julijski seji Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o davku na dodano vrednost ni ocenil kot primerne za nadaljnjo obravnavo. Tako se je odločilo 90 navzočih poslank in poslancev. Predlog je podprlo 45 poslancev, proti jih je bilo 45.

Žal to pomeni, da v veljavi ostaja dosedanja ureditev, po kateri davčni organ po opravljenem izračunu katastrskega dohodka za preteklo leto, ki poleg katastrskega dohodka zajema tudi vse druge obdavčljive prihodke kmetije, kot so subvencije in državne pomoči, pozove kmetijo na identifikacijo za DDV po uradni dolžnosti v primeru, ko znesek preseže 7.500 evrov. Pomeni, da mora kmetija pričeti izdajati račune za vsako opravljeno storitev ali prodajo blaga, evidentirati prejete in izdane račune ter redno obračunavati in odvajati DDV. S tem prihaja do večje porabe časa, nastajajo dodatni stroški računovodskih storitev ter potrebe po arhiviranju dokumentacije za daljše obdobje,« pojasnjuje predsednik KGZS Roman Žveglič.

»Na KGZS se bomo še naprej zavzemali za uveljavitev predlagane spremembe Zakona o DDV. Ta odpravlja prag za obvezni vstop kmetov v sistem DDV in odpira možnost, da davčni zavezanci poračunajo del svojega vstopnega DDV skozi ukrep uveljavljanja pavšalnega nadomestila. Obenem ohranja možnost kmetov za prostovoljno vključitev v sistem DDV,« poudarja Žveglič.

V navedeni sistem obveznega evidentiranja za DDV je do-

Predlog Strateškega načrta Skupne kmetijske politike je članom sveta KGZS predstavil minister dr. Jože Podgoršek.

slej zajetih nekaj nad tisoč slovenskih kmetij, poleg tega se jih je okoli 2.500 v sistem vključilo prostovoljno, na podlagi lastnega ekonomskega interesa. »Sedanjí prag 7.500 evrov, ki vključuje tudi prejemke iz naslova ukrepov skupne kmetijske politike, je po naši oceni prenizek,« razlaga vzrok za nastanek problema vodja službe za ekonomiko kmetijstva na KGZS mag. Martin Nose.

V času, ko je bil sprejet in je leta 1999 stopil v veljavo Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV-1), je bil prag postavljen na podlagi višine katastrskega dohodka. Zakon takrat ni predvidel izplačil iz naslova ukrepov skupne kmetijske politike in ni razlikoval med obdavčljivimi in neobdavčljivimi prejemki. Slednji so postajali v sledečih letih vse pomembnejši vir prihodkov kmečkih gospodinjstev in s tem, ko so se vsevali v izračun praga, se je vse bolj rušilo razmerje med dohodki iz osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti ter višino praga, ki se je takrat nanašal zgolj na katastrski dohodek.

Tako je zbornica že ob razpravi glede vsebine Zakona o ugotavljanju katastrskega dohodka (ZUKD-2) in Zakona o dohodnini (ZDoh-2R) predlagala dvig praga na 15.000 evrov. Predlog je bil utemeljen z dejstvom, da bi bilo to primerljivo s pragom letnega obdavčljivega prometa v višini 50.000 evrov, ki jih Zakon o davku na dodano vrednost predvideva za vse ostale dejavnosti. »Zato smo predlagali in si bomo še naprej prizadevali za uveljavitev zahteve, da se obvezni vstop v sistem DDV odpravi,« poudarja predsednik KGZS.

Naj kmetije delajo zastoj?

Konec junija je zbornica opozorila na vse večji razkorak med odkupnimi cenami in cenami na trgovskih policah. Višanje stroškov pridelave hrane in sočasno zniževanje odkupnih cen pri kmetu vodi kmetijstvo v brezizhoden položaj in kmetije

pri takih cenovnih nesorazmerjih ne bodo preživele.

Na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije ob zadnjih dvigih cen hrane in napovedih novih povišanj zatrjujemo, da kmetije niso razlog za povišanje cen. Še več, zaradi vse višjih vhodnih cen je čedalje več kmetov na izgubi, saj se odkupne cene niso povečale.

Višanje cen surovin, reproductivnega in energentov so dejstvo, na katerega kmetije nimajo vpliva. Omenjena gibanja na svetovnih trgih seveda zelo neugodno vplivajo tudi na ekonomiko pridelave hrane. Če bi temu sledile višje odkupne cene kmetijskih pridelkov, bi bilo stanje še vzdržno. Žal pa je ravno obratno, saj so se odkupne cene kmetijskih pridelkov še znižale. Zato so v danih razmerah kmetije v vse večjih škripcih. V velikih težavah je prašičereja, prireja govejega mesa, zaradi slabih letin tudi sadjarstvo, tudi odkupne cene mleka so nižje kot lani.

Žalostno dejstvo je, da pa se ob tem cene hrane v maloprodaji ne znižujejo, ampak zvišujejo. To pomeni, da si ostali deležniki v verigi, to je odkupovalci, predelovalna industrija in trgovina, te stroške v kalkilirajo v končno ceno, kmetije pa te možnosti nimajo. Nesprejemljivo je, da se kriza v prehranski verigi rešuje na plečih kmetov in potrošnikov.

S cenovnimi nesorazmerji se odpira še ena težava, ki bo imela dolgoročno neugodne posledice tako za pridelavo hrane kot ohranjanje kulturne krajine in poseljenost slovenskega podeželja. Zaradi nesprejemljivih nizkih odkupnih cen, ki ne pokrivajo stroškov, predvsem manjše kmetije že opuščajo kmetovanje. Tako manjše živinorejske kmetije ne vhljavajo več novih živali, opuščajo dejavnost in posledica bo zmanjšanje pridelave hrane in zaraščanje kmetijskih površin. Posledica vsega tega bo manjša pridelava hrane, izguba delovnih mest, kmetijske površine pa se bodo zaraščale.

In še nekaj uradnih podatkov (vir: SURS), ki potrjujejo zgornje trditve:

Zgovorni so podatki statističnega urada Slovenije, kjer je razvidno, da so bili stroški v prvem četrtletju 2021 v povprečju za skoraj 4 % višji kot v prvem četrtletju 2020. Podatki za april 2021 pa kažejo še bolj neugodno sliko, saj so cene inputov v kmetijstvu glede na lanski april višje za 6,1 %.

Na drugi strani pa so odkupne cene kmetijskih pridelkov v prvem četrtletju 2021 po podatkih SURS-a v povprečju za skoraj 5 % nižje kot v prvem četrtletju 2020.

Cene živali so bile nižje za 3,8 %. Cene prašičev so bile celo za 25,5 % nižje kot v prvem četrtletju 2020. Nižja je bila tudi povprečna odkupna cena mleka. Cene rastlinskih pridelkov so bile v enakem obdobju nižje za 6,8 %. Najbolj so se znižale cene krompirja, nižje pa so bile tudi cene sadja (v povprečju za 4,9 %).

Strokovni odbor za DDK postavil temelje delovanja

Strokovni odbor za dopolnilne dejavnosti pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije je na ustanovni seji za predsednika izvolil Marjana Golavška, za podpredsednika pa Dušana Kosija. Strokovna tajnica odbora je Andrejka Krt.

Člani odbora so izpostavili kot pereč problem velika odstopanja in slab nadzor med primerljivimi poslovnimi subjekti, kar na eni strani povzroča neenakopravno konkurenco med ponudniki storitev in na drugi strani zavajanje potrošnikov. Kritični so bili tudi do številnih zahtev po izpolnjevanju obrazcev, izkazovanju listin in poročil pri investicijskih projektih, nadalje neenakovredne obravnave oziroma razpoložljivih možnosti pridobivanja investicijskih ali obratnih sredstev v primerjavi s subjekti, ki poslujejo kot gospodarske družbe ali podjetniki posamezniki.

Člani odbora se bodo zavzemali za ureditev pavšalne obdavčitve nosilcev DDK, pripoznanje potreb po investicijskih

sredstvih za zagon poslovnih priložnosti v okviru DDK, povezovanje in sodelovanje nosilcev DDK. V tem mandatu želijo organizirati vseslovensko srečanje nosilcev DDK in s tem dvigniti raven zavedanja pomena DDK za razvoj podeželja in obstoja kmetijstva.

O socialni varnosti kmetov in kmetic

Strokovni odbor za socialno varnost, kmečko družino, kmetice in podeželsko mladino pri Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije je na ustanovni seji za predsednico izvolil **Barbaro Zakrajšek**, za podpredsednico pa **Sonjo Arlič**. Strokovna tajnica odbora je Andrejka Krt.

Odbor se je seznanil z aktivnostmi zborničnega urada na področju pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja za kmete ter projektom neMoč podeželja, katerega cilj je prepoznati potrebo po sistematični ureditvi dviga kakovosti življenja na podeželju. V osnovah je bil predstavljen tudi sistem zavarovanja kmetov v Avstriji in aktivnosti, ki jih avstrijska zbornica izvaja na področju nujenja storitev in usmeritev za kakovostnejše življenje na kmetijah.

Odbor si je za mandatno obdobje zastavil temeljne usmeritve dela, in sicer, da nadaljuje z delom na odprtih področjih socialne varnosti kmetov/kmetic; da se na področju socialnega varstva pripravijo smernice glede izvajanja določenih socialnih storitev v okviru dopolnilnih dejavnosti na kmetiji in ureditve delovnega področja, ki bo vzpodbudno za mlade, ter da se pristopi k sistemski ureditvi, ki bo pripomogla k dvigu kakovosti življenja na kmetijah.

Zbornični odziv na predlog nove SKP

Glede na pomembnost Strateškega načrta Skupne kmetijske politike za obdobje od 2023 do 2027 ne preseneča veliko število pripomb in predlogov

Robert Peklaj, KGZS
robert.peklaj@kgzs.si

Po obširni razpravi in predstavitvi novega predloga Strateškega načrta Skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027, ki jo je v minulih dneh zbornica opravila na vseh območnih enotah, strokovnih odborih in drugih organih zbornice, so člani sveta KGZS na izredni seji 12. avgusta zaključili razpravo o tem strateškem dokumentu.

Po temeljitem pregledu stališč in usklajevanju predlogov je svet zbornice sprejel 29 sklepov.

- Svet KGZS ostro nasprotuje kakršnemu koli prenosu sredstev iz prvega v drugi steber. Svet KGZS predlaga, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za različne identificirane potrebe doda 200 milijonov evrov sredstev iz drugih virov v drugi steber ter vzpostavi ustrezno financiranje prepoznanih potreb.
- Zaradi potreb razvoja slovenskega podeželja ter za izvedbo vseh predlaganih intervencij v Strateškem načrtu SKP 2023–2027 Svet KGZS zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano zagotovi manjkajoča sredstva iz drugih, nekmetijskih virov ter vzpostavi programe za njihovo realizacijo (npr.: intervencija izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij, intervencija ohranjanje, trajnostna raba in razvoj rastlinskih genskih virov v kmetijstvu, intervencija plačila Natura 2000, intervencija urejanje hudournikov, naložbe v sanacije gozdov po naravnih nesrečah in neugodnih vremenskih razmer ter zavarovanje proti zverem).
- Svet KGZS predlaga uvedbo omejevanja nad 100.000 evrov (kapica) in začetek postopnega zniževanja plačil nad 60.000 evrov (degresija) prejetih plačil brez upoštevanja stroškov plač zaposlenih.
- Svet KGZS predlaga da se prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost uvede na način podpore prvih hektarjev vsem kmetijam.
- Svet KGZS zahteva, da bodoče intervencije SOPO omogočajo vključitev najširšega kroga upravičencev. Sheme SOPO v predlagani obliki podpirajo možnost vključitve skromnega števila kmetij, čeprav je za te intervencije namenjen znaten delež (25 %) sredstev. Sedanji predlog je naravnani na ekstenzivne oblike kmetovanja, kar pa je v nasprotju z osnovnim poslanstvom slovenskih kmetov, vključenih v zagotavljanje stabilne pridelave hrane. Svet KGZS zaradi strateškega pomena zadostne stopnje samooskrbe s hrano v Republiki Sloveniji ter zagotavljanja primerne dohodka kmetom opozarja, da bodo okoljski cilji na ravni države lažje doseženi, v kolikor bodo intervencije široko zasnovane, vanje pa bodo vključene kmetije, ki pridelujejo hrano.
- Svet KGZS predlaga uvedbo enotne opredelitve za mladega kmeta za oba stebra, pri tem pa naj opredelitev upošteva lastniški prevzem. V metodologijo za vstopni prag Svet KGZS zahteva upoštevanje gozdarskega dela kmetij in izvajanje dopolnilnih dejavnosti na kmetijah. V primeru uporabe standardnega prihodka kot merilo za vstopni prag Svet KGZS zahteva, da je standardni prihodek iz kmetijske dejavnosti kot merilo prevladujoč.
- Svet KGZS zahteva javno predstavitev metodologije in izračune za sektorje v težavah pred dokončno določitvijo upravičenih sektorjev za proizvodno vezana plačila. Svet KGZS zahteva, da se v Strateškem načrtu SKP 2023–2027 opredeli tudi možnost za vmesno menjavo sektorja v težavah (na dve leti), v kolikor za to obstajajo upravičeni ekonomski razlogi in s tem podporo nameni najbolj upravičenim sektorjem v celotnem izvajanju Strateškega načrta. Svet KGZS zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v pripravo metodologije in izračunov za sektorje v težavah vključi tudi strokovne službe Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije.
- Svet KGZS zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pripravi izračune za predlagane sektorje v krizi ter z variantnimi predlogi prikaže učinek uvedbe posamezne sheme na več možnih načinov. Svet KGZS pri proizvodno veznem plačilu »intervencija proizvodno vezano plačilo za rejo

govedi« predlaga, da se enakovredno vključi tudi reja telic za pitanje. Svet KGZS zahteva izvajanje 2 odstotkov proizvodno vezanih plačil za beljakovinske rastline v enakem vsebinskem izvajanju, kot na začetku sedanjega programskega obdobja. Svet KGZS predlaga uvedbo minimalne obtežbe 0,5 GVŽ/ha pri podintervenciji beljakovinske rastline.

- Svet KGZS zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano za OMD plačila najprej objavi novo metodologijo izračuna točk, ki je v pripravi. Svet KGZS opozarja, da ob uvedbi posodobljenih točk, ukinitvi pavšalnega dela plačila, uvedbi zmanjšane vrednosti točke za travinje brez travojedih živali, posledično ni mogoče predvideti učinka omejevanja in regresije. Svet KGZS meni, da je nedopustno, da v času razgrnitve Strateškega načrta še ni mogoče kmetijam izračunati višine plačila in jo primerjati s sedanjim obdobjem na ravni kmetije ter predvideti učinka predlagane regresije in omejevanja na kmetije. Svet KGZS podpira predlog, da se pogoj travojedih živali preverja z obtežbo, pri tem pa zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pripravi izračune vplivov pri pogoj 0,2 GVŽ/ha. Svet KGZS predlaga zmanjšanje vrednosti točk za 50 % na KMG s travinjem brez travojedih živali. Svet KGZS ugotavlja, da so predviden razrez regresije, začetek regresije in predlagana zgornja meja za OMD plačila nesprejemljiva ter predlaga, da regresija za OMD plačila ostane enaka, kot v dosedanjem programskega obdobja. Svet KGZS zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano osnutek novih meril z vsemi spremembami predstavi Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije še pred javno razgrnitvijo. Svet KGZS zahteva, da se pri oblikovanju nove metodologije izračuna točka za OMD vključi tudi strokovne službe KGZS. Svet KGZS zahteva od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da za OMD plačila zagotovi dodatna sredstva.
- Svet KGZS ugotavlja, da vsebine pogojenosti v predlogu Strateškega načrta niso razdelane, ni opisov posameznih zahtev, ki vplivajo na pogoje upravičenosti in bodo zahtevale prilagoditve v ravnanju upravičencev. Zato Svet KGZS zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano čim prej predstavi ureditev vsebin pogojenosti, ki jih bodo morali izpolnjevati slovenski kmetje.
- Svet KGZS predlaga, da se za ekološko kmetijstvo pripravi ustrezne intervencije, ki bodo spodbudile razvoj tega kmetijstva v Sloveniji. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano mora ekološkemu kmetijstvu nameniti zadosti sredstev za doseganje povečanja površin za pospešeno naravno rast. Svet KGZS opozarja, da je cilj, izražen v odstotkih površin, treba postaviti na uresničljivo raven. Svet KGZS predlaga da imajo slovenski kmetje enake pogoje ekološke pridelave, ko jih imajo sosednje države.
- Svet KGZS ugotavlja, da intervencije KOPOP v Strateškem načrtu niso razdelane in so brez finančnih podatkov o višinah podpore, zato zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano predstavi vse manjkajoče podatke.
- Svet KGZS zahteva, da se zaščita pred velikimi zvermi financira iz drugih virov (Ministrstvo za okolje in prostor).
- Svet KGZS predlaga vključitev nadstandardnih pogojev hlevske reje za goveda in perutnino kot dodatno možnost izvajanja dobrobiti živali. Svet KGZS zato zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano skupaj s strokovnimi službami KGZS pristopi k pripravi izdelave standarda za dobrobit živali v hlevih po zgledu dobrobiti živali za prašiče in pripravi standarde za minimalno površino za rejo govedi in perutnine, da bodo kmetije lahko izvajale standard dobrobit živali v hlevih.
- Svet KGZS ugotavlja, da intervencije v naložbe neuravnoteženo podpirajo posamezne sektorje in vrste proizvodnje in predlaga enotno maksimalno višino nepovratnega investiranja do

višine 50 % z izhodiščno višino sofinanciranja 30 %, razen za primarne vode na področju namakanja. Svet KGZS zahteva, da se naložbe, ki niso povezane z osnovno kmetijsko dejavnostjo, financirajo iz drugih, nekmetijskih virov ter.

- Svet KGZS predlaga, da se 90 % sredstev za investicije nameni za investicije kmetov – fizičnih oseb (sedanji A in B sklop).
- Svet KGZS nasprotuje, da se investicije v proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov financirajo iz sredstev Skupne kmetijske politike.
- Svet KGZS pri izvedbi intervencije LEADER zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano projekte v večji meri usmerja v akcije, povezane s kmetovanjem in razvojem kmetijstva.
- Svet KGZS dvomi v uspešnost intervencij, ki so pogojevane s članstvom kmetov v organizacijah proizvajalcev ter skupinah proizvajalcev, zato zahteva, da se sredstva namenijo za intervencije, ki jih kmetje lahko neposredno izkoristijo. Svet KGZS predlaga Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da izvedbena pravila prilagodi tako, da bo mogoče izvesti intervencije proizvajalcev prek obstoječih zadrug.
- Svet KGZS predlaga, da se intervencija umik s trga izvaja na način, da ne vpliva na prodajo lokalnih dobaviteljev, temveč določa preusmeritev takšnih pridelkov v pridelavo ali na trge tretjih držav.
- Svet KGZS zahteva, da se kmetom, za katere je predvideno financiranje skozi organizacije proizvajalcev in skupine proizvajalcev, omogoči sofinanciranje intervencije tudi brez članstva v organizaciji ali skupini proizvajalcev.
- Svet KGZS nasprotuje uvedbi vavčerskega sistema in predlaga prenos predvidenih sredstev za to intervencijo na intervencijo medgeneracijski prenosa znanja.
- Svet KGZS ugotavlja, da pri novi finančni perspektivi prihaja do korenitih sprememb v prejemu sredstev na površino. Ker za posamezno kmetijo na osnovi podatkov ni mogoče izračunati predvidenega zneska iz ukrepov na površino/žival, zahtevamo od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da predstavi podatke in predvidene zneske. Svet KGZS zahteva tudi javno predstavitev metodologije in izračunov, ki so podlaga zneskom iz ukrepov na površino/žival (SOPO, OMD, KOPOP, DŽ, prerazporeditvena dohodkovna podpora za trajnostnost, plačilo Natura 2000, načrti upravljanja zavarovanih območij, itd.).
- Svet KGZS od Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano zahteva, da pri napovedani spremembi intervencij ter zlasti pri opredelitvi pravega kmeta in ostalih pravil prepreči umetno ustvarjanje pogojev in jih dosledno kaznuje.
- Svet KGZS podpira izvedbo intervencije medgeneracijski prenos znanja, pri tem pa ugotavlja, da so sredstva za intervencijo premajhna, in zahteva uvedbo z daljšim obdobjem podpore, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano pa mora za ta ukrep nameniti več sredstev. Svet KGZS predlaga, da se ukrep izvaja pri prenosnikih nad 55 let starosti za obdobje petih let na upravičenca in v višini 10.000 evrov na leto na prenos.
- Svet KGZS predlaga Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da v Strateški načrt uvrsti novo intervencijo popašenost po divjadi na kmetijskih zemljiščih.
- Svet KGZS podpira prerazporeditev finančnih sredstev znotraj gozdarskih intervencij z upoštevanjem nove intervencije popašenost po divjadi na kmetijskih zemljiščih.
- Svet KGZS zahteva, da Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano v sodelovanju s Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije pripravi definicijo pravega kmeta.
- Svet KGZS se je seznanil z zbranimi pripombami, ki so jih posredovali člani KGZS in organi KGZS ter zaposleni sodelavci v sistemu KGZS v teku javne razprave, ter predlaga, da jih strokovne službe KGZS smiselno uredijo. Svet KGZS poziva Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, da pripombe zbornice preuči ter jih upošteva pri pripravi Strateškega načrta SKP 2023–2027.

Razlika med napadi medvedov in volkov na drobnico

Izkušnje živinorejske kmetije iz Zgornje Savinjske doline

V Zgornji Savinjski dolini se drobnica pogosto pase na planinskih pašnikih, kjer zaradi velikih površin in oddaljenosti od naselij varovanje z ustreznimi ograjami, pastirji ali psi ni mogoče. Tako imajo zveri prost dostop do tropov. To hitro ugotovijo in te pašnike pogosto obišejo. Tako je v letu 2020 volkulja, ki si je ustvarila svoj trop z domačim psom, poklala v okolici Luč več kot sto ovac in mnogo divjih živali, predvsem muflone, srnjad in gamse. Dejaven pa je bil tudi medved, ki je že več let stalno prisoten v naših krajih, vendar na srečo povzroča precej manj škode.

Rjavi medved je največje zver pri nas, saj odrasli samci povprečno merijo 180 cm v dolžino in tehtajo do 260 kg. Uvršča se med mesojede živali, kljub temu da se prehranjuje pretežno z rastlinsko hrano. Najtežje zanj je spomladi, ko še ni rastlin. Takrat si poišče tudi odpadke človeške hrane in rejne živali. Je plaha samotarska žival, ki ima prirojen strah pred ljudmi, in ga v naravi težko opazimo. Za razliko od njega pa volkovi živijo v tropih, velikih od dve do dvajset živali. Volk je največji predstavnik psov in drugi največji plenilec pri nas. V dolžino zraste do 120 cm in tehta do 80 kg. Njegova glavna hrana v naravi so srne, jeleni in divji prašiči, kar dopolni z mrhovino, majhnimi vretenčarji, nevretenčarji in celo rastlinami. Pogosto napada tudi domače živali, zlasti ovce. Dnevno potrebuje 3 do 5 kg mesa. Parita se le dominantna samica in samec.

Med medvedom in volkom je velika razlika tudi pri napadu na drobnico in škodi po napadu. Medtem ko medved večinoma napada sam in pokonča posamične živali, volkovi napadejo v tropih in je žrtev veliko več, še posebej, ko volkulja uči lovljenja svoje mladiče. Medved pri napadu uporablja močne sprednje šape, s katerimi udari plen in ga s tem pokonča. Na plenu vidimo hude poškodbe, zmečkane organe in podplutbe, pogosto tudi sledi krempljev. Živali običajno takoj poginejo, nekatere pa ostanejo hrome na tleh. Plen raztrga pri zadnjični odprtini in poje notranje organe. Ostanek trupa pogosto odvede stran ali pa ga zakoplje. Dejaven je podnevi in ponoči. Njegovo prisotnost prepoznamo po njegovih stopinjah, iztrebkih in čohanju ob drevesih.

Volkovi pa za razliko od medveda napadajo plen v skupinah in ga pokončajo z močnimi zobmi, s katerimi ga največkrat ugriznejo v vrat in s tem zadušijo. Pokončajo veliko število živali hkrati, na primer trop ovc, ki ne beži pred njimi. Pokoljejo cel trop, pojedjo pa le eno ali dve od njih in s tem naredijo tudi bistveno večjo škodo od medveda. Večinoma so pokoli ponoči ali ob svitu. Njihovo prisotnost prepoznamo po stopinjah, iztrebkih in tuljenju.

Osnovno škodo zaradi pokola živali država povrne rejcem. Žal pa je škoda veliko večja kot izplačana odškodnina, saj je zaradi stresa po napadu slabši prirast jagnjet in kozličkov.

Manja Šumah

Več zveri, večja nevarnost

KGZS ponovno opozarja na preveliko število medvedov in nepotrebne zaplete

Slovenija ima na osrednjem območju eno najvišjih gostot pojavljanja medveda v Evropi, ki ob ustavitvi odvzema in hkrati nadaljnjem povečevanju populacije povečuje možnost za nevarna srečanja z zvermi.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) že vseskozi opozarja, da lahko zaradi prevelikega staleža zveri kmalu pride do neljubih dogodkov in da je treba težave reševati sistemsko. Takšen sistem, ki je upošteval mnenja stroke in kmetov ter vzdrževal vsaj približno ravnovesje med prebivalstvom in zvermi, smo v Sloveniji pred leti že imeli, nato pa se je zaradi nerazumevanja laičnih okoljevarstvenikov in samovolje upravnega sodišča, ki ne upošteva mnenja stroke, odvzem ustavil. Redno upravljanje s populacijo in zmanjšanje števila medvedov je določeno tudi v Strategiji upravljanja z rjavim medvedom, katere pa se ne upošteva. Posledice tega neodgovornega ravnanja sedaj čutijo ne le prebivalci podeželja, temveč tudi številni rekreativci in gobarji.

Ob nedavnem napadu medveda na človeka, ki se je zgodil pri Pivki, zato še enkrat pozivamo pristojne, da vzpostavijo red in učinkovit sistem upravljanja z velikimi zvermi, ki bo ponovno vzpostavil ravnovesje med prebivalstvom in zvermi. Tako bi ponovno vzpostavili zaupanje prebivalcev podeželja v učinkovitost sistema upravljanja, hkrati pa ohranili medveda v ugodnem ohranitvenem statusu.

Pomanjkanje hrane

V letošnjem letu primanjkuje hrane v naravnem okolju, saj obroda v gozdovih ni ali pa je zelo skromen. Zato je pričakovati povečan pritisk divjih živali na območja, ki so bližje naseljem. S tem se povečuje tudi verjetnost srečanja z zvermi, tudi takšnega, ki se je zgodilo v bližini Pivke. Nedvomno k povečanju števila srečanj prispeva nenehno povečevanje populacije medvedov, ki se je v zadnjem desetletju podvojila.

Državo pozivamo, da na evropski ravni prestavimo medveda iz priloge 4 Habitatne direktive v prilogo 5, ki omogoča redno upravljanje, in da bolj dosledno izvajamo določbe 7. člena Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah ter da z ustreznim upravljanjem z velikimi zvermi ponovno:

- zagotovimo zdravje in varnosti lokalnega prebivalstva ter obiskovalcev podeželja,
- omogočimo prevladovanje javne koristi, ki je lahko tudi socialna ali gospodarska,
- zagotovimo ohranitev avtohtonih pasem in preprečimo zaraščanje planin ter ekstenzivnih pašnikov,
- preprečimo resno škodo, zlasti na živini.

Vse odločevalce, še posebej upravno sodišče in naravovarstvenike, pozivamo, da razumejo lokalne prebivalce, ki živijo v strahu pred srečanja z zvermi. Pozivamo tudi, da upoštevamo stroko in spet začnemo z razumnim upravljanjem populacije zveri. Tako bi ustavili rast populacije medvedov in zagotovili upravljanje v skladu s strategijo, ki bo omogočala varno gibanje ljudi na podeželju ob hkratnem dolgoročnem ohranjanju dinarske populacije medvedov v ugodnem stanju.

Zbornični urad

Zaradi toče in neurij manj pridelka

Predsednik Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije Roman Žveglič s sodelavci si je s predstavniki lokalnih skupnosti 10. avgusta ogledal kmetijske površine, ki jih je v preteklih dneh prizadelo neurje s točo.

Neurje z močnim vetrom je namreč v minulih dneh zajelo območje od Grajske vasi do Levca. Na območju Savinjske doline je tako poškodovanih kar 475 hektarjev hmelja, dodatnih 17 hektarjev pa tudi v Celju. Neurje je pustilo posledice tudi na drugih rastlinah.

Po ogledu škode, na katerem so bili prisotni tudi hmeljarji in člani strokovnega odbora za hmeljarstvo pri KGZS ter župan občine Žalec Janko Kos, je predsednik KGZS Roman Žveglič napovedal, da bo zbornica vladi predlagala dopolnitev interventnega zakona, ki je bil letos sprejet za odpravo posledic pozebe. Na zbornici menimo, naj se glede na velikost in obseg škode v ta zakon vključijo tudi hmeljarji, ki so jih prizadela letošnja neurja s točo.

Škoda tudi drugod

Sicer pa so nedavna neurja povzročila veliko škodo tudi drugod po Sloveniji. Močan naliv je tako v petek zajel območje Podravja. Toča je klestila na območju ptsijske občine, Vidma pri Ptujju, Žetal, Podlehnik, Cirkulan in Majšperka. Bila je drobna, vendar se kljub temu pozna škoda na kmetijskih rastlinah, še posebej na vrtninah, posevkih buč, strniščnih posevkih in vinogradih. V nedeljo je znova padala toča na tem območju, a je bila drobnejša in manj obsežna kot v petek.

Toča je v nedeljo zajela tudi Gorenjsko. Padala je na območju občine Šenčur in v občini Cerklje na Gorenjskem. Na tem območju so bila žita požeta, škoda je vidna na koruzi, predvsem pa na vrtninah, ki jih je na tem območju precej. Solata je poškodovana v od 80 do 100 odstotkih, zelje je poškodovano med 30 in 60 odstotki, por med 30 in 70 odstotki, čebula in krompir pa med 20 in 50 odstotki.

Poleg toče je padlo tudi veliko dežja, tako da so bile njive, kjer so bile že posajene sadike radiča in zelja, zalite z vodo in so sadike popolnoma pritisnjene k tlu. Za te sadike se bo v prihodnjih dneh videlo, če in koliko si bodo opomogle.

Prizadeta je tudi silažna koruza, ki je na tem območju najbolj zastopana kultura na njivah. Koruzne rastline večinoma stojijo, listi so razcefrani, metlice večinoma nepoškodovane. Večina koruze je v fazi cvetenja oz. oblikovanja storža.

Na Dolenjskem je bilo pred tednom dni zaradi toče močno prizadete 20 odstotkov površine občine Žužemberk, ki je tudi osrednji, najbolj kmetijski del občine.

Glede na to, da je večina žita že požetega, je največ škode na vinogradih in koruzi ter v vrtovih. Po ocenah je zaradi toče poškodovanih okoli 35 hektarjev vinogradov, od tega sedem hektarjev kar 90-odstotno. Poškodovanih je tudi 50 hektarjev koruze, na kateri je škoda več kot 50-odstotna.

Zbornični urad

DOBROTE

slovenskih kmetij

V času spremenjenih nakupovalnih navad, smo z namenom približati kulinarčno ponudbo slovenskih kmetij različnim ciljnim skupinam porabnikov, za Vas zasnovali spletni portal

Dobrote slovenskih kmetij.

Vabimo Vas, da na njem predstavite ponudbo pridelave in predelave živil vaše kmetije.

V čem se novi portal razlikuje od že obstoječih? Portal, ki omogoča razvrstitev živil po evropskih oznakah višje kakovosti in priznanjih ocenjevanj Dobrote slovenskih kmetij, je združljiv z že obstoječimi sistemi, ki omogočajo predstavitev ponudbe različnim ciljnim skupinam.

Trudili se bomo, da se sodelujočim kmetijam prek njega odprejo nove možnosti za prodajo v javne zavode, zadruga, trgovske ter HORECA sisteme. Na vašo željo, ki jo boste označili ob vpisu v bazo portala, bodo tako podatki o vaših izdelkih posredovani različnim prodajnim sistemom.

Sodelovanje je za kmetije brezplačno! Pogoj za vpis pa, da je Vaša ponudba pridelana in predelana na kmetiji.

dobrotelovskihkmetij.si

Razvoj krmilnega avtomata za krmljenje krav molznic

Robotika in avtomatika sta že močno prisotni v številnih rejah krav molznic v Sloveniji.

mag. Andrej Kastelic, KGZS - Zavod Novo mesto
andrej.kastelic@kgzs-zavodnm.si

Že trideset let so na številnih kmetijah prisotni avtomati za odmerjeno krmljenje krmil, avtomatski sistemi prežračevanja, zadnjih deset let so v porastu roboti za molžo in prodajni avtomati. Krmljenje voluminozne krme na večjih kmetijah poteka s pomočjo krmilnih vozov, ne-

katere kmetije pa uvajajo avtomatizirano ali celo robotsko krmljenje krav molznic. Ključni cilji uvajanja avtomatike in robotike so zmanjšanje potreb po delovni sili, manj težaškega dela, avtomatizacija postopkov ter povečevanje natančnosti, olajšanje nadzora in pove-

S krmilnim avtomatom se racionalno odreja količina koruzne silaže za obroke molznic v prosti reji.

čevanje ekonomskih učinkov. Uvedba ugodno vpliva tudi na okolje.

Potreba rodila rešitev

Kmetija Ferlan in Podutika je v okviru Evropskega inovativnega partnerstva imela cilj racionalizirati rabo koruzne silaže v obrokih krav molznic v prosti reji. To je izvedla z izdelavo krmilnega avtomata, ki deluje na podobni osnovi kot krmilni avtomati za krmljenje krmil. Tako je Alojz Ferlan izdelal krmilni avtomat, ki vsaki kravi individualno krmi potrebno količino koruzne silaže in krmil ter mineralno-vitaminskih dodatkov glede na njene potrebe za optimalno prirejo mleka.

Možgani krmilnega avtomata so procesor, povezan z računalnikom, ki določijo, koliko koruzne silaže in ostalih sestavin v nekem trenutku pripada kravi, ki je pristopila v enega izmed treh boksov krmilnega av-

tomata. Senzor zazna oznako krave in kodo boksa, procesor preveri čas od zadnjega krmljenja, laktacijsko krivuljo, mlečnost, predviden krmni obrok ter določi količino posameznih sestavin krme, ki kravi pripada. Za kravo se zaprejo vrata, da lahko njej namenjeni obrok sama tudi v miru požre. Potrebi krave primerno procesor požerne motorje, ki opravijo potrebno število vrtljajev, vezanih na polže preko reduktorjev. Polži iz zalogovnikov potisnejo sestavine krmnega obroka v posebej prirejen voziček. Voziček zapele krmo v pravi boks krmilnega avtomata in ga strese v jasli boksa ter s tem tudi delno premeša. Po nekaj minutah se vrata boksa odprejo in krava sme zapustiti boks.

Obrok po meri

Projekt partner Kmetijski inštitut Slovenije je izvajal vzorčenje in analitiko krme na kmeti-

Učinki izboljšav:

- bolj izenačena kondicija živali,
- manj ketoz in acidoz,
- manj agresije (prerivanja za krmilno mizo, na kateri je ponujena le mrva) predvsem v času krmljenja – onemogočeno prenažiranje s koruzno silažo (močnejša žival si vzame dve mesti za krmilno mizo),
- boljša prebava in presnova,
- struktura blata, ki nakazuje boljšo prebavo,
- manj fizično napornega dela,
- manj porabljene koruzne silaže, enakomerno zauživanje koruzne silaže (močnejša oz. agresivnejša krava je ne dobi preveč).

jah v projektu. Prof. dr. Andrej Lavrenčič iz Biotehniške fakultete, Oddelka za zootehniko pa je izdeloval tako imenovani precizni ali individualni krmni obrok. Krmni obrok, pokladan preko avtomata, namreč ni prilagojen le glede na vsebnost hranil v krmi in potrebe posamezne skupine krav. Obrok krmil in koruzne silaže pripravijo individualno glede na mlečnost, stadij laktacije, kondicijo živali, željo po povečevanju mlečnosti (približevanju genetski sposobnosti živali) in razpoložljivi krmi. Nastavitve krmilnega avtomata rejec opravi v računalniku, ki je preko brezžičnega omrežja povezan s krmilnim avtomatom.

S krmilnim avtomatom, ki je bil oblikovan s pomočjo sredstev iz Programa razvoja pode-

želja in EKSRP, je lažje zagotavljanje prehranske varnosti, saj je krmljenje s pomočjo krmilnega avtomata delovno manj zahtevno in ga imetnik lahko izvaja tudi bistveno dlje po upokojitvi. Avtomat povečuje konkurenčno sposobnost kmetijstva, raba naravnih virov je racionalnejša. Zaradi podnebnih sprememb je pridelava koruzne silaže med leti raznolika. Z izračunavanjem krmnih obrokov glede na potrebe krav in dejanskim krmljenjem krav glede na potrebe (preprečeno odrivanje krav s strani močnejših, že tako predebelih živali) ter načrtovanjem rabe glede na dosežen pridelek se prilagajamo podnebnim spremembam.

Doseženi okoljski cilji:

- ugodnejši ogljični odtis (kmetiji je uspelo večji delež v krmo vezanega CO₂ vključiti v prirejeno mleko v primerjavi s predhodnim obdobjem),
- zmanjšanje emisij toplogrednih plinov zaradi uspešnejše prebave,
- zmanjšano izpiranje hranil, tudi dušika, v podzemne vode zaradi povečanega izkoristka hranil,
- zmanjšanje rabe močnih krmil za izravnavo krmnega obroka, saj je koruzna silaža individualno odmerjena, s tem pa dosežena tudi optimalna raba močne krme,
- povečana odpornost živali na podnebne spremembe, saj je krmljenje koruzne silaže in močne krme hkratno – ne prihaja do tega, da bi krava zauživala zgolj močno krmo,
- na ekoloških kmetijah in gorskem območju, kjer je pridelava koruzne silaže zahtevnejša, je njeno krmljenje in izkoristek racionalnejši.

Po znanje in izkušnje

Ogled različnih tehnologij pridelave zelenjave na območju Ptuja

Barbara Kržišnik, KGZS - Zavod Ljubljana
barbara.krzisnik@lj.kgzs.si

V torek, 13. julija 2021, je KGZS-Zavod Ljubljana organiziral strokovno ekskurzijo oz. ogled različnih tehnologij pridelave zelenjave, ki jo financira Odsek za razvoj podeželja, Oddelek za varstvo okolja Mestne občine Ljubljana. Letos smo se odpravili na območje Ptuja, saj je pridelava zelenjadnic tam poleg poljedelstva zelo uspešna, ker je naplavina reke Drave idealna prav za opravljanje teh dveh panog. Vodja ekskurzije je bila **Ana Ogorelec**, specialistka za zelenjadarstvo na KGZS-Zavodu Ljubljana.

Ob prihodu na to območje smo si najprej ogledali **veliki namakalni sistem Gorišnica**. Ustavili smo se ob črpališču, kjer nam je **Marko Černe**, svetovalec specialist za namakanje na KGZS-Zavodu Ptuj, opisal, kako deluje ta sistem za namakanje. O namakanju njiv so začeli razmišljati že kar nekaj let nazaj, saj imajo letno samo 800 mm padavin, najbolj sušni meseci pa so maj, junij in julij. Povzpeli smo se po klančini, kjer je kanal, po katerem teče

Drava, z velikim vodnim potencialom. Ta kanal je speljan 20 m nad nivojem njiv, zato da ima voda naravni padec. S pomočjo namakalnega sistema Gorišnica namakajo okoli 700 ha, njihov cilj pa je, da bodo nekoč namakali 1000 ha. Trenutno namakajo okoli dve tretjini poljščin, eno tretjino pa zelenjadnic. Kmetje večinoma namakajo z razpršilci (rolomati), manj pa je kapljičnega namakanja. Cena celotne investicije je bila okoli 5 milijonov evrov, postavljena pa je bila tudi s pomočjo sredstev Evropske unije.

Naša naslednja postaja je bila na **kmetiji Kelenc**, kjer se ukvarjajo z integrirano pridelavo korenovk, kapsunic in ostale zelenjave. Sprejel nas je **Ivan Kelenc**, oče mlade prevzemnice Lee Žnidarič, in to kar v njihovi veliki hladilnici. Na začetku je bila to poljedelsko-živilnarska kmetija, sedaj pa se ukvarjajo samo s pridelavo zelenjave na 30 hektarih. Gospod Ivan je bil ustanovitelj namakalne zadruge, leta 1990 pa je zbral dovolj podpisov, da so lahko zgra-

Paprika v zaščitenem prostoru na kmetiji Mihec

dili namakalni sistem za namakanje zemljišč. Na kmetiji pridelajo največ korenja, zato imajo v najemu tudi nekaj površin, da lažje upoštevajo kolobar, ki mora biti pri korenju štiri do petletni. Zaradi lažje organizacije odkupa zelenjave od drugih kmetij so ustanovili podjetje **Zelenjava Forminka d. o. o.** Poleg klasičnega varstva rastlin uporabljajo tudi pripravke z mikroorganizmi in biostimulatorje. Posebej so pozorni na pravilno gnojenje rastlin, predvsem pri korenovkah na dognojevanje z borom.

Po prvih dveh ogledih je sledilo kosilo na turistični kmetiji, **Šebekovi domačiji**, Sonje Ozmeč v Senečih pri Veliki Nedelji. Postregli so nam okusno kosilo, kjer ni manjkalo lokalnih dobrot.

V Moškanjcih smo se ustavili na **kmetiji Leben**. Pridelava

zelenjave, poljedelstvo in reja prašičev so njihove poglavitne panoge. Kmetija obsega 50 ha površin. Vso krmo za prašiče pridelajo sami, dokupijo samo mineralno-vitaminske mešanice. Soja, ječmen, koruza, oljne buče, česen in čebula so glavni pridelki na njihovih njivah. Posebnost pri obdelavi tal na kmetiji je ta, da že 24 let niso orali njiv, ker sledijo načelom ohranitvenega kmetovanja. Na ta način ohranjajo vlago v tleh predvsem poleti, saj so tla čim dlje pokrita z žetvenimi ostanki. S predsetvenikom premešajo zgornji sloj tal v globini od 5 do 7 cm. To storijo takoj po spravilu pridelka, ko so ostanki na njivi še sveži. Taka obdelava pripomore tudi k ohranjanju organske mase v tleh, saj so jo z 1,5 % uspeli zvišati na 3,5 %. Ko smo odkrili zgornji sloj zemlje, kjer so ostanki slame, smo kljub

sušnemu obdobju videli vlažno zemljo. Pridelajo veliko česna. Za njegovo okopavanje uporabljajo česala, vendar morajo biti zelo previdni, da ne ranijo pridelka, ker ta zgodaj spomladi privablja česno muho.

Za konec smo si ogledali še **kmetijo Mihec**, kjer se s pridelavo zelenjadnic ukvarja družina **Janžekovič**. Gospodarijo na 20 ha površin, kjer pridelujejo zelenjavo vseh vrst, prodajajo pa tudi sadike zelenjadnic. V kolobar vključujejo tudi deteljo za podor, saj s tem izboljšajo

odstotek organske mase v tleh. Doma in na tržnici prodajo 90 % pridelkov. V rastlinjakih uporabljajo biotično varstvo rastlin, na prostem pa biorazgradljivo folijo, saj je ravno prav trpežna, da po spravilu pridelka razpade, zato je preprosta za uporabo.

Udeleženci ekskurzije so ob ogledu dobrih praks na območju Ptuja pridobili koristne informacije za prihodnje, s pridelovalci so si izmenjali bogate izkušnje in znanje, ki ga bodo v prihodnosti lahko še nadgradili.

AGRA 2021

22. avgust
10.00
dvorana 4

SODOBNE tehnologije v KMETIJSTVU

TRŽNICA mladih KMETOV

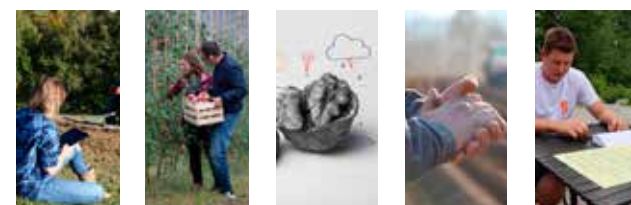
22. avgust
10.00-18.00
pred upravno stavbo
Pomurskega sejma

23. avgust
10.00
dvorana 4

ZAKLJUČNA delavnica neMOČ podeželja

25. avgust
9.30
dvorana 3

Srečanje ZAVEZNIŠTVA ZA KMETIJSTVO
z ZNANJEM kmetijskih šol do USPEŠNIH mladih kmetov

Povečevanje dodane vrednosti v prehranski verigi

Kako bo projekt EIP-EKOPAKT izboljšal sledljivost ekološko pridelanega mesa na slovenskem trgu? Kaj vse bo omenjen projekt zajemal?

Igor Hrovatič, KGZS

igor.hrovatic@kgzs.si

Emma Lovšin, Prospah d.o.o.

ema.lovsin@origin-trail.com

Mitja Zupančič, KGZS - Zavod Celje

mitja.zupancic@ce.kgzs.si

Dr. Črtomir Rozman, Univerza v Mariboru / Fakulteta za

kmetijstvo in biosistemske vede

crt.rozman@um.si

V Sloveniji zaradi pomanjkljivega sistema sledljivosti in trženja ekološkega govejega mesa veliko mesa, vzrejenega na ekološki način, nadaljuje pot po preskrbovalni verigi kot konvencionalno meso. S tem se izgubi pomembna dodana vrednost, ki jo ustvari ekološka reja.

Vsebina projekta EIP-EKOPAKT

Osnovni cilj projekta EKOPAKT je vzpostaviti delujoč sistem sledljivosti ekološko prirejenega govejega mesa od hleva do vilice z izgradnjo modela sledljivosti, ki bo temeljil na sodobnih digitalnih tehnologijah za izmenjavo podatkov. Ob tem se želi ovrednotiti tudi ponudba govejega mesa iz ekoloških kmetij in tako motivirati prodajni segment k povečevanju specializirane ponudbe ekološkega govejega mesa na trgovskih policah. V prvi fazi se bo vzporedno z razvojem modela analiziralo tudi stanje ponudbe in prodaje ter identificirale možnosti za izboljšanje stanja. Poleg omenjenega bodo iz analiziranih parametrov pripravili smernice za prihodnja obdobja, ki bodo vplivala na izboljšanje priraje in ponudbe ekološkega govejega mesa, ekonomičnosti ter vpliva na okolje.

Sistem bo vključeval in povezoval različne deležnike od rejcev govedu do posrednikov, predelovalcev mesa, kmetijske zadruga, državne baze podatkov, potrošnike in druge. Temeljil bo na najsodobnejših digitalnih in decentraliziranih tehnologijah, kot so odprtokodni decentralizirani Origin Trail protokol za izmenjavo podatkov in tehnologije veriženja podatkovnih blokov (blockchain). OriginTrail omogoča, da se podatki o istem dogodku v preskrbovalni verigi, ki jih posredujejo različni deležniki, medsebojno primerjajo. Pri tem sistem zazna morebitne nepravilnosti ali odstopanja med podatki, ki jih posredujejo različni deležniki, to pa omogoča, da se odstopanja hitro raziščejo, ugotovijo vzroki in odpravijo morebitne nepravilnosti. Ker so podatki v sistemu digitalizirani in medsebojno povezani, so lahko veliko hitrejši tudi odzivi vseh pristojnih, kadar se izkaže, da določen proizvod v preskrbovalni verigi ni varen in je potreben odpoklic.

Sistem vključuje in povezuje različne deležnike

S pomočjo kartiranja preskrbovalne verige z ekološkim govejim mesom pri partnerjih projekta EKOPAKT so identificirali ključne podatke o sledljivosti proizvodov ter jih razvrstili v štiri skupine.

Podatki o lokaciji, ki vključujejo ime lokacije, njen naslov in koordinate naslova

Podatki o proizvodih, kamor sodijo podatki o živalih, mesu in proizvodih iz tega mesa. Pomembno vlogo pri zajemanju in povezovanju podatkov o proizvodih imajo identifikatorji, ki omogočajo ustvarjanje digitalne identitete za posamezen proizvod in podpirajo sledljivost fizičnim proizvodom preko digitalnega sistema sledljivosti. Za sledenje proizvodom v preskr-

Kukavičevke v travni ruši

Podatki o dogodkih, ki opisujejo vsak dogodek znotraj preskrbovalne verige, kjer se en proizvod spremeni v drugega (na primer zakol in razkos živali). Zbiranje takih podatkov omogoča spremljanje poti proizvodov skozi preskrbovalno verigo ter identifikacijo vseh transformacij proizvoda. Za opisovanje dogodkov se v skladu z GSI standardi zbirajo naslednji podatki: osnovni podatki o datumu in času ter časov-

Indikatorji trajnosti, ki omogočajo boljše in lažje izpostavljanje informacij pomembnih za končne kupce. Na ta način se spremlja in analizira stanje v preskrbovalni verigi ter na podlagi analiz oblikujejo priporočila za rejce živali in predelovalce mesa, ki lahko dodatno prispevajo k varovanju narave in okolja, blaženju podnebnih sprememb ali prilagajanju nanje. Indikatorji trajnosti so bili prilagojeni dvema nivojema:

nivoju kmetije in nivoju bika. Indikatorji trajnosti kmetije zajemajo podatke o kmetiji, načinu rastlinske pridelave, biodiverziteti, pogojih reje, vzreje in zdravju živali. Na nivoju bika pa zajem vključuje podatke o krmi, zdravljenju, intenzivnosti reje ter transportu.

Ocena botanične sestave ruše

V okviru projekta je bila na sodelujočih kmetijah opravljena ocena botanične sestave ruše s pomočjo neposredne ocene pred prvo košnjo v letu 2021. Ob oceni so določili vrste, ki se pojavljajo, njihovo število in deleže posameznih skupin (trave, metuljnice, zeli). Ta ocena je pomembna predvsem zaradi ocenjevanja biološke pestrosti. Ohranjanje pestrosti je ena ključnih prednosti ekološkega kmetijstva, izvedene analize pa omogočajo primerjavo v pestrosti ruše med kmetijami glede na različne vhodne parametre (npr. razlike v oskrbi in načinu rabe) kot tudi kasnejšo primerjavo s kmetijami, ki travniče oskrbujejo na konvencionalni način.

Priraja in klavna kakovost govejega mesa na ekoloških kmetijah v letu 2019

Na KGZ Celje kot enemu od partnerjev v projektu EKOPAKT so vzporedno z glavnimi aktivnostmi, usmerjenimi v razvoj modela sledljivosti, pristopili tudi k analiziranju ponudbe in stanja v ekološki govedoreji. Od MKGP so v ta namen pridobili podatke o zakolu govedu na ekoloških kmetijah v Sloveniji v letu 2019 ter podatke o staležu in premikih govedu. Podatki so bili obdelani na način, kot jih že vrsto let obdelujejo na Kmetijskem inštitutu Slovenije, kjer vsako leto pripravijo publikacijo z naslovom Pregled zakola in klavne kakovosti govedu v Sloveniji, predvsem zaradi možnosti primerjave dobljenih rezultatov iz ekoloških rej z rezultati, značilnimi za aktualno leto za celotno Slovenijo. Pri tem je potrebno poudariti, da se rezultati nanašajo na ugotovljeno letno prirajo mesa na posamezni kmetiji, ki je vključena v ekološko kmetovanje, in ne odražajo posebnosti na posameznih kmetijah, saj pri obdelavi podatkov ni bilo na voljo podatka o statusu kmetije in posameznih živalih na kmetijah.

Priraja govejega mesa na ekoloških kmetijah v letu 2019

V letu 2019 je bilo v Sloveniji opravljenih 7395 zakolov govedu z ekoloških kmetij. Tako so na ekoloških kmetijah v

Sloveniji v letu 2019 pridelali 1747,8 tone mesa. Pri tem je povprečna masa toplih polovic vseh kategorij in pasem znašala 236,3 kg. V analizi so bili podatki o zakolih razvrščeni glede na kategorije govedu, ki so opredeljene v Pravilniku o ocenjevanju in razvrščanju govedih trupov in klavnih polovic na klavni liniji, kot tudi na posamezne kategorije. Opredelili so tudi obseg in delež posamezne kategorije glede na skupno vrednost vseh kategorij. V okviru analize stanja so opredelili tudi pasemsko sestavo, prirast in klavno kakovost zaklanih živali po posameznih kategorijah živali ter stalež živali in premike na ekoloških kmetijah. Podrobnejša analiza stanja in primerjava podatkov s splošno analizo zakolov v Sloveniji v letu 2019 in določene ugotovitve pa bodo podane na okrogli mizi, ki bo organizirana v okviru Mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma v Gornji Radgoni.

Aktivnosti projekta do konca letošnjega leta

Kljub krajši zaustavitvi izvajanja dejavnosti zaradi epidemije COVID-19 v letošnjem letu se izvajanje projekta EIP EKOPAKT uspešno nadaljuje. Pripravlja se razvoj verzije v1.0 sistema, ki bo sprejemal podatke od vseh členov dobavne verige, vzpostavil avtomatiziran zajem podatkov s kmetij in prikazal relevantne podatke na uporabniškem vmesniku za končnega kupca. Načrtuje se izvedba usposabljanja kmetijskih gospodarstev in kmetijskih svetovalcev za uporabo sistema. Izdelana bo tudi analiza omenjenih indikatorjev trajnosti, ki bodo omogočili boljše in lažje izpostavljanje informacij, pomembnih za končne kupce. Vzpostavljena bo spletna stran, ki bo predstavljala izobraževalno okolje za uporabo sistema ter vrsto interaktivnih vsebin o pristopih za učinkovito trajnostno upravljanje z naravnimi viri. OKVIR Bonitiranje travne ruše

Vabljeni na predstavitev projekta na sejmiščini Narava-zdravje in AGRA 2021. Na sejmu Agra v Gornji Radgoni bo predstavitev oziroma okrogla miza potekala 24. avgusta ob 13. uri v dvorani 1. Okroglo mizo bo povezoval Gregor Karlošek, sodelovali pa bodo Igor Hrovatič (KGZS), Emma Lovšin (Prospah d.o.o.) in Jernej Hudournik (KZ Šaleška). Iskreno vabljeni!

Bonitiranje travne ruše

bovalni verigi z ekološkim govejim mesom so bili identificirani naslednji identifikatorji: ušesna številka, datum in ura klanja, št. serije/LOT ter datum in ura proizvodnje. S pomočjo identifikatorjev se olajša sledljivost živali od kmetije do krožnika.

nem pasu dogodka, proizvodu, ki vstopa v dogodek (npr. žival), proizvodu, ki izstopa iz dogodka (npr. meso), vrsta dogodka (transformacija npr. pri zakolu in razkosu ali le opazovanje npr. pri prevozu živali), vir podatkov, poslovna lokacija dogodka.

Sodelovanje in zaupanje

Posodobljeni namakalni sistemi – rezultat zaupanja kmetov ter dela kmetijskih svetovalcev

Tatjana Vrbošek, KGZS
tatjana.vrbosek@kgzs.si

Na pobudo kmetijskih svetovalcev KGZS – Zavoda Celje in ob sodelovanju uporabnikov se je več kot deset let uspešno reševalo problem lastništva in načrtovalo posodobitev namakalnih sistemov v Spodnji Savinjski dolini. Gre za edinstven primer dobre prakse in poslovni model prilagajanja času, ki prihaja.

Konec junija je v Spodnji Savinjski dolini potekalo slovesno odprtje posodobljenih namakalnih sistemov z več uporabniki, ki so v lasti Društva namakalnih naprav Breg - Roje in Društva namakalnih naprav Kaplja vas. Odprtja so se udeležili številni gostje, med njimi kmetijski minister dr. Jože Podgoršek, župan Občine

Žalec Janko Kos, župan Občine Prebold Vinko Debelak, podžupanja občine Braslovče mag. Urška Hozjan, podžupan občine Polzela Miloš Frankovič, poslanca in poslanec Lidija Ivanuša in Aleksander Reberšak, podpredsednik Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije Marjan Golavšek, predsednik KGZS v prejšnjem mandatu Cvetko Zupančič, direktor Agencije za kmetijske in razvoj podeželja mag. Miran Mihelič, direktor IHPS Bojan Cizej, direktor KGZS - Zavoda Celje Stanko Jamnik, direktor razvojne Agencije Savinja Stojan Praprotnik in Jure Ročnik, vodja enote DBS v Celju.

»Za nami so leta intenzivnega dela, katerega rezultat je bila

»Če želimo, da se taki projekti zgodijo in izpeljejo, rabimo medsebojno zaupanje,« poudarja Irena Friškovec s KGZS – Zavoda Celje. (Foto: Vesna Čuček)

Še eno evropsko priznanje kmetiji Černelič

Vsako priznanje visokega ranga na ravni Evrope je spoštovanja vredno, sploh če je to že drugo priznanje v dveh letih. Biodinamična kmetija Černelič iz Dečnega sela pri Brežicah je letos prejela priznanje Evropskega združenja lastnikov zemljišč, lani pa je prejela največ glasov na evropskem natečaju Rural Inspiration Award (RIA) v kategoriji »glas ljudstva«. Letos je kmetija Černelič v sodelovanju z javno službo kmetijskega svetovanja pri KGZS – Zavodu Celje kandidirala na razpis, ki ga vsako leto objavi Evropska organizacija lastnikov zemljišč (European Landowner organisation – ELO). Ta je med devetnajstimi kandidati iz devetih držav Zvonetu Černeliču podelila nagrado za njegov prispevek k razvoju načina kmetovanja, ki varuje tla in okolje. Tokrat so to nagrado prvič podelili projektu iz Slovenije. Kot biodinamični kmet Zvone Černelič upošteva preizkušena načela biodinamike, hkrati pa dodaja k temu svoja spoznanja in izkušnje. Ta načela so ga vodila tudi pri postopku regeneracije tal bivše gradbene deponije hidroelektrarne Brežice. Postopek regeneracije je bil temeljito dokumentiran in tako prepričljiv, da so mu dodelili prestižno priznanje. Seveda pa je komisija ELO, ki je ocenjevala projekte, prepričala tudi kmetija kot celota.

Zvonetu Černeliču (tretji z desne) je v spremstvu predstavnikov KGZS priznanje podelil generalni sekretar Evropske organizacije lastnikov zemljišč Thierry De L'Escaille (prvi z leve), potem pa so si skupaj ogledali kmetijo.

»V veselje in ponos nam je Zvonetovo sodelovanje z našimi kmetijskimi svetovalci. Skupaj iščemo nove načine kmetovanja, ki je okoljsko sprejemljivo in hkrati tržno uspešno,« je ob podelitvi priznanja izrazil zadovoljstvo predsednik KGZS Roman Žvegljč.

Zvonetu Černeliču sta med obiskom v Sloveniji priznanje podelila generalni sekretar ELO Thierry De L'Escaille in Emmanuelle Mikosz, ki je zadolžena za sodelovanje z državami članicami. Ob podelitvi je generalni sekretar organizacije ELO povedal: »Veliko sem že slišal o biodinamičnem načinu kmetovanja, videl sem tudi že različne prakse, do katerih sem bil nekako zadržan. Kar sem videl tukaj, pa me je prepričalo, da se da tako kmetovati in od tega živeti. Zato sem vesel, da je priznanje prišlo v prave roke.«

Marjan Papež, KGZS

ustanovitev društev, ki so uspešno kandidirala na razpisu, ki omogoča 100-odstotno povrnitev nastalih stroškov posodobitve namakalnih sistemov v skupni višini 4,9 milijona evrov. Šlo je za sodelovanje številnih deležnikov in veliko zaupanje v naše delo, ki temelji na odgovornosti ter pogosto presega meje službenega,« pove specialistka za hmeljarstvo KGZS – Zavoda Celje Irena Friškovec.

Tako se je letošnjo pomlad zaključila prva faza posodobitve zasebnih namakalnih sistemov z več uporabniki: Breg, Šempeter – Vrbe in Gotovlje, ki so v lasti Društva namakalnih naprav Breg Roje, ter namakalni sistem Latkova vas, ki je v lasti Društva namakalnih naprav Kaplja vas. Skupna površina vseh namakalnih sistemov je 931 ha, uporabnikov pa je 298.

»V namakalni sistem so vključeni pridelovalci vseh kmetijskih kultur in ne samo hmelja. Se pravi, tudi pridelovalci vrtnin, sadja, koruze in žit. Vrednost investicije je 4.832.229,76 evra z DDV,« v sporočilu za javnost navajata predsednik društva namakalnih naprav Breg - Roje Alojz Rojnik ter predsednik društva namakalnih naprav Kaplja vas Aljoša Uršič.

Težava, ki je rešljiva

Namakalni sistemi so bili zgrajeni v letih od 1986 do 1988. Že takrat so se predvsem hmeljarji in tudi ostali pridelovalci kmetijskih rastlin zavedali, da si lahko uspešen in konkurenčen pridelovalec le v primeru, da lahko tudi v letih, ki za pridelavo niso ugodna, zagotovi primeren pridelek. Pomanjkanje vode je eden od glavnih vzrokov, ki se ga da rešiti z namakalnimi sistemi.

Ob izgradnji so bili v lasti in upravljanju Hmezad Kmetijstva ter KZ Savinjska dolina. Po strukturnih spremembah na področju kmetijstva v Spodnji

Savinjski dolini na prelomu tisočletja so uporabniki teh namakalnih sistemov s pomočjo svetovalcev KGZS - Zavoda Celje ustanovili društva namakalnih naprav, ki so prevzela upravljanje sistemov in kmalu pričeli z aktivnostmi za njihovo obnovo.

»Moram poudariti, da so uporabniki namakalnih sistemov v Spodnji Savinjski dolini res izredni primer dobre prakse namakanja v Sloveniji. Tudi v letih, ko se ni vedelo, kdo je lastnik namakalnih sistemov, so jih redno vzdrževali in skrbeli za njihovo delovanje. Vse s ciljem - delujoč namakalni sistem ob vsakem času, ko je to treba,« dodaja Irena Friškovec.

Kljub rednim vzdrževalnim delom so bili obstoječi namakalni sistemi z več uporabniki po tridesetih letih delovanja dotrajani in tehnološko zastareli. Razvodne cevi so tako mestoma puščale, prav tako so bile težave s hidranti. Posledica tehnološko zastarelih in dotrajanih vodnih črpalk je bil slabši izkoristek vode in večja poraba električne energije.

Tako se je z obnovo namakalnega sistema za doseganje enakega učinka namakanja zmanjšala poraba vode in električne energije ter povečal izkoristek črpanja. V primeru namakalnega sistema Latkova vas pa je bil v okviru investicije zgrajen še dovodni cevovod iz Bolske do Trnavce z zadrževalnim bazenom za bogatenja nizkih pretokov Trnavce.

»Finančni zalogaj celovite posodobitve prve faze je zelo velik, zato so bili uporabniki veseli pobude, da se za posodobitev pridobi tudi sredstva Programa razvoja podeželja RS. Osnova za kandidiranje na razpisih je bila razrešitev lastništva, ki smo ga razrešili s pomočjo MKGP konec leta 2016, ko je bilo lastništvo z občin preneseno na društva namakalnih naprav. Nato so člani društev s pomočjo stro-

kovnjakov z IHPS in kmetijskih svetovalcev KGZS - Zavoda Celje pristopili k pripravi dokumentacije, ki je bila nujna za razpis. Projekte sta pripravili podjetji SAVINJAPROJEKT in ARPING d.o.o.,« razlaga Friškovec in izpostavi, da so na razpisu kandidirala društva namakalnih naprav, zato je bilo treba v času priprave in obravnave vlog razjasniti še kakšno zadevo več.

Uspešna prijava na razpis

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je v okviru Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014–2020 v letu 2018 objavilo prvi javni razpis za podukrep 4.3: Podpora za naložbe v infrastrukturo, povezano z razvojem, posodabljanjem ali prilagoditvijo kmetijstva in gozdarstva, za operacijo Tehnološke posodobitve namakalnih sistemov, ki so namenjeni več uporabnikom. Vloge so bile oddane konec avgusta 2018, pozitivne odločbe za vse sisteme pa so vlagatelji prejeli konec leta 2019.

V primeru društev, ki niso davčni zavezanci, je bil upravičen strošek razpisa celotna vrednost izvedene investicije, vključno z DDV. Kljub temu, da je povrnitev stroškov 100-odstotna, pa morajo investitorji naprej posodobitev realizirati in na osnovi realiziranih del ter plačanih računov dobijo izplačana odobrena nepovratna sredstva. Razpis je omogočal, da se je izvedba lahko zaključevala postopoma v treh delih. Tako so uporabniki morali zagotoviti začetna finančna sredstva za 40 odstotkov investicije. V ta namen sta društvi namakalnih naprav najeli kredit na Deželni banki Slovenije, za katerega s svojim premoženjem jamčijo člani društev – uporabniki namakalnih sistemov. »Kot del skupine kmetijskih svetovalcev, ki so za ta poslovni korak dali pobudo, se čutiš odgovornega do ljudi, ki verjamejo v projekt in zanj zastavijo celotno premoženje. Gre za moč sodelovanja, ki kaže, kako prepleteni in soodvisni smo. Če želimo, da se taki projekti zgodijo, rabimo medsebojno zaupanje,« poudarja Irena Friškovec.

»Čeprav je prva faza uspešno zaključena, sistemi še niso v celoti posodobljeni. Zato uporabniki teh namakalnih sistemov že razmišljajo o drugi fazi posodobitve. V tej fazi bodo obnovili še preostale dotrajane cevovode, zato že pripravljajo dokumentacijo, ki jo rabijo za izvedbo posodobitve, in prijavo na javni razpis,« o načrtih za naprej pove Irena Friškovec.

Kmetijstvo in biodiverziteteta z roko v roki

Vdrugi številki priloge projekta Life Naturaviva o biodiverziteti in kmetijstvu predstavljamo pomen in ogroženost cvetočih travnikov in travniških sadovnjakov ter ptic kmetijske krajine. Poseben prispevek je namenjen avtohtonim pasmam domačih živali, ki jih običajno spregledamo, ko govorimo o biodiverziteti.

Predstavljamo tudi osnove ohranitvenega kmetijstva, ki veliko skrbi namenja prav varovanju biodiverzitet tal, ki je ključna za zagotavljanje trajne rodovitosti.

Spoznali boste tudi dve kmetiji s posluhom za naravo, tokrat iz Krajinskega parka Goričko in Notranjskega regijskega parka.

Vabljeni tudi k obisku projektne spletne strani (www.naturaviva.si), kjer so na voljo številna gradiva, tudi prva številka priloge, in k spremljanju objav na družbenih omrežjih Facebook ter Instagram.

Kmetijstvo in biodiverziteteta z roko v roki je druga od treh izrednih prilog glasila Zelena dežela • Urednika: mag. Aleš Tolar in Urška Senčar Hočevnar, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije • Strokovni pregled: dr. Danilo Bevk, Nacionalni inštitut za biologijo • Fotografija na naslovnici: dr. Davorin Tome, Nacionalni inštitut za biologijo • Jezikovni pregled: Marjana Cvirn • Grafično oblikovanje in prelom: Andrej Lombar s.p. • Tisk: Salomon, d.o.o. • Izdajatelj: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije • Kraj in leto izida: Ljubljana, avgust 2021 • Naklada: 94.000 izvodov

Priloga je nastala v okviru projekta LIFE Naturaviva, Biodiverziteteta – umetnost življenja (LIFE16 GIE/SI/000711), ki je sofinanciran iz sredstev LIFE, finančnega instrumenta Evropske unije za okolje in podnebne ukrepe ter Ministrstva RS za okolje in prostor. Vsebinsko izražajo izključno stališča avtorjev. Zanj in za morebitno iz nje izhajajočo uporabo informacij Evropska izvršna agencija za podnebje, infrastrukturo in okolje (CINEA) ter Evropska komisija ne prevzemata odgovornosti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Ptice niso samo okras narave

Pticam že od nekdaj zavidamo njihovo lepoto, ubrano petje, skladnost postave in predvsem to, da znajo leteti. Danes vse bolj spoznavamo tudi njihov velik pomen za delovanje ekosistemov.

Dr. Davorin Tome, Nacionalni inštitut za biologijo

Ptice so zelo pisana, človekovemu očesu priku-pna skupina vretenčarjev, ki živi dobesedno povsod. Najdemo jih na vseh celinah, vključno z Antarktiko. Njihov prvi dom so gozdovi, travniki, naselja, močvirja, jezera, oceani, visokogorja, puščave. Ne tako malo vrst preživi del življenja tudi pod zemljo. Njihov drugi dom je nebo. Večina ptic so spretnne letalke, v zraku si iščejo hrano in varnost pred plenilci. Letenje jim omogoča epske selitve tudi do več kot deset tisoč kilometrov oddaljenih krajev, ki jih najdejo z zanesljivostjo najboljših navigatorjev. Njihova vloga pa ni samo to, da nas očarajo s svojimi sposobnostmi. Brez njih bi bilo življenje na Zemlji zelo drugačno od tega, kar smo navajeni. V naravi opravljajo številna dela, ki tudi nam, ljudem, omogočajo bolj kakovostno življenje.

nogradih. Veliko teh vrst je pred začetkom poljedelstva živelo le v stepah in savanah, ki so naravna oblika travnišč, ptice, ki gnezdijo v sadovnjakih, so prišle večinoma iz gozda. Njihova navezanost na kmetijsko krajino je danes tako močna, da bi številne brez poljedelstva in živinoreje iz naših krajev izginile. Med ptice kmetijske krajine pa štejejo tudi vrste, ki sicer še vedno gnezdijo v gozdovih in grmiščih, a si na travnikih in njivah ujamejo vso hrano. Takšna sta na primer kanja in rjavi srakoper.

Ptice prispevajo k ekosistemskim storitvam

Ekosistemske storitve imenujemo procese, ki se odvijajo v živi naravi povsem brez našega posredovanja, pogosto tudi brez našega vedenja, pa vendar

Rjavi srakoper gnezdijo v grmiščih in mejicah, a vso hrano si polovi na travnikih. (Foto: dr. Davorin Tome)

čas uro gnezdenja. Ugotovili smo, da samec in samica vsako uro mladičem v gnezdo za hrano prinesejo štirideset predvsem žuželk. Vsak dan hranita več kot dvanajst ur, torej jih v enem dnevu s travnika odstranita skoraj petsto, kar preračunano na en mesec, kolikor časa skrbita za mladiče, pomeni okoli petnajst

Ptice kmetijske krajine so v težavah

Res je, kot sem zapisal že prej: ena najpomembnejših lastnosti življenja na Zemlji je sposobnost vrst, da se prilagodijo na spremembe okolja. A mehanizmi prilagajanja, ki jih je skozi evolucijo razvila narava, potekajo zelo počasi. Tipično trajajo desetletja ali raje recimo kar stoletja. Narava pravega odgovora na hitre spremembe nima, zato povsod, kjer se okolje spremeni hitro, vrste enostavno izumrejo ali se odselijo. Tudi v kmetijski krajini smo v zadnjih desetletjih priče hitrih sprememb, ki so posledica razvoja poljedelskih in živinorejskih praks. Travnik, ki so ga nekdanj kosili ročno večji del leta, traktor danes pokosi v enem dnevu, čez dva dni je trava že zavita v plastiko in odpeljana. To so za ptice izzivi, ki jim niso kos, njihove populacije se zmanjšujejo. Na ravni EU prostovoljci štejejo ptice v kmetijski krajini že štirideset let. Število se je v tem času zmanjšalo za šestdeset odstotkov. V Sloveniji se je število koscev, značilne vrste mokrotnih travnikov, v zadnjih dvajsetih letih zmanjšalo za polovico. Na travniku, kjer smo pred leti raziskovali prehrano repaljščice, jih gnezdijo danes le še petina toliko. V razvitem svetu

so dejavnosti sodobnega kmetijstva največja grožnja preživetju ptic.

Rešitve za sobivanje kmetijstva in ptic

Problem ogrožanja ptic v kmetijski krajini je izjemno kompleksen. V prvi vrsti zato, ker kmetijstvo rabimo tako ljudje kakor tudi ptice. Ne moremo ga enostavno ukiniti! Brez kmetijstva bomo ljudje ostali brez hrane in brez kmetijstva se bo vsa slovenska kmetijska krajina v desetletju zarasla v gozd, ptice kmetijske krajine pa bodo izumrle. Vsaka rešitev mora torej vključevati kmetijstvo, le da bo

meščane. Pogosto se zdi, da je ohranjanje ptic v kmetijski krajini dolžnost kmetov in drugih upravljavcev z zemljo, pa to sploh ni res. Biodiverzitetna kmetijska krajina je del naše skupne naravne dediščine, zato moramo zanjo skrbeti vsi. Resda ukrepe lahko fizično izvajamo le na zemljiščih, torej pri ljudeh, ki imajo travnike, njive in sadovnjake. Ostali moramo prispevati tako, da prevzamemo sorazmeren del stroškov, ki jih kmetije zaradi ukrepov varstva narave utrpijo. Celoten sistem naravovarstvenih subvencij je naravnani v to smer. Lastniki zemlje, kjer se nahaja po-

Gnezdenje približno na koruznih njivah je eden izmed poizkusov narave, da se ptica prilagodi na nove prakse gospodarjenja na mokrotnih travnikih. A poizkus ni preveč uspešen. Večina gnezd propade med oranjem njive. (Foto: dr. Davorin Tome)

Ptice kmetijske krajine

Ena najpomembnejših lastnosti življenja na Zemlji je, da so se živa bitja sposobna prilagajati na spremembe v okolju. Če se spremembe ne zgodijo preveč hitro, so izziv, ki so mu naravne vrste brez težav kos. Tako je bilo tudi, ko je človek pred okoli deset tisoč leti začel spreminjati pokrajino s poljedelstvom in živinorejo. Številne ptice so se novim, agrarnim okoljem prilagodile, tam ostale in te vrste danes imenujemo ptice kmetijske krajine. Nekatere, kot na primer poljski škrijanec in repaljščica, gnezdijo na travnikih in pašnikih, druge, kot na primer prepelica in rumena pastirica, med poljščinami na njivah, tretje, kot na primer škorci in sinice, v sadovnjakih, strnadi in kosi so značilne gnezdilke v vi-

imamo od njihovih učinkov korist tudi mi. Na primer, značilna ekosistemska storitev je proizvodnja kisika v rastlinah ali čiščenje vode, ki ga opravljajo drobni vretenčarji in bakterije v rekah in potokih. Ptice ne proizvajajo kisika, tudi ne sodelujejo v procesu čiščenja vode, pa vendar ne moremo trditi, da nam ne nudijo ekosistemskih storitev. Na neposredni ravni so pomembne predvsem kot plenilci nevretenčarjev, ki utegnejo na kmetijskih površinah delati gospodarsko škodo. Teško si sicer predstavljamo, a že povsem drobna ptica lahko znatno zmanjša njihovo število.

Repaljščica je značilna travniška vrsta, velika je kot sinica. Pred časom smo sodelavci Nacionalnega inštituta za biologijo na travniku Ljubljanskega barja raziskovali, koliko nevretenčarjev odstranijo s travnika v

tisoč žuželk. Na raziskovanem travniku, ki je meril sto hektarov ha je takrat gnezdilo osemdeset parov repaljščic, ki so torej v enem mesecu pospravile več kot milijon žuželk.

Na sto hektarjih ohranjenega travnika repaljščice v enem mesecu pojedjo več kot milijon žuželk. (Foto: dr. Davorin Tome)

Z nekaj prilagoditvami v izvajanju praks je tudi intenzivna njiva lahko primerno gnezdišče za rumeno pastirico. (Foto: dr. Davorin Tome)

morali biti manj uničujoče za ptice.

V drugi vrsti je zelo pomembno, da sprejmemo ukrepe varstva narave. Da nam preidejo v kri. Da spoznamo, da so za nas pomembni, tako kot na primer umivanje zob. In to ne velja samo za ljudi, ki z zemljišči upravljajo, tudi za tiste, ki niso lastniki ali najemniki zemlje, torej tudi za

membna biodiverzitetna, se obvežejo, da bodo kmetovali prilagojeno, s tem ohranjali naravo, razliko zaradi manjših donosov pa bodo dobili povrnjeno preko nadomestil, za katere prispevamo vsi ostali.

Teoretično je sistem zamišljen dobro, a ker ga uvajamo šele nekaj let, ima v praksi še številne pomanjklivosti in neznanke. Kolikšno je pravično nadomestilo? Kakšne prilagoditve so optimalne? Kako preprečiti zlorabe? Zato na tem mestu lahko le prosimo vse ljudi za nekaj več potrpljenja in dobronamernega, morda tudi proaktivnega sodelovanja in pomoči. Zagotovim vam lahko, da se vsi, ki se tako ali drugače ukvarjamo z varstvom narave v kmetijski krajini, zavedamo pomena kmetij in kmetijstva, in da nihče pri zdravi pameti ne načrtuje prevelikih stroškov in skrbi varovanja izključno na lastnike zemljišč. Kot rečeno, varstvo biodiverzitetne je dolžnost nas vseh!

Avtohtone pasme domačih živali

Naša dediščina in naložba za prihodnost

mag. Danijela Bojkovski, dr. Metka Žan, Tina Flisar, Javna služba nalog genske banke v živinoreji, Oddelek za zootehniko, Biotehniška Fakulteta, Univerza v Ljubljani

Ko govorimo o biotski raznovrstnosti, največkrat mislimo le na divje živali in rastline, pozabimo pa, da so del nje tudi domače živali in kmetijske rastline. Tudi ta del biotske raznolikosti je pomemben in ogrožen, zato ga je potrebno varovati.

Ko govorimo o biotski raznovrstnosti, največkrat mislimo le na divje živali in rastline, pozabimo pa, da so del nje tudi domače živali in kmetijske rastline. Tudi ta del biotske raznolikosti je pomemben in ogrožen, zato ga je potrebno varovati.

Ohranjanje biotske raznovrstnosti v živinoreji je ključno za prirejo hrane živalskega izvora in predstavlja del biotske raznovrstnosti, ki prispeva h globalni prireji hrane. Posledice manjše raznolikosti znotraj vrste se kažejo v zmanjšani odpornosti na razne bolezni in škodljivce ter zmanjšani sposobnosti prilagajanja na podnebne spremembe. Za prirejo hrane uporabljamo vedno manjše število pasem domačih živali, s čimer ogrožamo raznovrstnost in prehransko varnost na nacionalni in globalni ravni.

Del biotske raznovrstnosti v živinoreji so tudi živalski genski viri, ki jih uporabljamo za kmetijstvo in prehrano. Ohranjanje živalskih genskih virov je na nacionalni in globalni ravni usmerjeno v upravljanje populacij avtohtonih pasem domačih živali. V zadnjih dveh desetletjih se pri nas zavedamo njihove širše vloge, ki jo imajo pri pridelavi hrane ter zagotavljanju pomembnih ekosistemskih storitev. Njihova reja je pomembna s socialnega, ekonomskega in okoljskega vidika. Avtohtone pasme so odporne in prilagajene na lokalne pogoje reje. Pogosto jih redimo v za pa-

smo specifičnih proizvodnih sistemih, kjer bi mnoge moderne pasme dajale slabše proizvodne rezultate. Raznovrstnost pasem predstavlja nenadomestljivo in dragoceno zbirko genov, pomembnih za razvoj pasme in živinoreje v luči prilagajanja na spremembe v okolju in družbi.

Avtohtone pasme nekoč

V stoletjih in tisočletjih razvoja po udomačitvi so iz geografsko izoliranih populacij nastale podvrste in znotraj njih tipi, prilagojeni razmeram določenega okolja in podnebja. Tako so nastale številne avtohtone pasme domačih živali. Stalež avtohtonih pasem domačih živali je bil v Sloveniji in mnogih evropskih državah na začetku dvajsetega stoletja precej višji kot danes. Živinoreja je bila na slovenskem ozemlju dobro razvita že v srednjem veku. O tem pričajo razne najdbe in zapisi (stenski koledar v Hrastoveljski cerkvi, Slava Vojvodine Kranjske, številna strokovna literatura). Avtohtone pasme domačih živali so bile prilagojene na skromnejše proizvodne sisteme in so kmetijam pomembne osnovo za preživetje.

Po letu 1945 je industrializacija spodbudila intenzivno kmetijstvo in z njim uvajanje ozko specializiranih pasem. Z namenom zadostitve povečanim potrebam po hrani so domače pasme križali z visoko proizvodnimi in oplemenjenimi tujerodnimi pasmami. Ustanovljeni so bili veliki industrijski živinorejski obrati. Rejski programi in selekcijski cilji so bili usmerjeni v izboljšanje prireje, po večini z oplemenjevanjem s tujerodnimi pasmami. Posledično je v sodobno živinorejo danes vključenih manj avtohtonih pa-

Slovenske avtohtone pasme – na sliki manjkata pasmi, ki sta bili priznani pred kratkim: bosanski planinski konj in oplemenjena jezersko-solčavska ovca. (Foto: arhiv Javne službe)

sem kot nekoč, nekaj pa smo jih nepovratno izgubili. Ena izmed njih je marjadvorsko govedo, pasma, ki smo jo na območju današnje Slovenije redili še pred dobrimi šestdesetimi leti. Pasma je slovela po dobri mlečnosti, kakovosti mesa in je bila primerna za delo. Poimenovali so jo tudi »belo slovensko govedo« ali »plavka«.

Zmanjševanje populacij avtohtonih pasem domačih živali

V letu 2019 je mednarodna Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO) predstavila Poročilo o stanju svetovne biotske raznovrstnosti za prehrano in kmetijstvo, v katerem je sodelovala tudi Slovenija. Poročilo navaja zaskrbljujoče dokaze o izginjanju biotske raznovrstnosti in opozarja, da celotnemu sistemu pridelave hrane in s tem naši prihodnosti, našemu zdravju in okolju preti velika grožnja. Poročilo opozarja na zmanjšanje raznovrstnosti rastlin in števila lokalnih pasem domačih živali, ki jih uporabljamo v kmetijstvu in prehrani. Od približno šest tisoč rastlinskih vrst, ki jih gojimo za prehrano, jih v svetovni pridelavi hrane

uporabljamo manj kot dvesto, od tega jih devet predstavlja 66 odstotkov celotne rastlinske pridelave.

Podobno zaskrbljujoče stanje je na področju svetovne živinoreje, ki temelji na približno štiridesetih živalskih vrstah, a le peščica jih zagotavlja svetovno preskrbo z mesom, mlekom in jajci. V svetovnem merilu je ogroženih 17 odstotkov vseh pasem domačih živali, vendar je ta delež podcenjen zaradi pomanjkljivih podatkov. Za kar 60 odstotkov pasem podatki niso znani. Biotska raznovrstnost živalskih genskih virov se tako ne zmanjšuje samo na račun izumira-

nih pasem domačih živali. Področje ohranjanja biotske raznovrstnosti v živinoreji je država tudi zakonsko uredila in avtohtone pasme zaščitila v Zakonu o živinoreji.

V Sloveniji imamo dvanajst pasem, ki jih uporabljamo za kmetijstvo in prehrano, dve pasmi je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) kot avtohtoni priznalo nedavno (oplemenjena jezersko-solčavska pasma in bosanski planinski konj). Koncesionar MKGP Javna služba nalog genske banke v živinoreji (Javna služba) na Oddelku za zootehniko Biotehniške fakul-

Ark mreža

nja živalskih vrst, temveč tudi na račun izumiranja posameznih pasem domačih živali. V nekaterih živinorejskih panogah, predvsem v prašičereji in perutinarstvu, prireja temelji le na svetovnih modernih pasmah ali linijah.

Ureditev ohranjanja slovenskih avtohtonih pasem domačih živali v Sloveniji

Zavedanje, da je potrebno avtohtone pasme ohraniti, je mednarodno skupnost vodilo k sprejemu številnih mednarodnih sporazumov. V letu 1996 je Slovenija ratificirala Konvencijo o biološki raznovrstnosti, s katero se je obvezala k ohranjanju biotske raznovrstnosti v kmetijstvu in s tem tudi ohranjanju slovenskih avtohto-

nje, vzgoja, usposabljanje in mednarodno sodelovanje na področju ohranjanja živalskih genskih virov.

Pomemben način ohranjanja avtohtonih pasem Javna služba izvaja skozi ustanovitev ark mreže, ki povezuje kmetije s statusom ark. Status kmetijam podeli Javna služba po predhodnem ogledu. S statusom se kmetije zavezujejo k ohranjanju avtohtonih pasem v živem, hkrati ozaveščajo o njihovi pomembnosti in so odprte za širšo javnost.

Trajnostna raba avtohtonih pasem domačih živali in njihovo ohranjanje

Dolgoročno je ohranjanje slovenskih avtohtonih pasem mogoče doseči le z njihovo trajnostno rabo, ki je najbolj pomemben dejavnik ohranjanja. Brez uporabe teh pasem jih žal ne bo mogoče ohraniti v prihodnosti. Avtohtone pasme postajajo vse bolj prepoznane tudi v gastronomski in kulinarčni ponudbi, kjer je vedno večji poudarek na lokalni hrani in surovinah. V ponudbi slovenskih restavracij se vse bolj pogosto pojavljajo meso in izdelki krškopoljskega prašiča in cikastega goveda, cenjeni so tudi meso in mlečni izdelki avtohtonih pasem drobnice. Za uspešno ohranitev pasem sta še posebej pomembna strokovno delo in vključenost teh pasem v rejske programe, kjer je ena izmed pomembnejših nalog ukrep preprečevanja parjenja v sorodstvu. Le-ta pri tako majhnih populacijah predstavlja veliko težavo in izziv pri večini avtohtonih pasem, zato nas na tem področju čaka še veliko dela.

Avtohtone pasme so pomemben del naše naravne in kulturne dediščine – skozi stoletja jih je oblikovalo naše okolje in redili slovenski kmetje, zato je njihove ohranjanju potrebno nameniti posebno pozornost, saj jih bomo le z načrtnimi ukrepi lahko ohranili za naslednje generacije.

Slovenske avtohtone pasme domačih živali, stalež v obdobju 2003–2020 in stopnja ogroženosti

Vrsta	Avtohtona pasma	Stopnja ogroženosti	Število plemenic		Stalež	
			2003	2020	2003	2020
KONJI	lipicanski konj	kritična	195	329	1.000	1.224
	posavski konj	kritična	250	700	630	1.910
	slovenski hladnokrvni konj	kritična	1.226	1.400	2.200	3.050
	bosanski planinski konj	kritična	/	103	/	258
GOVEDO	cikasto govedo	ogrožena	540	1.986	1.350	5.531
PRAŠIČI	krškopoljski prašič	ogrožena	112	398	529	2.531*
OVCE	jezersko-solčavska ovca	ranljiva	4.671	4.947	17.000	15.000*
	bovška ovca	kritična	1.758	2.794	3.600	3.800*
	istrska pramenka	kritična	753	883	1.100	1.100*
	belokranjska pramenka	kritična	840	1.063	850	1.200*
	oplemenjena jezersko-solčavska o.	ranljiva	7.072	4.066	92.000	58.000*
KOZE	drežniška koza	kritična	376	768	600	900*
KOKOŠI	štajerska kokoš	ogrožena	np	np	1.000	1.600
ČEBELE	kranjska čebela (št. čebeljih družin)	ni klasifikacije	12.872	45.710	170.682	205.000

np – ni podatka; * – ocena

Ohranitveno kmetijstvo

Za živa tla in ekonomsko preživetja kmeta

dr. Rok Mihelič, Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo

Kmetijska zemljišča oz. tla, ki nam že stoletja omogočajo pridelavo hrane, energije in drugih dobrin, so s sodobnim agresivnim načinom kmetovanja ogrožena. Z uporabo močnih strojev in kratkovidne ekonomske logike brez zavedanja, da so zgolj živa tla »zdrava«, siromašimo biotsko pestrost, povzročamo razgradnjo humusa, zbitost, erozijo, onesnaženje voda in v zrak sproščamo toplogredne pline.

Res so pridelki sedaj večji kot kadarkoli v zgodovini, odkupne cene pa so tako nizke, da kmet rabi subvencije, da ekonomsko preživi. Tak sistem ni trajnosten, je sprevržen. Vse bolj se zavedamo, da intenzivno sodobno kmetovanje povzroča ekosistemske stroške. Do sedaj smo se pretvarjali, da te stroškov ni, ne bi jih plačevali, vendar dolg raste. Človek ni vse-mogočen in narava poskrbi za vzpostavitev ravnovesja, zato ne smemo biti začudeni ob poplavih, plazovih, onesnaženih podtalnic, prezgodnjih sušnih stresih in slabi odpornosti kmetijskih rastlin ...

Težišče agronomije in z njo povezanih znanosti se je konec dvajsetega stoletja in v novem tisočletju izrazito premaknilo iz kemije, fitofarmacije in strojništva v proučevanje (mikro)biologije tal ter v proučevanje delovanja celotnega agro-ekosistema, ne zgolj posamičnih segmentov.

Sistemu trajnostnega kmetovanja, ki razume, da so prav kakovostna tla osnova trajnostne proizvodnje, pravimo »ohranitveno kmetijstvo«, angl. conservation agriculture, kar bi lahko prevedli tudi v »varstveno kmetijstvo«. Ključno je, da ohranitveno kmetijstvo izvajamo permanentno, več let na isti površini (na isti enoti rabe tal – GERK). Tla so namreč odporen sistem, ki se, na srečo, počasi pokvari, vendar potrebuje tudi dolgo časa za regeneracijo. Temelji na treh stebrih:

1. **V tla minimalno mehansko posegamo;** predvsem skrbimo za ohranitev naravne slojevitosti, brez obračanja slojev in s tem v čim večji meri ohranjamo življenjski prostor talnim organizmom, ki potem ustvarjajo biološko kondicijo tal: strukturno obstojno in poroznost, sposobnost infiltracije padavinske vode in njeno zadržanje v spužvasti prsti, sproščanje hranil in rastlinam dostopno obliko. Za uspešno pridelavo pri minimalnih posegih

v tla potrebujemo prave stroje, ki se še posebej sedaj, v času robotizacije in računalniškega programiranja ter sistemov daljinskega zaznavanja, pospešeno razvijajo. **Kmet za opravila potrebuje dva- do trikrat manj časa, v strojnem parku potrebuje manj strojev.** Čeprav začetna investicija na prehodu v nov sistem nekaj stane, je dolgoročno rentabilnost minimalne obdelave bistveno večja, zato tak sistem že brez finančnih spodbud kmetje vse bolj sprejemajo.

2. **Tla morajo biti ves čas pokrita,** po možnosti z živimi rastlinami, med žetvijo in setvijo novih rastlin pa naj tla prekrivajo rastlinski ostanki prejšnje poljščine. Pokrita tla (vsaj 30 odstotkov površine) so zavarovana pred vetrno in vodno erozijo; čez poletje so pod zastirko tla hladnejša, izhlapevanje vode je manjše, življenje v tleh pa bogatejše ...

3. **Skrbimo za pestrost kulturnih rastlin** s pravnim vrstjenjem poljščin, po možnosti z vsaj občasno setvijo mešanih posevkov, tudi s pisanimi cvetočimi rastlinami, ki privabljajo koristne žuželke. Vključujemo

ka med rastjo sprostijo skozi korenine v obliki »tekoče organske hrane« in neposredno prehranjujejo talne organizme ter gradijo humus.

Primer agrosistemske ekonomike ohranitvenega kmetijstva

Pester poletni strniščni dosevek, posejan takoj, ko požanjemo žito, po možnosti brez obdelave tal s posebnimi no-till sejalnicami, bo do zimske zmrzali »pridelal« 10 t/ha sušine nadzemne biomase, v v tla pa bo med rastjo sprostil 3 do 4 t/ha ogljikovih hidratov in amino spojin – dnevno prehrano za talne organizme (izpuščena beseda »raztopljenih«). Skupaj z odmrlo nadzemno biomaso, ki bo čez zimo varovala površje tal in bo spomladi vir hrane talnim organizmom, predstavlja pridelano rastlinje ekvivalent energije okrog 7 t nafte/ha. Obenem tak posevek z različno razvejanim koreninskim sistemom optimalno prerahlja tla in izkoristi hranila iz spodnjih slojev tal, kamor so se lahko premaknila v obdobju obilnih padavin in začasnega izpiranja. **Koliko je torej vreden tak dosevek?** Surovo ekonomsko gleda-

Neposredna setev fižola v poleglo rž, ki bo kot gosta zastirka varovala tla in fižol. (Foto: dr. Rok Mihelič)

ličina nafte ima svojo vrednost – npr. 7000 evrov. Ali znamo vrednotiti biološko energijo, ki poganja agro-ekosistem? Brez biološko pridelane energije bo agro-ekosistem začel propadati – prišlo bo do procesa tvorbe puščave, kar s tujko poimenujemo dezer-

mi mineralnimi hranili in intenzivnim fitofarmaceutskim varstvom, bo sistem mukoma funkcioniral, stroški pridelave bodo rasli, pridelki pa kljub izdatnim vlaganjem ne bodo optimalni. Izkoristki vložnih hranil in FFS bodo slabi, neizkoriščeni del bo onesnaževal pridelke, vode in zrak. Ali mora res te ekosistemske stroške plačevati družba in subvencionirati sistem kmetovanja, ki je škodljiv tako za naravo kot kmeta in širšo skupnost?

Kako iz ustaljenih škodljivih vzorcev intenzivnega kmetovanja v sistem trajnostnega ohranitvenega kmetijstva?

Navada je železna sprajca; spremeniti navado pomeni, da smo pogumni, da krenemo na pot, ki je ne obvladamo, ki za nas vsaj na začetku ni udobna, niti ni povsem jasen izid naše odločitve. Za kmeta, ki mora skrbeti za ekonomsko preživetje družine, so sistemske odločitve zahtevne in tvegane. Pri prehodu na ohranitveni način se lahko soočimo s težavami: npr. s pleveli (če ne upoštevamo pravnega vrstjenja poljščin), nabavimo lahko napačne stroje oziroma jih ne uporabljamo pravilno, ne vemo dobro, kako se pravilno gnoji, varuje rastline ... Zato je izjemno pomembno, da je prehod postopen in da se povežemo v skupnost ter se učimo od kmetov, ki so na poti preusmeritve že nekaj časa. V Sloveniji imamo od leta 2016 Združenje

za ohranitveno kmetijstvo SZOK (<http://www.szoort.si/>), ki ima trenutno okrog šestdeset članov, večinoma kmetov praktikov, nekaj pa nas je iz akademskega okolja. Povezani smo v vseevropsko zvezo družtev za ohranitveno kmetijstvo (ECAAF <https://ecaf.org/>). Podpora med kmeti torej obstaja, zelo koristno in pravično pa bi bilo, da bi tudi država podprla trajnostni sistem ohranitvenega kmetijstva, ker ga klasična ekonomska logika ni sposobna kar smo prikazali na zgornjem primeru vrednosti dosevka..

Nova zaveza: kmet in potrošnik

Bistveno je, da so načela sistema ohranitvenega kmetijstva jasno postavljena, znotraj njih pa naj ima posamezen kmet ustvarjalno svobodo, da se lahko sproti prilagaja spremenljivim vremenskim, tržnim in družbenim razmeram. Vse bolj se kaže, da je za ekonomsko uspešnost kmetijstva ključna komunikacija kmetov s potrošniki. Verjamemo, da bi marsikateri potrošnik razumel večplastno funkcijo ohranitvenega kmetijstva in bi, če bi zaupal pridelovalcem, so-prispeval k trajnostnemu razvoju preko nakupa nekoliko dražjih izdelkov iz lokalnega okolja. Oblikovanje jasne tržne znamke povezanih »ohranitvenih« kmetov je sedaj lažje in cenejše s pomočjo sodobnih »pametnih pogodb« oziroma elektronskega certificiranja pridelave in pridelkov.

Cvetoči mešani strniščni dosevek je že do zgodnje jeseni vezal veliko sončne energije. (Foto: dr. Rok Mihelič)

metuljnice, ki po naravni poti dobavljajo dušik iz zraka in izboljšajo dušikovo bilanco agro-ekosistema. Ugotavljamo, da rastline, ki s fotosintezo iz zraka vežejo CO₂ in tvorijo organske spojine, kar 20 do 30 odstotkov (nekateri navajajo celo do 40 odstotkov) fotosintezno vezanega oglji-

no – nič, saj ga ne prodamo; je celo strošek, saj smo potrebovali seme in ga morali posejati, obenem nam je zasedal prostor, ki bi ga lahko nadomestili s tržno kulturo. Lahko pa si predstavljamo, da je vložena energija v tla morala imeti učinek – vsak si lahko predstavlja, da je 7 t nafte/ha ogromno energije; ta ko-

tifikacija. Biološko gledano je začasna puščava vsaka preorana njiva, dokler ponovno ne zraste rastlinje. Če njive sproti ne bogatimo z organskimi gnojili in občasnim apnjenjem, bodo njivska tla v kakšnih tridesetletih postala trda, zbita in kisla. Le s težavo, z izdatno pomočjo strojne obdelave, gnojenjem s topni-

Cvetoči travniki - ali nam jih bo uspelo ohraniti?

Biodiverzitetna ali pestrost narave, tiste, ki si jo hoče človek skozi stoletja podrediti, izkoristiti, uničiti zaradi sle po boljšem in lagodnejšem življenju. Mnogim danes ni več mar, kaj bo potem, važno je, da je njim vsaj tako lepo, kot mislijo, da jim na tem svetu mora biti. Mnogi se niti ne zavedajo, da se ta skrinja z zlatom hitro prazni.

Tine Schein, Miha Jernejčič, Notranjski regijski park

Skozi pretekla desetletja smo znanje o naravi popolnoma izgubili, izgubili smo tudi druga vedenja o ljudskem izročilu. Človek je prikorakal v atomski vek, čas denarja, borz, kriptovalut in ekonomije, druge stvari postajajo nepomembne, včasih celo moteče. Če imaš denar, si bog, če poznaš devetinpetdeset slovenskih rastlin, si pa bik.

Poznate slovenske orhideje?

Ali kdo pozna vsaj deset vrst kukavičevk od nekaj več kot sedemdesetih, ki so bile odkrite v Sloveniji, nekateri jih imenujejo kar orhideje, ki so najboljši pokazatelj ohranjenosti suhih travnikov, gozda in gozdne roba močvirnih in vlažnih travnikov?. Koliko ljudi pozna kranjsko, brstično in turško lilijo, ilirski in močvirski meček, slovenska endemita Kranjski jeglič in justinovo zvončnico? Te rastline izginjajo iz slovenskega podeželja, nekatere zaradi preveč intenzivne kmetijske obdelave in paše, druge zaradi hitrega zaraščanja nekdanjih pašnikov in travnikov, ki je v tem času celo večja težava.

Osnovna razlika med pašnikom in travnikom je predvsem v imenu in načinu obdelave. Pašniki so bili namenjeni paši živine in drobnice, travniki pa so bili

Brstična lilija (Foto: Tine Schein)

raščajo grmovne in gozdne drevesne vrste. Le podrobni popisi talnih rastlinskih vrst še dajo podatke o tem, da so tam bili nekoč cvetoči travniki. Polovica nekdanjih njivskih površin pa so postali košeni travniki in intenzivni pašniki. O nekdanjih pašnikih in travnikih, gozdovih in njivskih površinah priča zemljiški kataster izpred skoraj dvesto let in le s primerjavo tedanjega katastra ter današnje rabe površin lahko razberemo, da se je zraslo 85 odstotkov površin pašnikov, 65 odstotkov površin nekdanjih travnikov in prav tako nekaj manj kot 5 odstotkov nekdanjih njivskih površin. Zaskrbljujoč podatek predvsem za biotsko pestrost suhih pašnikov in travnikov. Kjer so nekoč kraljevale travniške rastline, se zarašča gozd z drugačno biotsko pestrostjo, s sve-

čenem gozdu porušijo še vse ostalo drevje, potem se lahko zamislimo nad dejstvom, da izgublamo gozd, ne izgublamo pa gozdnih površin.

Kaj storiti, da bi povrnili in ohranili pestrost naših travnikov?

Dolgoročno bi bilo potrebno za povečanje biodiverzitetne nameniti več zemljišč, ki bi bila namenjena

Kranjska lilija (Foto: Tine Schein)

Justinova zvončica (Foto: Tine Schein)

trajnemu ohranjanju narave. To so lahko zemljišča, ki so že sedaj v državni lasti, ali pa bi bilo potrebno najti ustrezna finančna sredstva, ki bi bila namenjena odkupu biotsko raznolikih območij, namenjenih naravi. Prav ta cilj je tisti, ki bi ga bilo potrebno razviti

Piramidasti pilovec (Foto: Tine Schein)

Ilirski meček (Foto: Tine Schein)

in dodelati, in prav k temu cilju stremi tudi evropska naravovarstvena stroka, ki pa včasih postane velik trn v peti različnih politik in interesov, povezanih s prostorom.

Lep poskus povrnitve nekdanjih travnikov se je izvajal tudi na področju Notranjskega regijskega parka. Pred petnajstimi leti je park odkupil deset hektarov precej zaraščenih zemljišč, deloma poraslih z

Navadni kosmatinec (Foto: Tine Schein)

dnjih popisih pa je bilo popisanih preko 180 vrst na en nočni popis.

Je rešitev neintenzivna paša?

Z vsakoletnim povečevanjem površin travnikov, ki smo jih zagotavljali tudi s pozno pašo po 15. juliju in zelo nizko GVŽ obremenitvijo, ki je bila eno govedo na dva hektara pašnika, se je pestrost vsako leto krepko povečevala. Prve orhideje so se na območju neintenzivne paše začele pojavljati v petem letu spremljanja in spreminjanja zaraščenih površin v travnike in pašnike. Tudi vrstna pestrost rastlin se je s števila 120 dvignila na 260, kolikor jih je bilo popisanih na tem območju, kar je 25 odstotkov vseh vrst rastlin, popisanih na celotnem območju parka. Iz teh rezultatov, ki so bili zbrani v zadnjih petnajstih letih, lahko

Trizoba kukavica in pikasti pisanček (Foto: Tine Schein)

trdimo, da je zmerna paša, ki se ne začne pred 15. julijem in ne povzroča prepašenosti travniških površin,

tisti pravi način, kako iz danes zaraščajočih se površin lahko v kratkem času lahko vzpostavimo nazaj nekdanje cvetoče in biotsko pestre travnike.

Nikakor pa naravne biodiverzitetne in rastlinske pestrih travnikov ter pašnikov ne zagotavljajo prezgodnja paša, celoletna paša in točkovno krmljenje goveda na travnikih ter z govedom preobremenjeni pašniki. Vprašanje je, koliko let, mogoče tudi desetle-

tij ali stoletij bo potrebno, da bomo to tudi spoznali. Pravi zločin nad naravo se dogaja z globokim mulčenjem, ki predre in preorje

Muholiko mačje uho (Foto: Tine Schein)

celo zgornjo plast humusa in zemlje zaradi povečanja površin pašnikov. Nekateri pravijo, da se to dogaja zaradi evropske zakonodaje in predpisov, in če je temu tako, si nismo ne mi ne Evropa kupili zadostne količine pameti, ki je potrebna

Oblasta kukavica (Foto: Tine Schein)

namenjeni predvsem košnji in jesenski paši po košnji. Njive so bile namenjene pridelavi različnih drugih kmetijskih rastlin. Zelo logična in splošna razlaga, čeprav danes ni več tako.

Cvetoči travniki izginjajo, z njimi pa tudi naše cvetlice

Nekdanji pašniki so postali z grmovjem in ponekod kar gozdnimi drevesnimi sestoji zaraščene površine. Nekdanji košeni travniki so postali skromni pašniki in vsaj polovico jih že za-

tlobno hitrostjo paizginjajo nekdanji cvetoči travniki in pašniki. Vse skupaj iz leta v leto prekriva gozdna maska s površinami, na katerih ni dovoljena paša, čeprav so bili še pred sedemdesetimi leti tam cvetoči travniki. Seveda se s tem povečujejo površine gozda in gozdni vsakoletni etat oziroma dovoljena količina dreves. In zelo težko je priznati, da s povečanjem gozdne maske na nekoč kmetijskih površinah najbolj nastradajo nekdanji gozdovi, in če jih uničijo še žled, lubadar ter močni vetrovi, ki v razred-

za dobro načrtovanje kmetijske proizvodnje, povezane z ohranjanjem narave.

Bogastvo travniških sadovnjakov

V Sloveniji se še lahko pohvalimo, da smo s tradicionalnim kmetovanjem ohranili številne travniške sadovnjake ali ponekod vsaj posamezna visokodebelna sadna drevesa.

Adrijan Černelč, Kozjanski regijski park

Za okolje, kjer rastejo, so pomembni skozi celo leto, vendar jih pogosto prej opazimo v spomladanskem času, ko zacvetijo. Tovrstni nasadi so se v veliki meri spreminjali skozi čas. Na njihovo številčnost in ohranjenost je močno vplival način gospodarjenja in kmetovanja. Slednje ima odločilno vlogo pri oblikovanju kulturne krajine.

Na posameznih območjih Slovenije so lastniki visokodebelna sadna drevesa in travniške sadovnjake ohranili kot del tradicionalne podeželske kulturne krajine. Največ so jih ohranili na strmih in manjvrednih kmetijskih zemljiščih, kjer intenzivnejša kmetijska pridelava ni bila mogoča. Le na posameznih sadjarskih kmetijah, ki jim je sadje predstavljalo pomembnejši vir dohodka, so tovrstne sadovnjake sadili na kakovostnejša zemljišča.

no posamezno drevo, njegovi posamezni deli, skupina dreves, travnišče samo, povezava travnišča in sadnega drevja in seveda obrobni ekosistemi, ki so v njegovi okolici.

Ohranimo starejša sadna drevesa

Bogastvo posameznih visokodebelnih sadnih dreves, ki rastejo v sadovnjaku ali samostojno v krajini, ni samo v sadju, ki ga pridelamo, ampak tudi kot pomemben življenjski prostor za rastlinske in živalske vrste. Pri tem velja omeniti epifitsko mikrofloro, ki ji gospodarji v travniških sadovnjakih na srečo ne posvečajo velike pozornosti in je ne odstranjujejo. Pri tem mislimo na mahove, lišaje in drugo mikrofloro na deblu in vejah, ki služi številnim živalim kot skrivališče in prostor za prehranjevanje.

skozi čas odmirajo in propadajo. Tovrstna drevesa res nimajo bogatih, bujnih krošenj, pogostokrat pa zasledimo kakšno odmirajočo ali suho vejo, tako da zaradi slabega fiziološkega stanja od njih ne moremo pričakovati zavidljivega pridelka. So pa v okolju, kjer rastejo, tovrstna drevesa še kako pomembna. Na njih je veliko odmirajoče zunanje skorje s številnimi razpokami na deblu in vejah, iz katerih si žužkojede ptice predvsem v zimskem času strežejo s hrano za svoje preživetje.

V gostih krošnjah sadnih dreves si pogosto najdejo svoj življenjski prostor številne ptice, ki v njih gnezdiijo in se prehranjujejo. Na starejših sadnih drevesih so pogostokrat naravno oblikovana dupla ali si jih posamezne ptice za gnezdenje ustvarijo same. V duplih se naselijo tudi različne vrste žuželk, in številni majhni sesalci, med katerimi nedvomno prevladujejo polhi.

Pestrost rastlin na travinju

Raznolikost naše krajine je delo kmetov, ki so pred stoletji s krčenjem gozda spremenili zemljišča v obdelovalne površine. Tradicionalno so površine,

Plakat Kozjanske jabke (Vir: Kozjanski regijski park)

v tleh, med katerimi je pri sadjarjih najmanj zaželen voluhar, pogostokrat v travniške sadovnjake privabijo plenilce, kot so majhne zveri in ujede.

Zaradi različnega cvetenja sadnega drevja in travinja so travniški sadovnjaki gospodarsko pomembni za čebelarjenje in s tem za opraševanje sadnega drevja na drugih sadjarskih po-

vršinah. Pri tem ne pozabimo na številne divje opravevalce, ki v spomladanskem času opravljajo svoje poslanstvo.

Visokodebelna sadna drevesa s svojim močnim koreninskim sistemom tudi zmanjšujejo erozijo tal, predvsem zdrse in usede zemljine. Z močnim habitusom pogosto ščitijo pred vetrom.

Travniški sadovnjaki zahtevajo manj skrbi pri uravnavanju števila tako imenovanih škodljivcev. Ob sonaravnem gospodarjenju se lahko zanesemo tudi na plenilce iz sosednjih ekosistemov, ki poskrbijo, da se kaka vrsta ne namnoži preveč. Dobro je namestiti tudi bivališča za koristne organizme.

Žal se številni travniški sadovnjaki opuščajo, zaraščajo, krčijo, drevesa propadajo in počasi izginjajo iz krajine. Želeli si bi temeljitejšo obnovo in sajenje novih, ker tovrstni nasadi nedvomno oblikujejo edinstven življenjski prostor za vrste, ki so vezane na odprto kulturno krajino, ekstenzivne travnike in visokodebelna sadna drevesa. To zahteva tudi nekaj znanja, zato se je pri obnovi dobro posvetovati s strokovnjakom.

Pri vsem bogastvu, ki ga premorejo travniški sadovnjaki, ne smemo pozabiti, da je to prostor sožitja narave in človeka.

Bivališče za pikapolonice (Foto: Adrijan Černelč)

V sedanjem času travniški sadovnjakom pripisujemo vedno večji pomen, tudi kot prostoru, kjer ohranjamo veliko pestrost življenja. Za ohranjanje biotske raznovrstnosti je pomemb-

nje. Ravno pticam, ki bivajo v travniških sadovnjakih ali se v njih prehranjujejo, so pajkovci in druge žuželke pomemben vir hrane.

Ne smemo pozabiti na starejša sadna drevesa, ki

Paša ovac v travniškem sadovnjaku (Foto: Adrijan Černelč)

kjer so travniški sadovnjaki, namenjali dvonamenski rabi. Želeli so pridelati sadje in imeti še krmo za živali. Za trajno travinje z različnimi talnimi razmerami in vrstami je značilna velika rastlinska pestrost. Ta se v veliki meri v travniških sadovnjakih, ki niso gnojeni in se ekstenzivno obdelujejo, pogostokrat ohranja.

Tako so cvetlice in trave, ki vsaj delno odcvetijo pred pašo ali košnjo, pogostokrat s svojimi semeni in plodovi vir hrane za semenojede ptice in talne živali. Med značilne vrste spadajo tudi metulji, posamezne vrste drugih žuželk, sesalcev, plazilcev in dvoživk. Glodavci, ki se hranijo

Tradicionalne in avtohtone sorte

V travniških sadovnjakih, o katerih govorimo, da so zapuščina iz preteklosti, prevladujejo številne sadne vrste s tradicionalnimi in avtohtonimi sortami. Lastniki so jih v veliki meri ohranjali, saj so jih cenili kot pomemben vir hrane skozi celo leto in surovino za številne proizvode. Pestrost je dragocena tudi prostoživečim živalim, ker različne sadne vrste in sorte cvetijo in rodijo v različnem času. Tako imajo pestrejšo ponudbo hrane na cvetju in plodovih. Ohranjene sorte so tudi vir genske pestrosti za žlahtnejše sadnih vrst v bodoče.

Čmrlj (Foto: Dušan Klenovšek)

Drevo z duplom in travniški sadovnjak v ozadju (Foto: Adrijan Černelč)

Špilarjev mlin

Ervin Andrejčič: »Cerkniško jezero je znano predvsem po naravnih lepotah. A zakaj ne bi z lokalno ponudbo še izboljšali doživetja tega območja?«

Eva Kobe in Miha Jernejčič, Notranjski regijski park

Ervin Andrejčič je predstavniki mlade generacije kmetov z območja Cerkniškega jezera. Kmetija Andrejčič se nahaja v Grahovem, kjer lokalne pridelke tržijo pod imenom Špilarjev mlin. Tega boste zaman iskali ob Grahovščici, ki je nekoč poganjala mlinska kolesa mlinov v Grahovem. Špilarjev mlin se namreč nahaja v centru vasi, saj za delovanje potrebuje le elektriko in vsaj en par delovnih rok. Kombinacija mladostne zagnanosti, želje po razvoju in modernizaciji kmetije ter spoštovanja do preteklosti je tista, ki mladega prevzemnika kmetije žene k oblikovanju ekološke ponudbe pridelkov in izdelkov.

Zelo mladi, pri triindvajsetih, ste leta 2014 od dedka prevzeli družinsko kmetijo, ki je bila izključno govedorejska. Kako to, da ste se odločili za širjenje dejavnosti?

Od nekdanj sem rad pekel kruh in slaščice. Sanjarjenje o tem, da bi sam pridelal in zmel žito ter svojo moko uporabil za peko, me je pripeljalo do mlinarstva. Na območju Cerknice je bilo včasih precej mlinov, ki so danes žal zapuščeni in ne delujejo več. Proti koncu študija agronomije sem se odločil: "Glede na to, da je bilo mlinarstvo pomemben del tradicije v naših koncih, se ga bom potrudil obuditi!"

Pa vseeno niste odnehal. Poleg tega ste se odločili za preusmeritev v ekološko kmetovanje. Zakaj?

Tako je, kmetijo sem certificiral kot ekološko. To pomeni, da ne uporabljamo pesticidov in umetnih gnojil. Pomembno je kroženje snovi. Tudi pri vzreji živine vse kroži. Govedo nam da gnoj, s katerim pognojimo njive, kjer zraste žito. Za človeka neuporabni ostanki, ki nastajajo pri mletju žita, postanejo hrana za govedo.

Sicer pa kmetujem tako, kot je kmetoval moj ata. S to razliko, da moram kar nekaj časa nameniti še administrativnim nalogam, s katerimi zadostim pogojem za pridobitev ekološkega certifikata.

Vztrajam, ker res uživam v kmetovanju. Odločitev za mlinarstvo je za seboj potegnile precej investicij v kmetijsko mehanizacijo. Za vse korake pridelave žit na tem območju ni bilo strojev, na primer kombajna za žetev. Kljub temu, da sem stroje kupil za svoje potrebe, pa usluge nudim tudi drugim kmetom. Marsikdo je zaradi dejstva, da lahko lastno žito zmelje v bližini, ponovno začel sejati. Veseli me, da je na ta račun na Cerkniškem polju obdelana kakšna njiva več.

Tako sem torej začel s predelavo žit v kaše, zdrobe in moko, kar je zahtevalo še nakup mlina in luščil-

Ervin Andrejčič je leta 2014 od dedka prevzeli družinsko kmetijo in obuja tradicijo mlinarstva v Grahovem pri Cerknici (Foto: Eva Kobe)

logram pšenice stane trideset centov, kilogram moko iz nje evro in pol, kilogram kruha iz krušne peči pa pet.

Kako gledate na to, da obratujete znotraj parka – bi bilo na nekaterih področjih lažje, če območje ne bi bilo zavarovano? Ali ima to tudi kakšne prednosti?

Določene omejitve za varovano območje zagotovo prinaša. Časovna ome-

glede na to, da smo ekološka kmetija, smo tako ali tako naravnani k temu, da stremimo k spoštovanju narave in zagotavljanju pogojev, da bomo dolgoročno lahko obdelovali naše površine.

Ena izmed največjih prednosti je to, da je območje ohranjeno. Da gre v parku za preplet narave in človeka – kulturne krajine, kjer je tradicionalna raba tal še vedno prisotna. In ki hkrati tudi prispeva k ohranjanju narave in doživljajski vrednosti območja. Ki jo cenijo ne le obiskovalci, temveč predvsem mi, lokalni prebivalci.

Lahko s svojo kmetijo preživite?

Zaenkrat mi Špilarjev mlin predstavlja popoldansko delo in dodaten vir za-

služka, sicer smo vsi družinski člani v službah. Načrtov s kmetijo imam še ogromno. Pred kratkim so se nam na kmetiji pridružile še grahke, tradicionalna pasma kokoši, ki nas bodo oskrbovale z jajci. Trenutno razvijamo linijo domačih testenin in jajca so pač nujna sestavina za jušne testenine.

Izpostavil bi, da me najbolj veseli, ko se uspemo povezati z ostalimi lokalnimi ponudniki. Kot primer odličnega sodelovanja bi iz-

Imate nasvet za tiste, ki imajo proizvod, ki bi se ga dalo tržiti, pa ne vedo, kako se lotiti?

Na tem območju ima skorajda vsak kakšen proizvod, manjka pa povezava med nami in zavedanje, kako pomembni in zanimivi ti proizvodi so. Če se danes k nam pripeljeta dva avtobusa ljudi, jih je treba preizkusiti malodane po celi občini. Velja pa tudi razmisliti, ali si res želimo polnih avtobusov obiskovalcev. Verjamem, da ima ob-

Poleg raznovrstnih bio mok – pšenične, pirine, ržene, koruzne, ajdove in ječmenove – v mlinu ponujajo tudi ješprenj, kosmiče, zdrob ... (Foto: arhiv Špilarjevega mlina)

postavil Pekarno kot nekoč iz Logatca. Ponujajo kruh z drožmi iz ekološko pridelane moko. Iz Špilarjevega mlina!

močje velik potencial za razvoj butičnega turizma. In zato bi morala biti tudi ponudba izdelkov in izkušenj usmerjena v to.

Kako pa gledate na prizadevanja Notranjskega parka, da bi domačine spodbudil k ustvarjanju in povezovanju ponudbe?

Jaz s parkom odlično sodelujem in vidim, da se trudi vključevati lokalne prebivalce. Na primer Dnevi parka in Tematski vikendi so dobra priložnost za predstavitev in povezovanje med ponudniki. Žal mi je, da se nekateri ne odzovejo nanje, da bi pokazali, kaj imajo in kaj znajo. Park spodbuja, ne more pa vsega narediti sam. Vsekakor njegovo vlogo vidim v povezovanju – in ravno vezni člen je zaenkrat še šibka točka ponudbe. Na koncu sem jaz kot ponudnik tisti, ki rečem »Ja, sodelujmo!« in ustvarim proizvod.

Mlin, v katerem nastajajo ekološke bio moko iz Špilarjevega mlina. (Foto: arhiv Špilarjevega mlina)

Območje, kjer se naša kmetija nahaja, ni najbolj idealno za pridelavo žit. Od najbolj mrzlega kraja v Sloveniji, Babnega Polja, smo oddaljeni samo dvajset kilometrov. O obilnem pridelku, kot se ga lahko nadejajo v Prekmurju, ne morem niti sanjati.

ca. Pozneje sem zaradi povpraševanja kupil še kosmičnik, tako da nudimo tudi tri vrste kosmičev. Večino žita pridelam sam, povezujem pa se tudi z okoliškimi kmeti, ki so pripravljeni sodelovati.

Moje glavno vodilo je, da pridem do izdelka z visoko dodano vrednostjo. Lokalnega, kakovostnega in posledično butičnega: ki-

jitev košnje zaradi gnezdenja ptic, po prvem avgustu, nam včasih dela sive lase. Že zaradi Cerkniškega jezera s svojo spremenljivostjo (je in ga ni) izvajanje košnje ni najbolj predvidljivo. Poleg tega smo pri kmetijskih opravilih vezani na lepo vreme. Lahko si predstavljate, da je težko najti obdobje, ko je na primer košnja na jezeru možna.

Eva Harmel in Ervin Andrejčič z raznovrstno ponudbo iz Špilarjevega mlina (Foto: arhiv Špilarjevega mlina)

Sadjarska kmetija Letina – biodiverzitetna je v sadjarstvu ključnega pomena

Na Sadjarski kmetiji Letina uspešno združujejo sadjarsko tradicijo in skrb za ohranjanje biodiverzitet.

Tomaž Koltai, Krajinski park Goričko

V vasi Selo na vzhodnem Goričkem se v bližini znane romanske Rotunde, tik nad dolino Kobiljskega potoka in po pobočjih Makoterovega brega, razprostirajo sadovnjaki sadjarske kmetije Letina. Kmetijo nam je predstavila Doris Letina, ki pomaga bratu Patriku voditi družinsko kmetijo. Doris je aktivna članica Zveze slovenske podeželske mladine, kjer kot vodja področja za mlade kmete in kmetijsko politiko uspešno skrbi za promocijo kmetijstva pri mladih.

Doris, večina Goričancev in Goričank vašo kmetijo dobro pozna. Kako bi jo predstavila bralcem Zelene dežele?

tudi nasade sliv, namiznega grozdja, orehov in kostanjev. Poleg sadjarstva se v manjši meri ukvarjamo tudi s poljedelstvom, imamo pa tudi nekaj travnikov in gozdnih površin.

Del nasadov je tudi ekološki?

Tako je. Na ekološki način obdelujemo naše nasade orehov in kostanjev. Preostali sadovnjaki pa so vključeni v integrirano pridelavo in naše sadje ima tudi certifikat Izbrana kakovost Slovenije.

Vaši sadovnjaki so že vrsto let tudi življenjski prostor upkašu oz. smrdokavi, ptici, ki je v zadnjih letih postala zaščitni znak Krajinskega parka Goričko. Verjetno ste na to ponosni

Biodiverzitetna na vsakem koraku (Foto: Doris Letina)

in kako vam uspeva, da se upkaši vedno znova vračajo k vam?

Na »naše« upkaše smo zelo ponosni. Dejstvo, da se vsako leto vračajo v našo gnezdilnico v sadovnjaku, je dokaz, da lahko s pravnim pristopom v kmetijstvu in sadjarstvu poskrbimo tudi za ohranjanje redkih vrst živali. Zanimivo je, da ob večerih slišimo tudi oglašanje velikih skovikov, še ene redke vrste ptice na Goričkem, ki verjetno tudi v sadovnjakih iščejo hrano.

Poleg upkašev in velikih skovikov so za vas pomembne tudi druge živali. Slišali smo, da nameščate tudi netopirnice. Zakaj so netopirji pomembni za vas?

Spoznali smo, da so netopirji zelo koristne živali v sadjarstvu, saj se prehranjujejo s številnimi žuželkami, ki nam lahko povzročijo go-

spodarsko škodo. Netopirji so na naši domačiji prisotni že dalj časa, v zadnjem času pa smo naročili dodatne netopirnice, ki jih bomo namestili v bližini domačije in tako skušali privabiti še več netopirjev. Njihova pomoč nam bo prišla prav, z veseljem pa bomo uporabili tudi njihov gvano.

Verjetno so za vas pomembni tudi oprasovalci?

V sadjarstvu so oprasovalci ključnega pomena, zato tem namenjamo veliko pozornosti. Pozorni smo tudi na čmrlje in čebele samotarke, zato redno sledimo aktualnim raziskavam na tem področju. Pri našem

Pridelujejo več sort jabolk. (Foto: Doris Letina)

V njihovem sadovnjaku vsako leto gnezdi vsaj en par smrdokaver. (Foto: Doris Letina)

Naša kmetija leži na vzhodnem obrobju Krajinskega parka Goričko, na območju Nature 2000, kjer gričevje počasi prehaja v panonsko ravnino. Lega kmetije se je zaradi prisojnosti, naklona in primerne podnebja izkazala kot izredno primerna za pridelavo sadja, kar se odraža tudi v odlični kakovosti naših pridelkov. Na kmetiji dajemo veliko prednost kakovosti pred količino, saj se zavedamo, da je to edini način, s katerim lahko zado- stimo tako zahtevam potrošnikov kot tudi naši strategiji kmetovanja. Pri kmetovanju se trudimo dosegati trajnostni način dela in povezovati okoljske, ekonomske in socialne cilje pri delu na podeželju.

Koliko sadovnjakov obdelujete in s čim vse se ukvarjate?

Glavna dejavnost na kmetiji je sadjarstvo. Večino naših nasadov predstavljajo jablane, imamo pa

V sadovnjaku gnezdi tudi druge vrste ptic. (Foto: Doris Letina)

Kot sadjarska kmetija se močno zavedajo pomena divjih oprasovalcev. (Foto: Doris Letina)

tretiranju sadnega drevja smo res zelo pozorni, da je to oprasovalcem prijazno, saj se zavedamo, da brez njih ne bo sadja.

Večina vaših sadovnjakov zahteva intenzivno rabo, vendar so ti kljub temu očitno bogati z biodiverzitetno. Ali pri delu v sadovnjakih namenjate posebno skrb ohranjanju vseh teh vrst živali?

Poleg omenjenih živali se v sadovnjakih pojavljajo tudi dvoživke, hrošči rogači, kačji pastirji in druge živali. Čeprav je večina naših sadovnjakov intenzivne kmetijske rabe, lahko z občutljivim pristopom in skrbjo za naravno pestrost ohranimo in celo privabimo tudi v tovrstne sadovnjake veliko biodiverzitet.

Kako sodeluje vaša kmetija s Krajinskim parkom Goričko?

S Krajinskim parkom Goričko v največji meri sodelujemo v obliki strokovnega svetovanja, ki se tiče varstvenih ukrepov za določene živalske vrste, sodelovali pa smo tudi na Grajskem bazarju, kjer smo imeli priložnost prodajati naše sadje obiskovalcem.

Poleg dela na kmetiji si izjemno aktivna tudi v Zvezi slovenske podeželske mladine. Kaj bi s svojega vidika svetovala mladim kmetom na Goričkem?

Mladim kmetom na Goričkem svetujem, naj se povezujejo in sodelujejo,

saj s tem ne bodo pridobili zgolj znanja in izkušenj, temveč tudi drugo dodano vrednost pri svojem delu. Z aktivnim sodelovanjem bomo lahko vplivali na oblikovanje kmetijstva, kot si ga želimo, ter hkrati vplivali na višino vlaganj in številno zaposlitev v kmetijstvu. V končni fazi s sodelovanjem neposredno vplivamo tudi na razvoj podeželja in ustvarjanje načina življenja, ki bo mladim omogočil, da ostanejo na podeželju.

Kje in kako lahko obiskovalci Krajinskega parka Goričko najdejo vašo kmetijo?

Obiskovalcem Krajinskega parka Goričko priporočam, da nas obiščejo na naši kmetiji, ki se nahaja na naslovu Selo 38. Na enem od najlepših delov Goriškega jim bomo z veseljem razkazali našo kmetijo, spoznali bodo lahko našo zgodbo in se lahko na lastne oči prepričali o kakovosti našega dela in naših pridelkov. Seveda pa smo najbolj veseli, če lahko naše pridelke predamo neposredno v roke potrošnika. Zato najlepše vabljeni v Selo!

Po ideje in tudi znanje

Predstavitve in dnevi odprtih vrat na senenih kmetijah

Klara Otoničar, KGZS
klara.otonicar@kgzs.si

Dominika Klavž, KGZS
dominika.klavz@kgzs.si

Na praznični dan v juniju je senena Turistična kmetija Apat iz Gabrka pri Šoštanju organizirala dan odprtih vrat v okviru EIP projekta Seneno meso in mleko.

V dopoldanskem času je na kmetiji potekala predstavitve mehanizacije za spravilo in sušenje: kosilnice, gnetilnika, stropnega dvigala, sušenja razsute krme in okroglih bal, sistema ogrevanja na biomaso ter same senene prireje mleka. Mlekarna Celeia nam je predstavila seneni sir, z nami je bila tudi mlečna kraljica Ajda Podlesnik, s katero smo poskušali seneni sir različnih okusov. Iz podjetja Biomasa d.o.o. so predstavili sistem ogrevanja in sušenja sena ter stropna dvigala. Obiskovalce je zanimala predvsem tehnologija pridelave sena, sušenja ... in z njo povezani stroški. Peter Apat je predstavil, kako na njegovi kmetiji potekata košnja in sušenje, ogledali smo si tudi sistem sušenja bal na topel zrak.

V popoldanskem času je potekala predstavitve senene kmetije, živali, opreme, poskušnje senenih izdelkov in aktivnosti za otroke. Seveda so bili najbolj navdušeni najmlajši obiskovalci, saj so si lahko od blizu ogledali živali in se igrali v senu, ki je mehko in prijetnega vonja. TK Apat nam je predstavila njihove mlečne senene izdelke, ki jih ponujajo svojim gostom: jogurte različnih okusov, mladi sir in skuto. Bilo je odlično.

Nekaj utrinkov obiskovalcev

Boštjan Vreže iz Šmarja pri Jelšah je mladi kmetovalec, ki razmišlja, da bi svojo kmetijo preusmeril v seneno. Na njegovi kmetiji pridelujejo mleko, ki ga oddajajo tudi v Mlekarno Celeia, sami pa na kmetiji mleko predelajo v sir. Povedal je, da se je udeležil usposabljanja za kmete, ki smo ga izvedli v okviru projekta, na katerem se je o marsičem poučil. Sprašuje se, ali bo trg sprejel višjo ceno izdelkov, in če bi bil v to prepričan, bi brez pomisleka začel s seneno prirejo mleka.

Tudi Igor Glušič iz Krmelja se je z družino udeležil dogodka, ki smo ga organizirali na TK APAT. Na drugi konec Slovenije so se pripeljali predvsem zato, ker jih zanima sistem sušenja bal. Na njihovi kmetiji se sedaj ukvarjajo s prirejo mesa.

Jana Vrhovnik iz okolice Kranja je pripravnica za kmetijsko svetovalko na enem od zborniških kmetijsko gozdarških zavodov. Dneva odprtih vrat in demonstracije se je udeležila zato, da se poduči o sene-

ni prireji in da bo znala svetovati kmetijam, ki se bodo odločale za to vrsto prireje. Senena prireja se ji zdi zelo zanimiva zgodba. Pri konvencionalnem načinu kmetovanja je zelo veliko odpadkov, pri seneni pridelavi pa tega ni in je ta način bolj v prid naravi oz. k trajnosti. Kot svetovalka seneno prirejo priporočam predvsem tistim kmetijam, ki nimajo dovolj njivskih površin za pridelovanje silaže in kjer je možnost za drugačen način sušenja. To so kmetije na OMD območjih.

Kot predstavnik Biomasa sta bila Jani Pucihar in Jernej Prodnik. Na dogodku sta predstavljala primer dobre prakse, od ogrevanja, proizvodnje ener-

Predstavitve in dneva odprtih vrat se je udeležila tudi mlečna kraljica.

gije, do distribucije toplote do potrošnikov, sušilnic za bale in senike, dvigal za manipulacijo s senom. Povedala sta, da je obiskovalce vse zelo zanimalo, predvsem pa, koliko pride investicija za sušenje. To je odvisno od posamezne kmetije, saj je potrebno pregledati, kako kmetija že deluje do sedaj, kaj dejansko potrebuje in na podlagi tega lahko ocenijo stroške. Vsaka kmetija ima svoje potrebe in tehnične možnosti, številno živali, travniške površine, obstoječe objekte. Za kakršnakoli vprašanja so vam na voljo.

Predstavitve je obiskalo veliko ljudi.

Kaj ponuja kmetija Kukenberger

Na prvo julijsko soboto so na ekološki kmetiji Kukenberger potekale predstavitve in dan odprtih vrat. Program je bil pe-

Model takšne mešalnice prihaja iz Bavarske, kjer je izvajanje takšnih storitev že bolj učečno. Mešalna prikolica ima zmogljivost šestih ton in za pripravo polne mešalnice potrebujejo okrog 45 minut. Mešalnice je pripravljena po vaših željah, lahko pa vam svetujejo glede prehrane živali in se mešalnice naredi po njihovi recepturi. Direktor podjetja Roman Glažar je poudaril, naj kmetije uporabljajo lastna žita, če je le mogoče, saj na tak način najlažje znižujejo stroške. Storitve izvajajo po celotni Sloveniji, zato obisk Dolenjske ni bil nič nenavadnega.

Na kmetiji Kukenberger imajo že nekaj let mešalno prikolico za pripravo krmnih obrokov za živali, pred nekaj meseci pa so na kmetijo dobili obnovljeno mešalno prikolico. Andrej Žagar iz podjetja Keenan je predstavil delovanje teh mešalnih prikolic, hkrati pa je gospodar kmetije Toni Kukenberger izvedel praktični prikaz mešanja krme. Ta tip mešalnih prikolic se razlikuje od ostalih v tem, da nima polžev, ampak samo nože, za svoje delovanje pa potrebuje manj energije. Čas mešanja je kratek, zaradi tega se ohrani struktura mešanice, živali pa tako krmo raje uživajo.

Podjetje Sledat se ukvarja z informacijskimi rešitvami v kmetijstvu. Razvili so aplikacijo za mobilne telefone, preko katerih enostavno vpišete opravila na površinah, sledite živalim, pomaga vam pri gnojilnih načrtih, preko sistema GPS pa se lahko sledi vozilom. Prednost tega je, da se vsi podatki vpisujejo v preglednice, ki jih lahko pogledamo na računalnikih. Cilj je optimizacija časa, ki ga na kmetiji porabi kmet za izpolnjevanje birokracije. Podjetje Sledat sta predsta-

vila Nina in Uroš.

Najpomembnejši in največji izziv pri seneni prireji mesa in mleka je sušenje krme. Iz podjetja P-ino d.o.o. je bil prisoten Janez Benedičič, ki je poudaril, da je pomembno načrtovanje celotnega procesa, od košnje do spravila na senikih ter tudi krmljenje. Na kmetiji Kukenberger imajo sušenje s toplotno črpalko oziroma s kondenzacijo.

Glavna dejavnost na kmetiji Kukenberger je reja krav molznic rjave pasme ter predelava mleka v mlečne izdelke. Za kakovosten izdelek je pogoj tudi kakovostna oprema, ki se lahko čisti in je enostavna za uporabo. Na kmetiji imajo tako izdelke podjetja Plevnik, ki je v Sloveniji eno najpomembnejših za opremo, ki je namenjena predelavi mleka. Poudarjajo, da je vsaka stranka posebna in zato je tudi ponudba narejena individualno. Svojo ponudbo so predstavili na praktičnem primeru – v novi sirarni kmetije Kukenberger.

Ni pomembna samo okolijska prijazna pridelava, ampak tudi trženje. Izdelki kmetije Kukenberger so poznani tudi po tem, da so pakirani v steklene embalaže, ki je povratna. Pri tem je najpomembnejša higiena povratne embalaže kot tudi higiena v delovnem procesu. Ta izziv so rešili s pomivalnimi stroji podjetja Winterhalter, ki se ukvarja z izdelavo pomivalnih strojev za gostinske obrate ter s čistili za živilske obrate. Mojca Šerjak je predstavila podjetje in kakšne so prednosti teh pomivalnih strojev.

Barbara Cigler s kmetije Cigler na Vranskem: »Imamo 45 ovac in vse mleko predelamo v sire. Imamo premični molzni stroj, ker je obseg prireje majhen. Že sedaj se trudimo, da imamo čim več sena v krmnem

obroku, vendar preusmeritve v seneno brez finančnih spodbud ne bomo zmogli. Trenutno je lastnik oče, v prihodnosti jo bom prevzela jaz in morda bo takrat možnost, da se povsem preusmerimo v seneno.«

Predstavitve so se udeležili tudi trije mladi fantje iz Krke po imenu Blaž, Mitja in Rok. Doma že imajo kmetije, ki so živinorejske in niso še čisto senene, razmišljajo pa v to smer. Toni je kmetijo so si prišli ogledati, da dobijo kakšno novo zamisel in pa predvsem po znanje, ki so ga lahko pridobili v okviru demonstracije, saj se je odvijal pester program.

Aljaž Smolej prihaja iz Dovjega iz Zgornjesavske doline. Je mladi kmet, ki je ravno končal srednjo šolo. Doma imajo manjšo kmetijo. Del mleka prodajo določenim strankam, upa, da bodov prihodnosti tako kot Toni seneni in da bodo imeli predelavo mleka. Povedal je, da je zelo omejen z prostorom, ker so sredi vasi, in še išče rešitev, kako bi lahko to uredil, da bi povečal kmetijo.

Na dnevu odprtih vrat, ki je potekal v popoldanskem delu dneva, so pripravili poskušnjo senenih mlečnih izdelkov, ki jih izdelujejo na kmetiji, ter ogled sirarne in kmetije, bližnjih pašnikov in krav. Dogodka so se udeležile predvsem družine z majhnimi otroki, saj so jim starši želeli predstaviti kmetijo in živali na njej.

Predstavil se je tudi ekološki kmet Jaka Kastelic, ki je na dnevu odprtih vrat predstavil svojo kmetijo in izdelke, ki jih pridelava oz. predelava. Jaka s Tonijem sodeluje na več področjih. Toni ima na njegovi kmetiji telice v reji in v lanskem letu sta sodelovala pri razvoju ekološkega jogurta Domače jabolko, ki je dobil nagrado inovacija leta 2021.

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

neMOČ PODEŽELJA

neMOČ PODEŽELJA je projekt, ki smo se ga lotili mladi in manj mladi s podeželja in strokovnjaki z različnih področij v želji po povečanju pismenosti na področju duševnega zdravja na kmetijah ter dvigu zavesti o pomenu duševnega zdravja za kvaliteto življenja na podeželju. Glavni cilji so (bili) znižanje stigme o duševnem zdravju na podeželju in oblikovanje smernic za dolgoročno delovanje sistema na področju

duševnega zdravja za ljudi, ki kmetujejo in živijo na podeželju v Sloveniji. Teme duševnega zdravja želimo vključiti tudi v plan dela KGZS in jih umestiti v program obveznega izobraževanja za kmete. Glavnino projekta je predstavljalo osem spletnih delavnic, ki so bile izvedene po celotni Sloveniji. Sodelovalo je preko 250 udeležencev. Skupaj smo oblikovali zaključke za izboljšanje kvalitete življenja na podeželju.

//... Bremena, ki jih nosimo kmetje,¹ so ogromna in za mnoge težko predstavljava. V anketi, ki smo jo opravili pred začetkom izvajanja projekta neMOČ PODEŽELJA (anketo je izpolnilo 371 oseb, od tega jih je kar 64 % prihajalo iz kmečkega okolja), je bilo izpostavljeno, da na slabo duševno zdravje vpliva predvsem to, da na kmetiji sebe postavljamo na zadnje mesto. Prvo je delo. Dobro počutje je pogosto na zadnjem mestu zaradi mnogih obveznosti, ki jih imamo do kmetije in družine. Težko prosimo tudi za pomoč. Kmet kot simbol fizične moči, simbol nekoga, ki je vsemu kos, bo težko priznal, da je v stiski, in pokazal svojo ranljivost. Veliko lažje se je zapreti vase in potlačiti probleme, dokler ti niso tako hudi, da se pozna na psihičnem in kasneje tudi na fizičnem zdravju. Pogosto se ljudje zavijemo v molk, se odtujimo od družine, zatečemo k alkoholu ali še čemu hujšemu. To problemov zagotovo ne reši, temveč le poglobi ...//

Duševno zdravje in kmetijstvo

Dejavniki tveganja za težave v duševnem zdravju ljudi, ki kmetujejo:

- Delo na kmetiji je samotno. Pri delu smo kmetje pogosto sami. Naša socialna mreža je bistveno manjša, kot če bi hodili v službo. Zato je potrebno socialne stike posebno krepiti! Ne zadošča opiranje izključno na družinske vezi, saj ostajamo zaprti v svoj krog. Prej ali slej nas hitrost napredka, življenja in novih informacij povozi. Moramo biti v stiku tako z informacijami iz okolja in novostmi kot z ljudmi.
- Delo na kmetiji je družinsko podjetje z vsemi prednostmi in slabostmi. Kmetje nimamo kam pobegniti. Doma srečujemo iste ljudi kot pri delu, na večerji sedimo z istimi ljudmi kot poprej na delovnem sestanku. Medgeneracijskih izzivov na družinski kmetiji je ogromno. Med drugim lahko zanašanje na bližnje zatira razvoj; tu so še nenehna skrb drug za drugega, zavezanost prejetemu premoženju ter občutek dolžnosti nadaljevanja kmetovanja ter posledična ujetost v način življenja.
- Na kmetiji je težko ločiti, kdaj se delo konča in prosti čas začne, a četudi se v prostem času lotimo hoje, ki je hrana za možgane, je to na vasi razumljeno, kot da nekdo »samo postopa naokoli«.

- Ljudje s kmetij smo svoje težave vajeni reševati sami. Praviloma verjamemo (zlasti moški), da je iskanje pomoči znak šibkosti. Vendar ima pogovor izjemno veliko moč!
- Duševne motnje so na podeželju močno stigmatizirane pa tudi ljudje ne vemo, kako bi se odzvali na človeka s težavami v duševnem zdravju. Zato ljudje na vasi težave zelo dobro skrivamo. Obenem se bojimo: »Kaj bodo pa drugi rekli?!« Vendar je v okolju, kjer vsak vsakogar pozna, težko prav vse skriti. V majhnih okoljih se za več generacij ve, kaj se je z njimi dogajalo, kar je zelo obremenjujoče.
- Podeželje ima praviloma slabo razpoložljivost in dostopnost služb na področju duševnega zdravja in pomanjkanje strokovnjakov.
- Kmečki poklic sodi med najbolj ogrožene poklice na področju samomorilnosti.

¹Uporabljeni izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola.

Kaj potrebujemo za boljšo kvaliteto življenja na podeželju?

Nujno je obenem reševati obe razsežnosti družinske kmetije – odnose v družinskem in delovnem okolju. Prepletenost dela in družine je specifična kmečkega poklica. Ker se težave na družinski kmetiji odražajo v odnosih v družini in obratno, ne preseneča, da je večina udeležencev delavnic poudarila, da bi težave na družinskih kmetijah (ob prenosu in predaji kmetije, njenem vzdrževanju in razvoju ...), ki vodijo v osebne stiske njihovih članov, morali prednostno reševati z odkritim pogovorom v kmečkih družinah in šele nato s sanacijo kmetije. Čeprav so zlasti kmetijski svetovalci poudarili nasprotno, da bi sami prednostno reševali ekonomski vidik kmetije, ki bi lahko izboljšal tudi kmečke odnose v družini, so priznali, da bi brez usklajenih odnosov in dogovorjene skupne vizije o razvoju kmetije vseh družinskih članov težko pomagali načrtati načrt sanacije kmetije oziroma njenega razvoja.

Pomoč zunaj kmečke družine in skupnosti je potrebna. Četudi so vsi, ki živijo in delajo na kmetiji, prepoznani kot pomembni sooblikovalci odnosov in ciljev o delovanju kmetije, so udeleženci opozorili, da pogovor znotraj družine ni vedno enostaven. Ne zadoščajo niti številne oblike pomoči, ki jih zagotavljajo socialnozdravstveni sistem in nevladne organizacije na področju duševnega zdravja zaradi izrazite stigme iskanja pomoči in slabe dostopnosti do teh storitev na podeželju. Prav tako ne zadoščajo številne neformalne oblike pomoči v skupnosti, ki jo lahko zagotovijo zaupanja vredni sosede, znanci, sorodniki ... Primerno obliko prve pomoči v zvezi z duševnimi stiskami in težavami na področju duševnega zdravja vidijo v sklopu kmetijske svetovalne

službe, saj že dozdajšnja praksa kaže, da svetovalci uživajo veliko mero zaupanja starejših in mlajših kmetov po celotni Sloveniji, tudi v primeru doživljanja stisk. Čeprav svetovalci v takih primerih delujejo predvsem kot aktivni poslušalci, priznavajo, da nimajo dovolj psihološkega znanja in veščin komuniciranja, da bi lahko ocenili stopnjo ogroženosti kmetov v stiski oziroma jim svetovali, kdaj in kam po kakšno pomoč. Njihova pomoč je zaenkrat učinkovita bolj v smeri iskanja rešitev za obstoj kmetije in njen razvoj (ekonomski vidik), ki je pomembna razsežnost delovanja družinske kmetije, a ne edina – pomembni so tudi odnosi med generacijami in spoloma v družini.

Strokovna pomoč za reševanje stisk in kmetij je timsko delo.

Udeleženci delavnic so ugotavljali, da bi bilo potrebno vzpostaviti sistem reševanja psiholoških stisk, ki so lahko posledica zunanjih ali notranjih dejavnikov tveganja in negotovosti, ki so vse bolj prisotni v kmečkem poklicu. Ker reševanje osebnih stisk avtomatično ne vodi do sanacije kmetije in obratno, sta potrebna podpora in timsko delo vseh – članov družinske kmetije, kmetijskih svetovalcev in drugih strokovnjakov. Strokovna pomoč kmetom in njihovim bližnjim mora pokriti številna področja delovanja družinske kmetije, od ekonomskega, psihološkega, do socialnega in pravnega vidika. Naivno je pričakovati, da bo manjša delovna skupina ali celo ena oseba imela kompetence z vseh naštetih področij, zato sta povezovanje in timsko delo nujna.

Pomoč naj izvaja zaupanja vredna oseba s psihološkimi znanji in razumevanjem kmečkega življenja.

Kam po pomoč?

Cilj projekta neMOČ PODEŽELJA je zaposlitev novega profila svetovalcev v okviru KGZS, ki bodo s psihološkimi znanji in razumevanjem kmečkega življenja znali nagovoriti kmete in njihove stiske. Novi svetovalci bodo delovali v sožitju z obstoječimi kmetijskimi svetovalci in si bodo med seboj pomagali. Sčasoma naj bi nov profil svetovalcev vzpostavil in vodil skupinsko in tudi individualno obravnavo posameznih kmetij in kmetov. V državi že obstaja nekaj sistemov pomoči, vendar so ti preobremenjeni in namenjeni splošni populaciji. Svetovalci s psihološkimi znanji znotraj KGZS bodo zapolnili to vrzel, saj se bodo s poznavanjem specifičnih razmer kmečkega okolja znali bolj približati kmetu, mu pomagali reševati konkretne težave in koordinirali timski pristop različnih služb pri reševanju kmetije.

Do vzpostavitve omenjenega sistema pomoči vse kmete s težavami vzpodbujamo, da se po pomoč najprej obrnejo na svojega osebnega zdravnika. Ta nas bo napotil do ustreznega strokovnjaka, ki nam bo pomagal ugotoviti izvor težave ter nam po potrebi predpisal ustrezno terapijo ali psihoterapijo. Ustrezni strokovnjaki delujejo v lokalnem zdravstvenem domu ali najbližjemu Centru za duševno zdravje odraslih (CDZO) ali Centru za duševno zdravje otrok ali mladostnikov (CDZOM), kamor se lahko naročite tudi neposredno. Tako bomo deležni ustrezne in kakovostne pomoči. V okviru zdravstvenih domov so ustanovljeni tudi Centri za krepitev zdravja, kjer ponujajo številne brezplačne preventivne dejavnosti in delavnice.

Opis profila svetovalca

V zaključnem sklopu delavnice so udeleženci s pomočjo vinjet in ankete oblikovali profil bodočega kmetijskega svetovalca. Velika večina udeležencev (67 %) je menila, da mora imeti svetovalec kmečko ozadje. To pomeni, da prihaja s kmetije ali da kmečko življenje zelo dobro pozna. Udeleženci so pokazali, da mora imeti svetovalec v osnovi psihološko ali drugo sorodno izobrazbo, saj bo delal na področju duševnega zdravja. Izpostavili so pomen veščin sodelovanja, timskega dela in vodenja, kakor tudi veščine dobrega poslušanja in reševanja problemov. Nadejali so si, da bo imel svetovalec odlične osebne lastnosti, kot so zaupnost, potrpežljivost in jasnost, pomembno pa se jim je zdelo tudi posedovanje jasne vizije. Vizija je, da se bo skupina svetovalcev psihologov kadrovske krepila in bo prevzemala vedno več individualnih obravnav. Svetovalci psihologi naj bi delovali tako, da bi stopili v kontakt s kmetom v težavah,

mu nudili celostno svetovanje ter pomagali reševati medosebne odnose in duševne težave. Poleg neposrednega psihološkega dela bi pomagali tudi pri reševanju socialnih, finančnih in drugih težav. Pri vseh aktivnostih bi sodelovali z vsemi svetovalci KGZS in zunanjimi inštitucijami. Verjamemo, da bo skupina svetovalcev psihologov s pomočjo ostalih ne le reševala akutne težave, temveč na dolgi rok tudi preprečila propad marsikatere kmetije.

Zbornica med največjimi razstavljalci na sejmu AGRA

Veliko dogodkov in novosti v organizaciji KGZS na letošnjem sejmu Agra v Gornji Radgoni

Po lanskem premoru, ko je zaradi zdravstvenih razmer sejem v živo odpadel, se KGZS ponovno pripravlja za dejavno sodelovanje na sejmu. Tako bo KGZS na sejmu v hali B predstavila delovanje strokovnih služb in organov KGZS, zveze, združenja, društva, mednarodno sodelovanje in posamezne kmetije. Promovirala bo kmetijstvo in podeželje. Na sejmu se bodo poleg osmih območnih kmetijsko-gozdarskih zavodov pri KGZS predstavila številna združenja, zveze in društva, ki s svojim delovanjem pomembno prispevajo k ohranitvi in razvoju slovenskega podeželja. Seveda bodo tudi letos pod okriljem zbornice sodelovali Zveza kmetov Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine, Sindikat kmetov Slovenije, različna strokovna združenja in zveze ter društva. Zbornica bo tudi sooblikovala strokovni program sejma in podelila vrsto priznanj.

Naši predstavniki bodo kot gostje sodelovali na nekaterih okroglih mizah in posvetih, pomagali pa bodo tudi pri izvedbi strokovnih vsebin pri drugih kmetijskih organizacijah.

Seveda si kmetijskega sejma brez razstave domačih živali sploh ne moremo več predstavljati, zato KGZS aktivno sodeluje pri pripravi in izvedbi razstav različnih živali. Spodobi se tudi, da se najlepše tudi nagradi, zato bomo v ponedeljek podeljevali nagrade najboljšim govedorejcem, v sredo pa tudi prašičerejcem. **Bo pa živahno tudi na našem razstavnem prostoru, zato vas z veseljem vabimo, da nas obiščete na sejmu Agra v Gornji Radgoni v hali B.**

PROGRAM KGZS NA AGRI 2021

Sobota, 21. 8. 2021

10.00 / *pridreditveni prostor pred upravo sejma*

Odprtje 59. mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA

12.00-13.00 / *dvorana 2*

Novinarska konferenca: Stanje v kmetijstvu in strateški načrt skupne kmetijske politike 2023-2027 / Sodelujoči: Borut Florjančič - predsednik ZZS, Roman Žveglič - predsednik KGZS, Anton Medved - predsednik SKS, Anja Mager - predsednica ZSPM

14.00-15.30 / *maneža*

Revija razstavljenih goveje živine s strokovnim komentarjem

Nedelja, 22. 8. 2021

12.30-14.00 / *maneža*

Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

Ponedeljek, 23. 8. 2021

10.00-12.30 / *maneža*

Ocenjevanje razstavljenih goveje živine

13.00-14.30 / *maneža*

Podelitev priznanj govedorejcem

Torek, 24. 8. 2021

13.30 / *dvorana 1*

Povečevanje dodane vrednosti v prehranski verigi preko sledljivosti (primer sledljivosti za ekološko pridelano goveje meso)

Organizator: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in partnerji projekta EIP EKOPAKT

16.00-17.00 / *maneža*

Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

Sreda, 25. 8. 2021

9.30-11.30 / *dvorana 3*

Z znanjem kmetijskih šol do uspešnih mladih kmetov
Organizatorji: Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Konzorcij biotehniških šol

10.00-11.30 / *hala D1, razstava prašičev*

- Podelitev priznanj rejcem
- Ukrepi v naslednjem programskem obdobju za rejce prašičev
- Prašičereja v številkah
- Ekonomska učinkovitost v reji plemenskih svinj
- Potrebe in predlogi rejcev v naslednjem obdobju SKP

11.00-12.30 / *maneža*

Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

14.00-16.00 / *dvorana 2*

Srečanje društva rejcev krškopoljskih prašičev

Organizatorja: Društvo rejcev krškopoljskih prašičev in KGZS – Zavod Novo mesto

15.00 - 17.00 / *sejna soba upravne stavbe*

Seja strokovnega odbora za šolstvo, svetovanje, raziskave in znanost pri KGZS

Četrtek, 26. 8. 2021

11.30-13.00 / *maneža*

Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

16.00-17.00 / *maneža*

Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

AGRA 2021 odpira srečanja

Že 59. mednarodni kmetijsko-živilski sejem AGRA odpira sejmsko dejavnost in zdravo druženje v Gornji Radgoni od 21. do 26. avgusta. Sredi pestre ponudbe opreme za kmetijstvo, gozdarstvo in živilstvo se bomo vsak sejmski dan cepili z zdravo in naravi prijazno pridelano hrano, z nagrajenimi vini in dobrim razpoloženjem.

Praznovali bomo mednarodno leto sadja in zelenjave, spodbujali ekološko kmetijstvo, okušali varno hrano iz naše bližine, varovali gozdove in ustvarjali z lesom. Skrbeli bomo za okolje, ohranjanje čiste vode in biotske raznovrstnosti ter preprečevali posledice podnebnih sprememb. Spoznali bomo inovacije, kot sta škropilnik s senzorskim sistemom za natančen nanos fito farmacevtskih sredstev in integriran sistem za čiščenje odpadne vode ter vračanje hranil s pomočjo alg.

Država partnerica sejma AGRA Francija se bo predstavila s svojimi prehranskimi izdelki pod sloganom Okusite Francijo. Dejavnosti bodo inštitucije Evropske unije, ki povezujejo lastnike kmetijskih zemljišč, trgovino z živino in mesom, pomembne inštitucije in podjetja iz Hrvaške, Madžarske, Nemčije, Poljske, Slovaške, Srbije ...

Aktualna strokovna srečanja, praktična svetovanja za obiskovalce in pestro

stanovsko dogajanje pripravljajo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zadružna zveza Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij, Zavod za gozdove Slovenije, Zveza slovenske podeželske mladine, Obrtno podjetniška zbornica Slovenije z območnimi obrtnimi zbornicami Pomurja, Kmetijski inštitut Slovenije in številne lokalne akcijske skupine.

Poskusili in po sejmskih cenah bomo lahko izdelke, nagrajene na mednarodnih ocenjevanjih kakovosti mesnih in mlečnih izdelkov, brezalkoholnih pijač, medu in medenih pijač ter vin pod okriljem sejma AGRA.

Pričakujejo nas tržnice mladih kmetov, slovenskih kmetij in lokalnih akcijskih skupin.

Še z večjim spoštovanjem kot v minulih letih se bomo ozirali v rejo in pridelavo v sožitju z okoljem. Poosebljajo

jo strokovne razstave živali in vzorčni sejmski nasadi ... Narodno zavešt bomo lahko krepili v družbi avtohtonih pasem domačih živali: cikastega goveda, jezersko-solčavske ovce, belokranjske pramenke, drežniške koze, štajerske kokoši in kranjske čebele. Na voljo bodo mlečni in mesni izdelki ter proizvodi iz njihove volne.

V sejmskih hlevih bodo predstavljeni plemenski biki lisaste, črno-bele, rjave, limuzin, cikaste in šarole pasme, plemenske telice in krave, breje telice, krave dojilje in krave s teleti. Predstavljene bodo tudi živali iz sosednje Avstrije. V okviru razstave konj bodo prikazani plemenski žrebci, kobile in kobile z žrebci priznanih rejskih organizacij pasem: slovenska hladnokrvna pasma, posavski konj, lipicanski konj, hafliński konj in bosanski planinski konj. Gost letošnje stalne razstave v hlevu bo pasma arabski polnokrvni konj. Razstava prašičev v hlevu tudi letos zaradi prisotnosti afriške prašičje kuge v sosednjih državah ne bo izvedena z

živimi živalmi. V hlevu bodo dnevno predstavljeni rejski program in cilje ter drugo aktualno vsebino, tudi v obliki mesnin krškopoljskega prašiča. V hlevu drobnice bodo tradicionalno predstavljene pasme drobnice, prisotne v Sloveniji: bovška ovca, jezersko-solčavska ovca, oplemenjena jezersko-solčavska ovca, belokranjska pramenka, suffolk pasma in dorper pasma ovc ter sanska pasma koz. Razstava bo obogatena s ponudbo in promocijo izdelkov iz mesa in mleka ovc in koz in izdelkov iz volne. Ob visoki živini, strokovnih razstavah in privlačnih revijah govedi ter konj vabijo tudi predstavitev čebelarstva, malih živali, kraških ovčarjev in rib.

Kako naj izgleda popoln domač vrt, bomo lahko ob strokovnem vodenju spoznali na vzorčnem vrtu Biotehniške šole Rakičan z več kot 300 rastlinami. Na poligonu Zeleni dragulji narave bomo stopili po poti imunske odpornosti, ki jo ponujajo ekološke kmetije. Ogleдали si bomo izdelke iz bioplastike, sodelovali v izmenjevalnici semen iz znanja, izmenjevali energijo zemlje, prostora in telesa, se podali od semena do lanenega platna ... Na permakulturnem vrtu in ob slamnati hiški bomo spoznavali sonaravno vrtnarstvo,

pravilno skladiščenje sadja in zelenjave, vodne ekosisteme in permakulturno pedagogiko. Med drugim bomo izvedeli, da so živali naš najboljši prijatelj in pomočnik tudi na vrtu. Poudarek vzorčnih vrtov bo na medovitih rastlinah, saj je ena od sejmskih novosti visoko tehnološki vzorčni čebelnjak. Ugriznili bomo sad spoznanja slovenskih starih sort jablan in trsnega izbora. Z roko v roki s strokovnjaki Zavoda za gozdove Slovenije bomo odkrivali skrivnosti sejmske gozdne učne poti in varnega dela z motorno žago.

Sejem AGRA bo odprt od 21. do 26. avgusta 2021 od 9. do 18. ure.

Cene enodnevnih vstopnic:

- odrasli – 6,00 €
- učenci, dijaki, študentje – 4,00 €
- upokoenci in starejši od 60 let – 5,00 €
- družinska vstopnica (2 odrasla in 5 otrok do 15 let) – 12,00 €
- skupine nad 20 oseb – 5,00 €
- skupine nad 20 oseb (učenci, dijaki, študentje) – 3,00 €

AGRA omogoča nakup rednih vstopnic za odrasle preko spleta in prodajne mreže Mojekarte.si po znižani ceni 5,00 €.

Za otroke do 6 let in invalide na vozičkih s spremljevalcem ni vstopnine.

Parkiranje je brezplačno!

Pred vstopom na sejmišče je poskrbljeno za brezplačno testiranje na novi koronavirus s hitrimi antigenski testi!

AGRA ŠE BLIŽJE NARAVI IN OBISKOVALCEM – Z ORGANIZIRANIM AVTOBUSNIM PREVOZOM.

Za prevoz, vodenje, vstopnico, 2-krat toplo hrano in degustacije boste iz Maribora odšli samo 30, iz Celja 33, Ljubljane 36, Kranja ali Novega mesta 39, iz Nove Gorice ali Kopra pa le 44 evrov na osebo (cena je odvisna od števila prijavljenih oseb). Informacije in rezervacije: izleti@slo-tours.si ali 080 1460.

Dnevno sveže informacije in program:
www.sejem-agra.si

SEJEM NOVE GENERACIJE

59. MEDNARODNI KMETIJSKO-ŽIVILSKI SEJEM

21. - 26. 8. 2021, Gornja Radgona

DRŽAVA PARTNER

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij

www.sejem-agra.si

Program dogajanja na sejmu

VSAK DAN

9.00-10.00 / hala A, razstavní prostor MKGP

Klepet ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano z obiskovalci ob kavi in dobrotah kmetijskih šol

9.00-18.00 / N3

Vodeni ogledi po sejmskih vrtovih:

- vrt Biotehniške šole Rakičan
- poligon Zeleni dragulji narave
- permakulturni vrt z biodinamičnim načinom pridelave

Predstavitve na stojnicah ob poligonu Zeleni dragulji narave:

- Kmetije predstavljajo poti do imunske odpornosti
- Izdelki iz bioplastike LIFE BioTHOP
- Izmenjevalnica semen iz znanja
- Izmenjevalnica energije zemlje, prostora in telesa
- Od semena lanu do platna

Predstavitve ob slamnati hiški in permakulturnem vrtu:

- Sobota: Sonaravno vrtnarstvo
- Nedelja: Skladiščenje sadja in zelenjave
- Ponedeljek: Sadjarstvo
- Torek: Živali kot pomočniki
- Sreda: Vodni ekosistemi
- Četrtek: Permakulturna pedagogika

Hala D1 / razstava prašičev

Svetovanja - vsak dan ob: 13.00 Predstavitve mesnin krškopoljskega prašiča

Vsak dan razen torka

11.00 Slovenske pasme in hibridi za uspešno prirejo pitancev

14.00 Zunanja in notranja biovarnost za prašiče, Dobrobit in sodobni hlevi za prašiče

SOBOTA, 21. 8. 2021

10.00 / prireditveni prostor pred upravo sejma
Odprtje 59. mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA

10.00-13.00 / dvorana 4
Šahovski turnir za mlade za pokal Pomurskega sejma

11.30-13.00 in 16.00-18.00 / maneža
Revija razstavljenih konj s strokovnim komentarjem

12.00 / gozdno parkovni nasad
Posaditev drevesa v čast sejmski državi partnerici Franciji

13.00-14.00 / dvorana 3
Haskap – sadež prihodnosti

14.00-15.30 / maneža
Revija razstavljenih goveje živine s strokovnim komentarjem

14.00 in 16.00 / Vinski hram
Vodena pokušnja za ocenjevanja Vино Slovenija Gornja Radgona 2021 z Ano Pavlin, vinsko kraljico Slovenije

17.00 / prireditveni prostor pred upravo sejma

Povorka traktorjev ter predstavitev državnega tekmovanja oračev in tekmovanja za pokal Pomurskega sejma

NEDELJA, 22. 8. 2021

9.00-18.00 / prireditveni prostor pred upravo sejma
Tržnica mladih kmetov

9.00-18.00 / Permakulturni vrt z biodinamičnim načinom pridelave
Skladiščenje sadja in zelenjave

9.00-10.30 in 14.30-16.00 / maneža
Revija razstavljenih konj s strokovnim komentarjem

10.00-12.00 / dvorana 1
Svečana razglasitev in podelitev priznanj: 1. ocenjevanja živilskih izdelkov s čebeljimi pridelki, 2. mednarodnega ocenjevanja medenih pijač in 20. ocenjevanja medu z mednarodno udeležbo. Razvite praporja Čebelarke zveze društev Pomurja

10.00-12.00 / dvorana 4
Strokovna razprava: Sodobne tehnologije v kmetijstvu

10.00 / prireditveni prostor pred upravo sejma
Tekmovanje »Prikaz spretnosti lastnikov gozdov pri varnem delu z motorno žago«

11.00-12.00 / maneža
Predstavitve slovenskih avtohtonih pasem s strokovnim komentarjem in podelitev priznanj rejcem

12.30-14.00 / maneža
Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

12.00-13.00 / dvorana 2
Strokovno predavanje za čebelarje – Ocena letošnje čebelarke sezone in priprava čebel za uspešno prezimovanje

12.00-13.30 / dvorana 3
Gozdni dialog in lastninske pravice

13.30 / Vzorčni nasad
Odprtje visokotehnološkega vzorčnega sejmskega čebelnjaka

14.00 in 16.00 / Vinski hram
Vodena pokušnja vin z ocenjevanja Vино Slovenija Gornja Radgona 2021 z Ano Pavlin, vinsko kraljico Slovenije

PONEDELJEK, 23. 8. 2021

9.00-18.00 / hala A, razstavní prostor Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS
Strokovnjaki svetujejo obiskovalcem: Plačilni pogoji pri pravnih poslih s Skladom kmetijskih zemljišč in gozdov RS

9.00-18.00 / Permakulturni vrt z biodinamičnim načinom pridelave
Sadjarstvo

9.00-10.00 in 15.00-16.30 / maneža
Revija razstavljenih konj s strokovnim komentarjem

9.30-11.30 / dvorana 2
Posvet o nepoštenih praksah v verigi preskrbe s hrano.

9.30-11.30 / dvorana 3
Novost – bioplastika in biorazgradiva embalaža iz hmeljevine iz Savinjske doline – Biokrožno gospodarstvo v praksi

9.30-12.30 / dvorana 1
Ekološko kmetijstvo: Razprava predstavnikov MKGP, Evropske komisije, Fakultete za kmetijstvo in Zveze društev ekoloških kmetov Slovenije

10.00-13.00 / dvorana 4
Zaključna delavnica: neMOČ podeželja

10.00-12.00 in 12.30-14.30 / dvorana v hali C1
Water2REturn capacity building workshop – Predstavitve integriranega sistema za čiščenje odpadne vode

10.00-12.30 / maneža
Ocenjevanje razstavljenih goveje živine

12.00, 14.00 in 16.00 / Vinski hram
Vodena degustacija vin z ocenjevanja Vино Slovenija Gornja Radgona 2021 z Ano Pavlin, Vinsko kraljico Slovenije

12.00-13.30 / dvorana 3
So lahko male kmetije konkurenčne?

12.00-13.30 / dvorana 2

Srečanje SIP s poslovnimi partnerji

13.00-15.00 / dvorana 1
Predstavitve rezultatov projektov PRP 2014–2020 podukrepa M10.2 – Podpora za ohranjanje, trajnostno rabo in razvoj genskih virov v kmetijstvu

13.00-14.30 / maneža
Podelitev priznanj govedorejcem

13.00-13.30 / gozdno parkovni nasad
Simbolična zasaditev oreha

14.00-15.30 / dvorana 4
Kako velik kos pogače lahko rejcu odreže mastitis?

14.00 / dvorana 3
Bio oglje kot sredstvo za izboljšanje tal

15.00 / prireditveni prostor pri upravi
Svečana razglasitev rezultatov in podelitev priznanj mednarodnih ocenjevanj v okviru 59. mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA: 25. mednarodnega ocenjevanja sadnih sokov, brezalkoholnih pijač in embaliranih vod, 35. mednarodnega ocenjevanja mleka in mlečnih izdelkov in 42. mednarodnega ocenjevanja mesa in mesnih izdelkov

16.00 / dvorana 2
Hrana in okolje – sinergije in antagonizmi

16.00-18.00 / dvorana 1
Srečanje zavezništva za kmetijstvo

TOREK, 24. 8. 2021

9.00 – 18.00
Strokovnjaki svetujejo obiskovalcem: Vse o zakupu in nakupu kmetijskih zemljišč

10.00-17.00 / dvorana v hali C1
Mednarodno kooperacijsko srečanje, Digitalizacija in inovacije v agroživilskem sektorju

9.00-18.00 / Permakulturni vrt z biodinamičnim načinom pridelave
Živali kot pomočniki

9.00-11.00 / maneža
Revija gostujočih konj pasem ljutomerski kasač

9.00-11.00 / dvorana 2
Sadjarski posvet 2021

9.00 – 11.00 / dvorana 3
Posvet kmečkih žena: Današnji čas pušča težave tudi na podeželju. Bomo zmogli?

9.00-10.30 / dvorana 4
Ekosistemske rešitve: Pridelava hrane v spremenjenih podnebnih razmerah na sonaraven način z modernimi pristopi, pilotni projekti Ekomale in Zel Pod

10.00-13.00 / dvorana 1
Dan veterinarjev

10.00-11.00 / Vinski hram
Srečanje Evropskega reda vitezov vina, Konzulata za Slovenijo

11.00 – 13.00 / hala A, razstavní prostor MKGP
Posvet ob 20. obletnici ustanovitve Agencije RS za kmetijske trge in razvoj podeželja

11.30-13.00 in 17.00-18.00 / maneža
Revija razstavljenih konj s strokovnim komentarjem in podelitev priznanj rejcem

11.00-12.00 / dvorana 4
Novi izdelki iz zelišč na malih kmetijah v ekosistemski pridelavi

11.30-14.00 / dvorana 2
Seja Odbora Državnega zbora RS za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (Seja je odprta za javnost.)

11.30-12.30 / Vinski hram
Srečanje sommelierjev in vodena pokušnja tramincev iz ocenjevanja ITC – International Traminer

Challenge

12.30-14.30 / dvorana 4
Vinogradniško vinarski posvet vinorodne dežele Podravja

11.30-12.30 / dvorana 3
Predavanje: Sadjarji za opraevalce in opraevalci za sadjarje
Organizator: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Direktorat za kmetijstvo

13.00-14.00 / dvorana 3
Predavanje: Travniški sadovnjaki
Organizator: Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS, Direktorat za kmetijstvo

13.00-4.00 / Vinski hram
Vodena pokušnja šampionskih vin z ocenjevanja Vино Slovenija Gornja Radgona

13.30 / dvorana 1
Povečevanje dodane vrednosti v prehranski verigi preko sledljivosti (primer sledljivosti za ekološko pridelano goveje meso)

13.30-15.30 / maneža
Preskakovanje zaprek kot športna disciplina konjeništa

14.00-15.00 / Vinski hram
Srečanje Združenja slovenskega reda vitezov vina in vodena pokušnja šampionskih vin z ocenjevanja Vино Slovenija Gornja Radgona 2021

15.00 / dvorana 2
Predstavitve poslanstva Revije o konjih

15.00-16.30 / prireditveni prostor pred upravo sejma
Svečana razglasitev rezultatov in podelitev medalj 47. odprtega državnega ocenjevanja vin, 11. odprtega državnega ocenjevanja BIO vin Vино Slovenija Gornja Radgona in 3. ocenjevanja tramincev ITC – International Traminer Challenge

16.00-17.00 / maneža
Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

SREDA, 25. 8. 2021

9.00-18.00 / hala A, razstavní prostor Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS
Strokovnjaki svetujejo obiskovalcem: Služnosti in drugi pravni posli

10.00-17.00 / dvorana v hali C1
Mednarodno kooperacijsko srečanje, Digitalizacija in inovacije v agroživilskem sektorju

9.00-18.00 / Permakulturni vrt z biodinamičnim načinom pridelave
Vodni ekosistemi

9.00-10.30, 13.00-14.30 in 17.00-18.00 / maneža
Revija razstavljenih konj s strokovnim komentarjem

9.30-16.30 / dvorana 4
Strokovni posvet: 30 let pristopa LEADER

9.30-11.30 / dvorana 3
Z znanjem kmetijskih šol do uspešnih mladih kmetov

10.00-11.30 / hala D1, razstava prašičev
Podelitev priznanj rejcem, Predstavitve ukrepov v naslednjem programskem obdobju za rejce prašičev, Prašičereja v številkah, Ekonomska učinkovitost v reji plemenskih svinj, Potrebe in predlogi rejcev v naslednjem obdobju SKP

10.00-12.30 / dvorana 1
Slavnostna podelitev priznanj Zadružne zveze Slovenije

12.30 – 14.00
Vloga Kmetijskih združenj pri krepitvi verig vrednosti

- Francosko združništvo in verige vrednosti s predsednikom La Cooperation Agricole

• Panelna razprava

11.00-12.30 / maneža
Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

11.00-12.00 / dvorana 2
Predstavitve ukrepov Skupne kmetijske politike 2023–2027, pomembnih za rejce drobnice

12.00-13.00 / dvorana 2
Novinarska konferenca: Težave z zvermi, neodzivnost oblasti in obup rejcev drobnice

12.00-15.00 / dvorana 3
Srečanje partnerjev SRIP HRANA

14.00-16.00 / dvorana 2
Srečanje društva rejcev krškopoljskih prašičev

14.00 in 16.00 / Vinski hram
Vodena pokušnja vin z ocenjevanja Vино Slovenija Gornja Radgona z Ano Pavlin, Vinsko kraljico Slovenije

15.00 / dvorana 1
Predstavitve rezultatov javnega posvetovanja Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027

15.00-16.30 / maneža
Predstavitve pasem ovc in koz, ki jih redimo v Sloveniji, s strokovnim komentarjem, prikaz striženja ovac in rokovanja z drobnico, podelitev priznanj MKGP za najboljše rejce drobnice v 2021

16.30-17.00 / maneža
Predstavitve pastirskih psov slovenske avtohtone pasme kraški ovčar in podelitev priznanj lastnikom

ČETRTEK, 26. 8. 2021

9.00-18.00 / hala A, razstavní prostor Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS

Strokovnjaki svetujejo obiskovalcem: Urejanje evidenc nepremičnin in neodplačni prenos občnam

9.00-17.00 / Permakulturni vrt z biodinamičnim načinom pridelave:
Permakulturna pedagogika

9.00-11.00 in 13.30-15.00 / maneža
Revija razstavljenih konj s strokovnim komentarjem

9.30-13.00 / dvorana 1
Posvet o javnem naročanju

10.00-12.00 / dvorana 2
TOPPS – praktične izkušnje glede prenosa znanja za omejevanje onesnaževanja voda s fitofarmaceutskimi sredstvi

11.30-13.00 / maneža
Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

13.00-16.00 / dvorana 2
Posvet »ČESEN, ŠALOTKA – SEME PRIHODNOSTI

13.00 / prireditveni prostor pred upravo sejma
11. srečanje starodobnih traktorjev Steyr

14.00 / dvorana 1
Srečanje ob 52. dnevu avstrijske Štajerske – srečanje regij Slovenske gorice in jugovzhodne avstrijske Štajerske

14.00 in 16.00 / Vinski hram
Vodena pokušnja vin iz ocenjevanja Vино Slovenija Gornja Radgona 2021 z Ano Pavlin, Vinsko kraljico Slovenije

16.00-17.00 / maneža
Revija razstavljenih govedi s strokovnim komentarjem

Organizator si pridružuje pravico do spremembe programa.

Dnevno svež program:
www.sejem-agra.si

OKVIRNI PROGRAM PRIREDITVE

Petek, 3. september 2021

- **Ob 9. uri strokovni posvet:**
 - Uporaba slovenske govedine v prehrani s poudarkom na zorjeni govedini.
 - Predstavitev nove spletne platforme dobrote slovenskih kmetij.
 - Slovenija, Evropska regija gastronomije 2021.
 - Poskušnja jedi iz slovenske govedine.
- **Ob 12. uri slavnostno odprtje festivala 32. Dobrote slovenskih kmetij z nagovorom ministra za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter bogatim kulturnim programom.**
- **Ob 15.30. uri nastop učencev Zavoda za glasbeno izobraževanje AccordArt iz Stojnc, vodja Primož Kelenc.**
- Skozi ves dan bo na stojnicah potekala predstavitev domačih obrti z delavnicami.

Sobota, 4. september 2021

- **Ob 10. uri Odprta kuhinja na dvorišču,** ki bo potekala v šotoru na zadnjem dvorišču samostana. Z jedmi iz slovenske govedine se bodo predstavili lokalni gostinci. Organizatorji: KGZ zavod Ptuj, Zavod za turizem Ptuj in Zavod Tura.
- **Ob 10. do 13. ure zabavne delavnice za otroke z bratoma Malek.**
- **Ob 13. uri podelitve priznanj** za nagrajene izdelke s kulturnim programom.
- **Ob 15.30. uri nastop glasbene skupine IL DIVJI,** ki nam bo popestrila sobotni popoldan.

Nedelja, 5. september 2021

- **Praznik sira** in predstavitev pilotnega projekta: Izboljšanje prakse in procesov na področju sirarstva. **Predstavitev sirarjev, poskušnja sirov in vina.**
- **Ob 10. uri sveta maša** v cerkvi sveta Petra in Pavla.
- **Ob 11. uri podelitve priznanj** za nagrajene izdelke z bogatim kulturnim programom.
- **Ob 15.30. uri nastop glasbenika Tadeja Vesenjaka z bendom.**
- **Predstavitev starodobnikov – stara kmetijska tehnika.**

DODATNA PONUDBA V ČASU FESTIVALA DOBROTE SLOVENSКИH KMETIJ:

- **KULINARIČNA RAZVAJANJA V ŠOTORU NA MINORITSKEM PARKIRIŠČU** in **PONUDBA DOBROT NA STOJNICAH** od 9. do 18. ure.
- **BOGAT SPREMLJEVALNI PROGRAM.**

DOBRDOŠLI V MESTU TISOČERIH DOBROT!

www.dobrotelovenskikhkmetij.si

Tudi letos z nami na sejmu Narava zdravje

Tudi letos vam Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije v sodelovanju z organizatorjem sejma Gospodarskim razstaviščem ponuja možnost cenejšega nastopa na sejmu Narava zdravje, ki bo od 20. do 23. oktobra 2021 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Po zagotovilih organizatorja sejemske dogajanje načrtujejo varno in odgovorno v skladu z vsemi navodili pristojnih inštitucij Vlade RS.

Letos vam ponujamo razstavni prostor velikosti vsaj 6 kvadratnih metrov, ki vključuje:

- razstavni prostor vsaj 6 kvadratnih metrov (3 x 2 m),
- talno oblogo Heuga,
- steno v ozadju,
- pult (miza) 2 kvadratna metra (2 x 1 m),
- stol,
- souporabo skupnega električnega priključka,
- prijavnino,
- vpis v katalog (ob pravočasni prijavi),
- ekološko takso.

Letos je možna prijava najmanj za dva dneva, seveda pa je možno sodelovati vse štiri dni sejma. Glede na omejeno število mest bodo imeli prednosti tisti, ki se bodo prijavi za vsaj tri ali vse štiri dni.

Cena: 110 € + dddv na dan ob prijavi za 2 dni.

Cena: 95 € + dddv na dan ob prijavi za 3 dni.

Cena: 90 € + dddv na dan ob prijavi za vse 4 dni.

Cena ne vključuje priključka za nočni tok in morebitnega najema hladilne vitrine ali kakšne druge dodatne opreme, si pa lahko prostor opremito po svoje. Razstavljaivec je dolžan plačati 100 % cene prijave, če prijavo odpove manj kot 15 dni pred sejmom.

Rok za prijavo: **10. september 2021 (možne so samo pisne prijave!)**.

Prosimo, da izpolnjeno prijavnico pošljete pravočasno, ker bomo le tako lahko zagotovili to ceno in vaš zapis v katalog! Poleg ustrezne prijave sta pogoja za sodelovanje na sejmu tudi članstvo v Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije s poravnanimi vsemi obveznostmi in urejena ustrežna dokumentacija za prodajo.

Vabimo vas torej, da se pod okriljem Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije predstavite približno 25.000 obiskovalcem sejma Narava zdravje!

Več o sejmu lahko preberete na spletni strani organizatorja www.narava-zdravje.si, dodatne informacije glede sodelovanja lahko dobite na naši spletni strani www.kgzs.si/narava-zdravje

Zveza društev rejcev drobnice Slovenije na 59. mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu AGRA Gornja Radgona, od 21. do 26. avgusta 2021

Zveza že vrsto let predstavlja rejo drobnice in njene proizvode na mednarodnem kmetijsko-živilskem sejmu Agra v Gornji Radgoni. Tudi letos bomo v hali D4 razstavili avtohtone in tradicionalne pasme ovc in koz: belokranjsko pramenko, jezersko-solčavsko ovco, oplemenjeno jezersko-solčavsko ovco, bovško ovco, slovensko sansko kožo in tujerodni mesni pasmi ovc suffolk ter dorper. Na razstavnem prostoru Zveze društev rejcev drobnice Slovenije bodo obiskovalci sejma na promocijskem pultu lahko povprašali rejce in strokovnjake o reji drobnice in vsem, kar jih zanima, če razmišljajo, da bi začeli s kozjerejo ali ovčerejo.

Poleg živali bomo predstavili izdelke, ki jih dobimo z rejo drobnice: volno in volnene izdelke, mleko in mlečne izdelke ter mesnine in meso drobnice. Razstavo bomo popestrili s prikazom pletenja, predenja in tkanja volne. V poskušnjo in naprodaj bomo ponudili izdelke iz ovčjega in kozjega mleka.

Še posebej ste vsi vabljeni na dan drobnice, ki bo v sredo, 25. avgusta 2021, ko bo pestro dogajanje:

- **11.00–12.00 (dvorana 2):** Predstavitev ukrepov Skupne kmetijske politike 2023–2027, pomembnih za rejce drobnice (Anton Harej, MKGP)
- **12.00–13.00 (dvorana 2):** Novinarska konferenca: Težave z zvermi, neodzivnost oblasti in obup rejcev drobnice
- **15.00–16.00 (maneža):** Predstavitev pasem ovc in koz, ki jih redimo v Sloveniji, s strokovnim komentarjem, prikaz striženja ovc in rokovanja z drobnico in podelitev priznanj MKGP za najboljše reje drobnice v letu 2021

53. MOS 15.–19. september 2021 CELJSKI SEJEM

- Vse za **gradnjo in obnovo doma** na enem mestu.
- **FUN CONA z Dunking Devils** za majhne in velike!

- **5 segmentov razstavnega programa:**

Gradnja in obnova

Trajnostni & zeleni turizem in kulinarika ter kamping & karavaning

Oprema in orodja za podjetja in domače mojstre

Poslovne storitve in priložnosti doma in v tujini & zeleno, digitalno in odporno okrevanje gospodarstva

Izdelki široke potrošnje & eMobilnost

Zagotovite si vstopnice na shop.ce-sejem.si po **NIŽJI, predprodajni ceni!**

Z zbornico ceneje na sejmu MOS

Tudi letos Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije v sodelovanju s Celjskim sejmom ponuja možnost cenejšega nastopa na sejmu, ki bo predvidoma od 15. do 19. septembra 2021.

Sejem bo letos okrepil področje turizma, tako predstavitev krajev kot kulinarike. Zato so pripravili posebno ponudbo za člane KGZS. Ponudba vključuje prijavnino, vpis v katalog, 6 kvadratnih metrov neopremljenega razstavnega prostora in leseno stojnico.

Cena najema razstavnega prostora za vseh 5 dni sejma je samo 390 evrov (brez DDV).

Cena ne vključuje električnega priključka. Za zmanjšanje stroškov bo organizator razdelil stroške enega priključka na tri ali štiri razstavljalce. **Število prostih mest je omejeno, zato pohitite s prijavi, saj je zanimanja veliko!**

Dodatne informacije in prijavnico dobite na www.kgzs.si ali pa vam jo pošljemo po elektronski pošti. Poleg ustrezne prijave sta pogoja za sodelovanje članstvo v KGZS s poravnanimi vsemi obveznostmi ter urejena dokumentacija za prodajo.

Prijavnico pošljite organizatorju (Celjski sejem), s katerim boste uredili vse ostale podrobnosti.

KATALOG ŽIVIL
za javno naročanje

Ni vse samo v kapitalu

Logarska dolina slovi po neokrnjeni naravi in je izhodišče za naskok na vrhove Savinjsko-Kamniških Alp ali za pohodništvo in kolesarjenje po alpskem sredogorju. Lepo izhodišče za enodnevne izlete je visokogorska ekološka turistična kmetija Matk. Za večdnevni oddih pa si lahko na Matkovem rezervirate sobo in temeljito prečesate Logarsko dolino.

Marjan Papež, KGZS
marjan.papez@kgzs.si

Vsaj en dan si splača vzeti tudi za ogled Matkove kmetije. Njihova kmetija, pa še okrog 50 drugih solčavskih kmetij, bo po srednjeveških zapisih čez pet let praznovala 600 let obstoja. Kar nekaj zgodb se je napletlo v šestih stoletjih. Mnoge je popisal v knjigi Preproste zgodbe domačin Robanov Joža, sicer stric mame mladega prevzemnika Klemna Matka.

Ohranjanje slovenskih pasem živali

Redijo več avtohtonih pasem. Poleg ovc jezersko-solčavske pasme še cike, krškopoljske prašiče, štajerske kokoši in kranjske čebele. Vključeni so v mednarodno mrežo ark kmetij. Ark, v prevodu barka, vsebinsko mišljeno kot Noetova barka, je mednarodno uveljavljeno ime za ohranjanje avtohtonih pasem živali.

Matkovi so vključeni v mednarodno mrežo ark kmetij, ki ohranjajo ogrožene avtohtone pasme domačih živali.

Posest se razteza od nadmorske višine 900 pa do 2.203 metrov – do vrha Mrzle gore, domačija pa leži na višini 1.165 metrov. Zaokrožena kmetija se razteza na 700 hektarjih, 200 hektarjev je gospodarnega gozda, 25 hektarjev je travinja, ostalo je nerodovitno. Na kmetiji gospodarji Klemen Matk z družino. Poleg gospodarja so na kmetiji še njegovi starši: Janez in Marija, pri delu pomagajo še otroci Krištof, Miha, Jurij Matija in Gregor, na kmetiji je zaposlen tudi Branko Dornik.

Turizem ja, a temelj je kmetija

Imajo sedem sob, poleg turizma potekajo na kmetiji različne dejavnosti, kot so pevske vaje, izobraževanja ... Na kmetiji gostom postrežejo z zajtrkom in večerjo, naključni obiskovalci pa se lahko okrepčajo z domačimi mesnimi in mlečnimi dobrotami.

»Osnova kmetije sta živinoreja in gozdarstvo, turizem je 'privesek',« pove Klemen, čeprav ne zanika, da je pomemben del prihodkov iz turistične dejavnosti. »Ohranjati je treba osnovne dejavnosti, saj se lahko položaj z novo generacijo spremeni. Vzdrževati je treba širši nabor spretnosti. K temu naboru spretnosti prispevajo vsi na kmetiji. Vsak par rok na kmetiji je pomemben, vsak nekaj postori. Vrednota je, če lahko nekaj narediš za drugega, če gre za sodelovanje med generacijami.«

vljen izraz, ki v kmetijstvu pomeni ohranjanje ogroženih avtohtonih pasem domačih živali. Poleg avtohtonih pasem redijo še koze. »Zanimivo je,« tako Klemen, »da so našli podatek v deželnem arhivu v Gradcu iz leta 1546, da imamo podob-

Pri živinoreji je največja dodana vrednost reja mlečnih koz. (Foto: Katarina Zore)

ben stalež živali, kot je bil na kmetiji takrat. Taka je naravna proizvodna zmogljivost kmetije brez vnosa hranil in gnojil od drugod. Živinoreja ne pri naša velikega dohodka, vendar vztrajamo, saj z njo ohranjamo krajino takšno, kakršno smo prejeli od naših prednikov, jo imamo radi mi in jo občudujemo ljudje, ki pridejo k nam,« pove Klemen.

Vse več težav z zvermi

Pri ohranjanju te krajine se vse bolj soočajo s težavami, ki

Pogled na Matkovo s Savinjskimi hribi v ozadju (Foto: Katarina Zore)

pestijo tudi kmete drugod po Sloveniji. Samo po sebi je umevno, da se kulturna krajina v hribih najbolj učinkovito ohranja s pašo živali. A ta je zaradi pojavljanja velikih zveri vse težje izvedljiva. »Paša drobnice je postala težavna. Pred nekaj tedni nam je medved razgnal čredo 33 ovc. Šest jih je pokončal, ostale pa so se porazgubile. V času mojega otroštva se je medved pojavil enkrat na trideset let, sedaj pa je redno prisoten. Smo pred razpotjem. Na eni strani je kmetovanje, ki temelji na reji pašnih živali, med njimi tudi avtohtonih, ki jih moramo ohraniti, na drugi strani pa se širijo zveri v prostor, kjer nekoč niso bile stalno prisotne. Kaj bomo ohranjali, čemu bomo dali prednost?« se sprašuje Klemen.

Kozjereja se splača, če se človek prav obrača

Med dohodkom po rejni živali prednjačijo koze. Imajo drežniško koze, križane s srnasto pasmo, pa še nekaj genov koz s

Les je lep, a ...

Sicer pa je, kot že omenjeno, pomemben del dohodka les, 500 do 600 kubikov na leto. Njihov les je zaradi višinske lege zelo kakovosten. Sekajo večinoma pozimi, ko les miruje. Manjše količine lesa pripravijo tudi tako,

je zdravje človeka in omogoča varno delo. K temu lahko prispevamo s sofinanciranjem posebne kmetijske mehanizacije. V težjih pridelovalnih pogojih je le-ta še toliko bolj pomembna, tudi z vidika motiviranja mladih za prevzem kmetije.

Matkove zanima tudi širši pomen kmetijstva v družbi. Tako je pred leti pri njih potekala delavnica o naravni (ekosistemski) raznolikosti kmetije in vpetosti kmetije v družbeno okolje. (Foto: arhiv družine Matk)

da les posekajo na določen datum po luninem koledarju. Ob tem Klemen omeni, da so časi v branži težki: »Velike žage se obnašajo kot multinacionalke, cene stiskajo pod vsako razumno mejo. Cena lesa je trenutno kar v redu, a nihanja so velika. Žalostno pa je, da je les zapostavljen, na drugi strani pa se otroci igrajo z igračami iz plastike.«

Kakšno kmetijsko politiko potrebujemo?

Klemen ima jasne poglede na kmetijsko in drugo politiko, iz katerih vejeta zdrava kmečka pamet in velika domoljubnost. »Potrebujemo bolj stabilno kmetijsko politiko, ne pa, da se vsakih nekaj let spreminja. To je tako, kot da bi drevo vsakih nekaj let presajal.«

In manjše kmetije so pre malo upoštevane. Kmetija s petnajstimi kravami je bolj sprejemljiva za okolje kot velika posestva. To je tudi do človeka bolj prijazno. Če gledamo etični in okoljski vidik, bi morala biti kmetijska politika bolj naklonjena malim in srednjim kmetijam. In poleg dobrobiti živali bi bilo treba ovrednotiti tudi dobrobit človeka.

Sem sodi tudi ustrezna kmetijska mehanizacija, ki varu-

razpisih so se vedno lahko oprli na kmetijsko svetovalno službo na celjskem kmetijsko-gozdarskem zavodu. V prvih letih je veliko pomagala sedaj že upokojena svetovalka Vida Ribič, v zadnjem obdobju pa Mojca Krivec, seveda pa tudi druge svetovalke iz izpostave Mozirje.

Ni vse samo v kapitalu

Pred časom je prevoznik, ki je prišel po les, ob pogledu na kmetijo dejal, da imajo veliko kapitala. »Mi na to gledamo drugače. Ni vse v kapitalu. Naša posest je dediščina. To je naš humus. Iz zemlje se rodimo in zrastemo. Rad bi, da bi ljudje to ponotranjili in da bi ravnali s svojo dediščino odgovorno. Mogoče dve misli ob tem tudi o ohranjanju narodove identitete: pater Marko Ivan Rupnik pravi, da je narod ogrožen, ko ne obvlada več del, ki zahtevajo ročne spretnosti, kot so na primer zidanje, tesanje ... Nekje drugje pa sem zasledil, da narod najlažje uničiš, če mu vzameš njegovo hrano in jo zamenjaš z drugo.«

Na kmetijo!

Zaradi zanimanja za različne vidike kakovosti bivanja na kmetiji so se na kmetiji Matk novembra 2019 pridružili pilotnemu projektu Na kmetijo!, ki poteka v okviru Podukrepa podpora za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti PRP 2014–2020, s katerim se bodo na državni ravni določili pogoji in normativi za opravljanje dopolnilne dejavnosti socialnega varstva odraslih in starejših na kmetijah. S projektnimi dejavnostmi bodo skušali ugotoviti, kakšne so možnosti za razvoj bivanja starejših oseb na kmetijah, na kakšen način in pod katerimi pogoji bi tovrstno bivanje lahko vzpostavili. Ugotoviti želijo, kakšno je zanimanje med lastniki kmetij ter med starejšimi osebami za tovrstno obliko bivanja.

Ah, te citre

Pri Matkovih igra pomembno vlogo tudi glasba. Klemen je basist pri oktetu Žetev, ki že več kot desetletje združuje moze v najboljših letih. Poleg petja pa je vsidrano vanj tudi igranje citer. Ta spretnost mu še kako pride prav, da z igranjem popestri gostom bivanje na kmetiji. »Z glasbo dajem ljudem del svoje identitete. Kultura, petje, glasba, narodne noše, vse to krepi odnos do Slovenije in do svojega naroda. Tako želim, da bi bolj cenili svoj življenjski prostor,« zaključuje Klemen.

Sladoledi iz kozjega mleka različnih okusov za sladokusce (Foto: Katarina Zore)